contemporani

Mircea Nedelciu

Proză scurtă

Aventuri
într-o curte interioară

Efectul
de ecou controlat

Amendament
la instinctul
proprietății

Și ieri va fi o zi

Mircea Nedelciu Proză scurtă

compania

compania

virtual-project.eu

Mircea Nedelciu

Proză scurtă

– Amendament la instinctul proprietății – 1983

prefață de Sanda Cordoș

compania

– 2003 –

ISBN 973-8119-76-6
13 x 18.5 cm
664 pagini

Se dedică literaturii române
din ultimele trei decenii.

Câțiva copii care se jucau la marginea mării m-au rugat să le fac un vapor de hârtie. Le-am făcut câteva de felurite dimensiuni, neuitând a le prevedea cu coșuri rotunde, o adevărată flotă, o «invencible armada» pe o apă liniștită, ca sticla.

În loc să se bucure de mișcările albei flote, copiii au început să mă întrebe insistent, fiecare în parte:

— A cui este?

Eu, la început, preocupat de lucrul în sine, n-am priceput chestiunea: apoi m-am dumerit. Copiii m-au întrebat cine dintre ei devenea proprietarul bunurilor navale, pentru cine fusesem un simplu armator în hârtie?

. . . . . .

Copiii de care îți vorbesc nu gustă atât mișcările line ale flotei de hârtie cât satisfacția ca această flotă să nu cadă în mâinile altuia. [...] În definiția superioară a proprietății intră socializarea parțială a obiectului. [...] Să împingă socializarea până la desființarea modului însuși de expresie a personalității nu s-a gândit nimeni și nici o legislație.

Instinctul copiilor care vor o flotă e o aberație din punct de vedere uman (citește rațional) și datoria noastră e de a corecta acest instinct, cu tact, și a ajuta la desființarea lui printr-un sentiment superior de posesie a universului.

G. Călinescu. *Instinct și rațiune, 1948*

Povestirea eludată

Dumneavoastră aveți o gândire foarte rapidă, o gândire de om al secolului XX sau XXI (mi-e greu să cred că un om al secolului XIX ar putea să citească această povestire scrisă abia în 1982), așa că, imediat după ce ați citit titlul, ați și înțeles un sfert din text și vă aflați cu ochiul pe la rândul al cincisprezecelea, vă uitați acolo așa, pur și simplu pentru a vă confirma cele deja înțelese.

Ei, da, ați înțeles bine, nu pot decât să vă felicit, este vorba, într-adevăr, de o poveste de dragoste petrecută aievea prin anii ’70 ai secolului în curs, o poveste care și-ar dezvălui frumusețea ei neobișnuită dacă ați avea răbdare să o urmăriți pas cu pas (povestirile de obicei fac pași nu salturi!), o poveste cum nu s-a mai scris de mult, dar s-a mai auzit, eu însumi am auzit-o de la mai multe persoane care au fost într-un fel sau altul implicate. De ce au fost implicate mai multe persoane? Ei, veți vedea, nu vă grăbiți totuși prea tare sau, dacă vă grăbiți, citiți mai bine direct ultimul rând. Oricum aceasta e o povestire amânată.

Deci el avea pe atunci 18 ani și era un băiat foarte frumos. Ce avea el frumos? Genele. Erau foarte lungi, neobișnuit de lungi pentru un băiat. Și ea avea optsprezece ani. Și ea era frumoasă. Ce era frumos la ea? Ei, totul! Trupul, ochii, părul, gura și toate celelalte... zău, nu trebuie să insistați, închipuiți-vă și singuri cum arată o fată frumoasă! O chema Maraia. Sau altfel, dar el așa pronunța: Maraia. Era probabil o pronunție englezească pentru numele care în românește se scrie și se pronunță Maria. Nu spune deci Meri și nici Marí. Ar fi fost vulgar, gândiți-vă! În orice caz, ori de câte ori își amintește de ea, așa îi pronunță numele, Maraia. E probabil un cod, o cheie a acelor întâmplări. Dacă nu pronunțați așa, nu veți înțelege nimic.

Bineînțeles că atunci când mi-a povestit despre ea glasul lui conținea o urmă de nostalgie, un fel aparte de nostalgie. Încerca să fie cât mai sincer, mai lucid, chiar cinic, dar nu reușea. Se străduia să-și ascundă regretul, melanholia, teama de a nu-și zgândări prea rău o rană ce părea să fie adâncă.

În rest, e tipul obișnuit, tânărul nonșalant și plin de încredere în propriile-i forțe. Are curajul să apară dintr-o dată ras pe cap la jumătatea lui noiembrie, fumează puțin, dar are acasă o colecție de pipe și, dacă e ceață și frig și liniște în oraș îți dă telefon și îți propune să faceți o plimbare în parc după miezul nopții. Aduce două pipe din colecție și un pachet de tutun olandez foarte parfumat. Nu se teme de birocrații care pândesc prin birouri, nici de femeile care țin neapărat să se mărite. Nu coboară vocea niciodată când spune exact ceea ce crede. Știe să pună murături, prepară singur sosuri exotice, se descurcă dacă e să-și repare mașina. E în continuare burlac, dar știe să se joace frumos cu copiii, oricât de mici, ai prietenilor sau rudelor. Are abonament la Cinematecă și de mult nu mai face grimasa imbecilă a celor care se duc numai la filme americane. Povestește frumos și rapid, fără ocoluri inutile, știe să-ți paseze povestea fără fasoane, băiețește, cu sportivitate aș spune. Cam în genul în care o extremă de fotbal trimite unui coechipier o pasă de gol.

Așadar, erau colegi de clasă la un renumit liceu din București. Se iubeau. Iată, nici nu știu de ce folosesc imperfectul! Imperfectul poate să pară un timp al revendicării într-o povestire ca aceasta. (Ca și în altele: povestești cum era și, când trebuie să spui cum este, deci când ajungi la prezent, te trezești că revendici: de ce nu mai e ca atunci? Dacă începi povestirea la timpul imperfect, prezentul ți se va părea palid, urât, veșted, imperfect – în alt sens decât cel gramatical al termenului. E mai bine să povestești tot timpul la prezent, ești scutit de asemenea surprize neplăcute și pașii se vor face mai ușor).

Deci se iubesc. Maraia și Claudio. De fapt, Claudiu, dar așa i se spune. Erau, pardon, *sunt* puțintel snobi acești copii. Și se știe că la noi cea mai frecventă formă de snobism este xenofilia. Snobismul de extracție autohtonă aproape că nici nu există. Maraia are o foarte bună prietenă pe care o cheamă Giulai (de fapt Iulia, deduceți de ce, da?). Părinții Maraiei sunt divorțați și trăiesc separat. El, tovarășul Tulea, este director într-un important minister. Ea, tovarășa Tulea, muncește în altă parte și trăiește împreună cu fiica ei, Maraia, într-o casă destul de confortabilă.

(Ascensiunea socială a directorului Tulea n-ar impresiona pe nimeni dacă n-am preciza că omul a rămas orfan la o vârstă mică și că a trebuit să trăiască. Unele rude destul de apropiate și le-a cunoscut foarte târziu, când era în pragul pensiei și se vorbea din când în când despre el în presă. Pe viitoarea tovarășă de viață a cunoscut-o în 1950 și tot în toamna acelui an a luat-o și de soție într-o sală mare, un club muncitoresc se pare, în care ofițerul stării civile citise o singură dată textul și apoi strigase câte două nume proprii, auzise câte doi de da și declarase soț-soție aproape întreaga asistență. Familia Tulea, una dintre cele peste o sută formate în cadru festiv într-o singură dimineață de duminică, locuise mai întâi în Floreasca – e suficient un scurt metraj de cinci minute pentru a vedea cum arăta cartierul Floreasca pe atunci – într-o casă «vagon» pe care o împărțea cu alte familii de oameni ai muncii. Acolo s-a născut Maria, cea care a funcționat pe post de fiică unică a familiei Tulea, cât timp această familie a existat, dar și după aceea. Ca să zic așa, familia Tulea s-a destrămat tocmai când dăduse de bine, adică ocupase etajul unei vile modeste din partea semicentrală a orașului. În casa proprietate personală a tovarășului Tulea, probabil o condiție pentru rămânerea lui în funcție, au rămas să locuiască cele două femei; tovarășa Tulea și domnișoara Maraia.)[1].

În această casă se strâng adesea fetele, colegele Maraiei, și ascultă muzică, povestesc de-ale lor. Dar cel mai des vine aici chiar Giulai. Ea este într-adevăr o prietenă. Uneori, dimineața, Giulai pleacă de acasă foarte somnoroasă și încearcă să nu-și alunge somnul de tot cât merge cu autobuzul până la Maraia. Ajunsă aici, se culcă alături de prietena ei, în locul părăsit în urmă cu o oră de tovarășa Tulea, și dorm împreună până la 9 sau 10. Asta nu înseamnă că chiulesc, ci că întârzie puțin de la școală și că, în general, sunt foarte bune prietene. Își fac desigur și confidențe. Giulai știe exact cum a fost cu această poveste de dragoste. E bine să avem la îndemână mai multe variante, putem compara.

Deci să continuăm cu varianta lui Claudio.

Giulai este o fată foarte bună, dar probabil că adolescența (viitoarei ei isterii) îi joacă niște feste teribile. Nu se poate concentra la învățat, are probleme,

se îndrăgostește repede și suferă mult, este curioasă, ar vrea să afle mai repede ce e cu dragostea până la capăt și, dintre cei pe care-i iubește, nici unul nu se încumetă încă. El, Claudio, știe toate astea de la Maraia. Când stau împreună, în parc, își povestesc tot felul de nimicuri dintr-astea.

Maraia mai povestește și despre călătoriile ei prin Europa. A fost de câteva ori cu tatăl său în lungi și interesante excursii. În astfel de momente, Claudio ascultă, cum bine se spune în popor, cu gura căscată. Imaginația lui lucrează febril: hoteluri cu vedere la mare, discoteci, cluburi de jazz, plaja Mediteranei sau a Atlanticului, discuri care încă n-au ajuns până aici, metrouri și muzee, cărți (sau aventuri din cărți) din colecția scrisă în întregime de un anume San Antonio. După astfel de discuții se simt amândoi mai plini de energie, mai entuziaști, mai optimiști. Ajuns acasă, el ascultă Beethoven și face exerciții cu halterele mici și cu sacul de box pentru a-și fortifica trupul și mintea. Se gândește la ea și o vede împreună cu tot ce a povestit, simte că o iubește și mai mult. Apoi se apucă de învățat, dar numai pentru a-și da seama că în prezența ei ar învăța mult mai bine și mai cu spor. Trebuie căutată o soluție. Și ea, când e singură și ascultă muzică, face gimnastică sau învață, se gândește la el. Ajunge repede la aceeași concluzie: vor învăța mai eficient dacă vor învăța împreună.

Giulai se îndrăgostește între timp de unul Mihai (sau Maicăl – să nu stricăm armonia) și se confesează acum, complet și fără jenă, amândurora, adică Maraiei și lui Claudio. Confesiune contra confesiune: Giulai este pusă în temă și primește sarcina s-o convingă, s-o roage și s-o implore pe tovarășa Tulea să-i lase pe tuspatru să învețe împreună.

Tovarășa Tulea nu-i o femeie absurdă, dar argumentele copleșitoare și le găsește, totuși, singură: copiii vor da examen la aceeași facultate, Claudio este un băiat foarte deștept – toată școala știe acest lucru părinții lui sunt oameni foarte serioși – a făcut ea investigațiile necesare –, băiatul e căzut în cap după Maraia și, d'aci într-un an, dacă sunt amândoi studenți, ar putea să se și căsătorească. Se mai gândește (ne aflăm la sfârșitul lui august 1970) până când se întoarce fata de

la mare unde tocmai pleacă pentru două săptămâni împreună cu tatăl ei.

Claudio face pe dracu-n patru (Ia, să vedem cum)! Să te duci întâi îngândurat până acasă. Părinții încă nu s-au întors de la serviciile lor modeste, dar sigure. Să mesteci în silă ceva fără nume găsit într-o oală din frigider. Să-l auzi în sfârșit pe tatăl tău descuind ușa, încuind-o la loc, fluierând. Oprindu-se în sufragerie și formând un număr de telefon. Cât așteaptă să i se răspundă se oprește din fluierat. Să nu faci nici un zgomot – și așa nu ai poftă de mâncare – în tot acest timp. Să-l auzi reluând apoi aceeași melodie, pe care o fluierase mai înainte, pe un ton mult mai fals. Să încerci totuși să identifici melodia și să te bucuri când îți dai seama că e una din Ardealul lui natal și să presupui că asta înseamnă că-i bine dispus. Să-l lași să se apropie de bucătărie și să-l saluți ultrapoliticos înainte ca el să dea cu ochii de tine. Să fii sigur că el nu știe ce-i pregătești. Să nu-l lași totuși să se dezmeticească și să-l ataci brusc: «Tată, mi-ar trebui trei mii de lei!» El să fie atent mai întâi la nuanțele cererii tale și să lase pe planul secund aspectul ei cantitativ șocant. Probabil că bănuiește întâi ce e mai rău, că ai făcut un lucru urât, o boacănă din care numai tu crezi că scapi cu trei mii de lei. El e obligat să se gândească și la alte aspecte – morale și juridice – ale problemei. Să-l lași să se perpelească puțin pe gândul ăsta după ce tocmai a zis «de ce?» și să fii cu gura plină, să nu-i poți, adică, răspunde. El să repete întrebarea crezând că n-ai auzit-o. Dacă intră în panică, e bine, îți spui. Să iei șervețelul mototolit și să-ți ștergi buzele înghițind un nod care-l sperie și mai mult. Ceea ce vei spune după toată această mizanscenă trebuie să-i pară o ușurare. «Vreau să plec la mare cu Maraia.» Adică, vezi, n-am spart școala, n-am de plătit amenzi penale, n-am violat pe nimeni, nu sunt suspect a fi tatăl vreunui copil din flori și nici n-am împrumutat fără știrea ta o sumă atât de mare de la vreunul din prietenii tăi. Am fost băiat cuminte, matur și responsabil, recompensa care mi s-ar cuveni pentru asta mi se pare a fi de trei mii lei. El să răsufle într-adevăr ușurat, să se așeze la masă și să-ți spună înainte de a-și relua fluieratul (abia acum pe tonul corect al melodiei): «la mare poți să te duci și cu o mie, dar tot n-am de unde să-ți dau!» Să taci îndelung

mestecând cu furculița în farfurie. Într-un târziu să i se pară chiar lui că te jignește fluierând în continuare. Să se oprească și să încerce să-ți ușureze suferința cu cuvinte, blânde, dar fără prea mare valoare. «N-am, măi, tată, crede-mă! În pană ca anul ăsta n-am mai fost de mult. Ce, crezi că eu nu-mi dau seama că ești și tu în ultimul an de liceu, că toți colegii tăi s-au dus sau se vor duce la mare? Dacă-i aveam, banii ăștia, te trimiteam chiar eu la mare, n-așteptam să mă rogi tu să ți-i dau.» Și să se audă apoi soneria. Să bănuiți împreună că mama și-a uitat cheile și să te duci bosumflat să-i deschizi. La ușă să fie însă factorul și să spună că a adus un mandat poștal pe numele tatălui tău. «Cât și de la cine?» – să strigi tu la bietul poștaș plictisit din tura de după-amiază. Acesta să-și pună ochelarii pe nas și să-ți întindă ție petecul de carton. Sunt chiar trei mii și vin de la un aproape uitat unchi din Ardeal, un impiegat la o gară de lângă Cluj. «Poftiți, poftiți!» – să-i spui tu factorului și să-l inviți să ia loc la masa din sufragerie. Să-i spui tatălui tău, în timp ce deschizi ușa frigiderului și scoți sticla cu vin: «Vezi că ai un mandat!» Presimțirea ta bună să se confirme când revii în sufragerie cu sticla și cu cele două pahare. Bătrânul să pară extrem de mirat de primirea acestor bani și să completeze hârtia cu aerul că e încă în transă după un număr de spiritism. Să fii sigur că acești bani reprezintă pentru el pierderea celui mai recent pariu pe care l-a pus cu tine. Valoarea pariului: trei mii. Câștigător: tu, Poștașul să ciocnească paharul de al tatălui tău și să-l dea de dușcă salutând apoi și degajând terenul. Nici măcar să nu-l privești pe factor în timp ce-l conduci până la ușă. Să fii, adică, tot timpul cu privirea ațintită asupra tatălui tău. El să te lase să te apropii, să nu mai adauge nici un cuvânt și să-ți întindă pachetul de bancnote. Bineînțeles că urmează ca mama să nu afle nimic.[12]

Povestea încurcată a acelor bani să se lămurească (abia peste vreo trei patru luni) și pleacă și el la mare.

Pe Maraia o găsește acolo, împreună cu plaja largă pe care au voie să se plimbe toată noaptea, împreună cu povestirile ei – exemplificate acum cu mici sugestii vii: la mare se mai află discoteci precum Club 33 și barul Melody și Taverna care se închide abia dimineața la șase și unele mutre occidentale; se poate face și schi nautic;

se poate combina gustul de pepeni cu cel al unor țigări neobișnuit de lungi etc., etc.

Tovarășul Tulea, oricum, nu are prea mult timp pentru fiica lui. O lasă să-și facă programele ei.

Claudio e copleșit de acea vară. Ar prefera să nu o descrie în amănunt, multe dintre plăcerile ei s-au demitizat pentru el între timp.

Bineînțeles că s-au întors bronzați, bucuroși, plini de energie. Au atacat ultimul an de liceu cu o poftă de viață, de învățat, de răsturnat munții cum n-au mai avut niciodată de atunci. Se pregătesc împreună pentru facultatea de sociologie. Dau admiterea și reușesc împreună. Tovarășa Tulea și părinții lui Claudio sunt mulțumiți și se felicită pentru felul în care și-au adus copiii până în această foarte frumoasă etapă a vieții lor.

Să împrumutăm puțin și varianta Giulaiei. Ea spune că la început și ea îl iubea, în secret, pe Claudio. (Oh, iar imperfectul!) Îl iubește și ea pe Claudio, dar această confidență nu o face, nici atunci și nici acum, trebuie să inventăm sau să bănuim noi, autorul, din felul în care se bucură povestind mai departe. Zice: «Închipuie-ți, dragă, că și ei se mai certau din când în când. Stăteau îmbufnați două-trei zile și întrebau unul de altul. Veneau pe la noi. Eu deja mă căsătorisem cu Maicăl și eram și gravidă. Dar într-o zi, erau certați, el se duce acasă la ea cu gând să se împace și ce aflu a doua zi? Că s-au certat definitiv. Și el ce crezi că face? Se retrage de la facultate. Ea – crize, vrea să se omoare, îl caută. Nu s-au mai împăcat niciodată.»

Claudio nu povestește despre acea seară din casa tovarășei Tulea decât mai târziu, poate pentru a se justifica, cine știe, dar *îmi interzice* cu desăvârșire să vorbesc vreodată despre asta cuiva.

(Dar dacă nu respect interdicția lui, să respect măcar ordinea în care a povestit el. De ce să mă grăbesc să vă spun în ce fel, cu ce cuvinte anume, au încheiat cei doi o dragoste ce părea sortită eternității? Aș putea să-mi amintesc chiar acum că nu am lămurit povestea banilor providențial picați din Ardeal, la sfârșitul lui august. E chiar mai bine.

Tatăl lui Claudiu a avut șase frați. La ora la care se petrece întâmplarea, prin jocul neîndurător al soartei, el este cel mai mare dintre cei patru rămași în viață. Dintre

aceștia, doar mezinul sturlubatec nu e tocmai un om cu scaun la cap. A încercat și a abandonat câteva zeci de locuri de muncă. Frații nu știu asta și cred în continuare că el este impiegat de mișcare la o gară mică de lângă Cluj. Așa a scris el odată de acolo. Șansa lui de a-și anula complexul pe care-l duce în spinare din cauza acelei minciuni vechi e să vină cândva la București cu o mașină care să fie a lui, să le facă daruri neașteptate tuturor fraților, cumnatelor și nepoților și abia apoi să le mărturisească ceva. Nu e decât pădurar în prezent. Ei bine, șansa aceea tocmai se conturase atunci: o mătușă uitată de toți, ajunsă prin nu se știe ce împrejurări, în timpul celui de al doilea război mondial, cetățeană maghiară, tocmai decedase, iar mezinul fusese singura rudă care aflase acest lucru. Făcuse o excursie în Ungaria și se declarase unic moștenitor. Justiția de acolo, bucuroasă de simplificări, acceptase declarația lui și-l făcuse proprietarul unor bunuri în valoare de circa 100.000 lei. Tocmai terminase de transferat suma pe numele lui în țară, de comandat mașina și de trimis câte un mandat de trei mii fiecăruia dintre frați când Claudiu plecase cu prietena lui la mare. Când nepotul se întorsese și-și începuse ultimul an de liceu, un alt unchi al acestuia, un om cu oarecari înclinații de detectiv particular, ceva mai neliniștit de primirea netam-nesam a unei sume de bani, decidea să-și înceapă ancheta. Abia treceau trei luni și știa tot. Îi anunța pe frați și-i ruga să restituie suma primită în august până la lămurirea situației. Memoria unchiului din Ardeal avea să rămână neîntinată numai în mintea lui Claudiu, dar nici acolo pentru prea mult timp. Ziua aceea a explicației cu cele două femei cu numele de Tulea avea să încheie și mica lui teorie despre cum poți face un lucru neașteptat de frumos pentru cineva care se află la sute de kilometri tocmai făcând la tine acasă o faptă urâtă.[3])

Claudio, deci, renunță la facultate și se angajează (vorbește franceza de mic și a învățat foarte bine englezește în liceu) la biroul din București al unei companii aeriene străine. Duce o viață care din afară poate părea plină de succese. E mereu îmbrăcat după ultima modă, își aranjează un apartament după cele mai moderne idei de decor și ambianță. Își ia și mașină, un Ford. Este mereu un băiat bun, dar și un dandy și face

cuceriri peste cuceriri. Se răzbună aproape în întregime pe tot ce-i povestise cândva Maraia pentru că are acum ocazia să călătorească mult și departe. De altfel a și uitat-o. Nu se gândește la ea decât, poate, în ziua în care își zice să continue facultatea întreruptă cândva. S-au făcut însă multe schimbări, secția de sociologie nu mai există acum și nici el nu mai are cine știe ce chef să învețe. Acesta ar putea fi un complex al lui față de Maraia, dacă ea cumva și-a terminat facultatea și dacă el s-ar gândi la ea, dar nu se gândește.

Giulai îl întâlnește în ’81 pe aeroportul din Zürich. El vine de la Lisabona, cine știe ce treburi a avut pe acolo. Ea, Giulai, care între timp a divorțat de Maicăl și e căsătorită a doua oară (are doi copii foarte frumoși și amândoi stau cu ea și cu soțul de-al doilea) vine dinspre Stockholm. Îmi poate spune ce discuție a avut cu el, cu Claudio, pe aeroportul din Zurich numai dacă promit că nu voi povesti nimănui niciodată. *Îmi interzice chiar.*

Iar eu amân.

Da, zice Claudio, în 1977 imediat după cutremur, am sunat la numărul vechi al Maraiei și mi-a răspuns madam Tulea, i-am recunoscut vocea. A zis: «Da, *sunt* bine, sănătoși, *sunt* acasă la *ei,* în Drumul Taberei. Și *copiii,* la fel. Dar cine sunteți?» Nu i-am răspuns și am închis telefonul. Am înțeles că Maraia se căsătorise și avea și copii, dar nu înțeleg nici acum de ce mi-a venit atunci să-i dau telefon. Poate că sunt totuși un sentimental.

Și Giulai care spune: «Își poartă cu el sentimentul ratării de colo-colo prin toată Europa. Atunci i-am zis: Hai să rămânem aici. Claudio, nu ne mai întoarcem în țară!». După ce spune asta pare să se rușineze. Devine apoi agresivă, aproape că țipă la mine. *«Îți interzic* să spui cuiva ce ți-am spus eu acum!»[4].

Iar eu nu mai amân nimic și încerc să rămân în prezent.

Claudio spune că vocea tovarășei Tulea era neschimbată. «Era aceeași voce cu care îmi spusese la ultima noastră întrevedere: „Auzi, Claudiu, trebuia să spui mai din vreme, băiețaș, că nu ai de gând să te căsătorești cu Maraia, că atunci nu mai vorbeam cu Tulea să te bage la facultate!” Îți dai seama? Femeia aia

credea că eu d'aia intrasem la facultate, pentru că vorbise ea pentru mine cu fostul ei soț să-mi pună o pilă.»

Era el convins atunci că și Maraia crede la fel?

Dar eu de ce alunec iarăși în imperfect?

«M-am dus chiar în ziua aia și mi-am retras actele.» Face o pauză pentru a-și lăsa mândria să lupte cu amintirile aproape înduioșătoare și să câștige. «Însă tu să nu mai povestești nimănui despre lucrul acesta. *Îți interzic*!» V-am spus eu că puteți sări direct la ultimul rând?

> LES PASSAGERS POUR LE VOL DE BUCAREST SONT PRIÉS DE SE PRÉSENTER À L'EMBARQUEMENT!

Aceasta este, oricum, o povestire interzisă. N-o mai citiți, tovarăși, lăsați...!

Tipografi și topografi

Și el zicea (nu-l întrebase nimeni) că mai întâi își găsise de lucru la un institut care se ocupa cu elaborarea tuturor hărților țării, un fel de tipo/topo sau topo/tipografie și că el, ucenic, și încă doi tipi, aceștia cercetători adevărați, se ocupau cu încercarea tuturor vopselelor care ar fi putut să se potrivească la un «suport tare». Tu nu știai ce-i ăla un «suport tare», așa că acum avea un motiv să continue să-ți vorbească.

E un fel de carton sau foaie de material plastic pe care se tipăresc hărțile, foarte subțire, dar și nedeformabilă, ceva care să poată fi transportat în suluri și să-și revină imediat când e desfăcut. O folie care să poată fi laminată într-un strat de o grosime constantă, adică să nu favorizeze, la tipar, apariția unor deformări necontrolabile ale acelor imagini ale peisajului care sunt hărțile. Singura imagine exactă a geografiei fizice a locurilor ar fi trebuit să se găsească în acel institut, dar, după opiniile celor doi cercetători cu care lucra el pe atunci (unul tipograf, i se spunea Maître, și celălalt topograf, îl chema Bibi și i se spunea Great Bibi) o asemenea imagine nici nu exista și mai ales, chiar dacă ar fi existat, nu putea fi multiplicată întrucât ei nu-și terminaseră tema de cercetare, adică nu găsiseră nici din ce material să facă folia aia subțire, tare, nedeformabilă și nici cu ce fel de cerneală să o tipărească.

Orice deformare de câțiva microni, strecurată la laminarea foliei sau la tipar, ar fi putut duce la aberații incontrolabile în unica imagine exactă a locurilor, aberații echivalente pe teren cu strămutarea unui deal, sat, oraș, întreruperea unui râu, apariția unui copac cu diametrul de 150 de metri sau dispariția unei case. Or, zicea el și te privea deodată cu trufie drept în ochi, dacă o imagine a fizicii Locului nu există, care altă imagine a lui poate fi considerată exactă? Bine, ziceai tu, dar, în afară de cei doi cercetători care căutau folia și cerneala adecvată, presupun că în institut mai lucrau și alții, ăia cu ce se ocupau? Păi, tocmai asta e, zicea el, înfierbântat de data asta, cu ochii ieșiți din orbite și cu vocea brusc schimbată, închipuie-ți că ăștia se ocupau cu «ținerea la zi», adică, deși încă din start nu aveau o imagine exactă

a peisajului, ei primeau datele privitoare la schimbările petrecute și le adăugau în hărți, făceau modificări, strecurând în felul ăsta alte deformări. Aveau totul împărțit în careuri și fiecare cercetător topograf își ținea la zi careul lui, dar, ori de câte ori alăturau două careuri vecine aveau surpriza să descopere drumuri care mergeau în zigzag, râuri care se lărgeau în amonte și se strâmtau în aval, prăpăstii în plină câmpie și lacuri cu suprafața în pantă destul de abruptă. Corectau la iuțeală diferențele apărute între două careuri și astfel aveau de lucru în continuare încercând să racordeze cu modificările de la margine toate elementele din interiorul unui careu. Astfel, o eroare mică de la început (începutul fiind măsurătoarea de bază, făcută cu zeci de ani în urmă) se transforma repede într-un cocoloș, într-un bulgăre și sfârșea prin a amenința cu transformarea ei în avalanșă.

Atunci a fost momentul în care, ascultându-l împreună cu tine, m-am gândit că nici un fel de instrument la îndemâna mea ca scriitor nu-mi va permite o descriere exactă a existenței tale, deci, cu atât mai puțin o «ținere la zi» eficientă. Limbajul conține în el tot felul de scheme acumulate cu timpul și care nu se aplică tuturor evenimentelor existenței tale, aberații se nasc încă din momentul în care eu te întreb sau inventez cum te cheamă; vederea, la rându-i, e prea dependentă de intensitatea luminii și nici nu-mi poate lămuri altceva decât alcătuirea corpului tău și o parte din mișcările acestuia. Trupul chiar, mă refer la al tău, e ascuns privirii de haine, pudori, reguli de politețe, deci de coexistență, în timp ce trupul meu, dacă aș voi să-l iau ca model și să substitui cu o imagine a lui imaginea trupului tău, se ascunde privirii mele într-o proporție foarte mare, sunt nevoit să folosesc oglinda pentru mai mult de 50 la sută din suprafață, dar știu eu ce fel de folie este oglinda și ce fel de strat a fost aplicat pe ea? Atunci a fost, deci, momentul în care m-am decis să nu-l mai întrerup și să-l las să-ți povestească cum a fost când lucra el la institut cu *prietenul* tău Great Bibi.

Zicea, deci, că Bibi ăsta era un băiat bun, căsătorit a doua oară, prima dată dăduse greș din cauză că el era pe atunci inginer de drumuri și poduri și-și lăsa nevasta prea multă vreme singură acasă. Avea mașină și una

dintre realele lui plăceri era aceea de a se folosi de ea cât mai mult. Punea într-o sticlă de un litru conținutul unui borcan de *ness,* câteva linguri de zahăr, apă până la umplere și, după ce o astupa cu un dop de plută, o agita bine ca pe un *shaker* de barman (chiar așa zicea: ca pe un *shaker* de barman). Apoi pleca fără să țină seama de oboseală, somn sau dispoziție. Azi era aici, mâine la Iași, poimâine la Constanța. Se întâlnea cu oameni cunoscuți sau necunoscuți care-i schimbau traseul, cumpăra și vindea tot felul de obiecte întâlnite în drum având mereu în cap să facă o mică afacere, să-și achite din mers benzina. Lucrul ăsta îl făcuse multă vreme mai ales în perioada dintre cele două soții și cele două locuri de muncă, vreo doi ani deci. Trăise atunci fără salariu, o făcea pe taxiul particular prin București sau contracta curse lungi între diverse orașe. Cunoștea talciocurile și nevoile de a vinde sau de a cumpăra ale multor producători individuali și afaceriști mărunți, liber profesioniști sau indivizi fără căpătâi. Aici a zâmbit, tu ai fi făcut parte din ultima categorie, dar el nu știa câtă vreme ai fost tu prieten cu Great Bibi și din ce-i povestise acesta din urmă nu reieșea că el te-ar fi cunoscut ca atare înainte de acum, când te vedea prima oară și când în mod indirect îți povestea etape din viața ta. Desigur că el n-a sesizat zâmbetul tău și a continuat cu povestea lui Maître pe care, însă, eu o decupez din textul de față și o las să se scurgă în neant. Tu, dacă ai auzit-o, nu i-ai acordat mare atenție, erai prea prins de amintirea lui Great Bibi și a faptelor pe care le săvârșiserăți cândva împreună, iar mie nu mi-e de nici un folos.

Era o figură Bibi ăsta. Și o dată intră în birou la șeful nostru. Aveam un șef megaloman, poate era așa pentru că n-avea mai mult de un metru șaizeci. *Sesizezi desigur că ultima propoziție se cere pusă între paranteze.* Ăla își pusese un picior pe scaun și se lega la șireturi. *Arată cum stătea ăla ghemuit cu un picior pe scaunul pe care era așezat.* Laba piciorului era dusă deci lângă șezută. Și șeful zice:

— Băi, Bibi, mi-am luat un costum nou, ușor, așa, de vară!

— Și ce, vă strânge la călcâi?

Auzi, al dracului, «și ce, vă strânge la călcâi?»

— Nu, nu – zice șeful – da' îți place cum arăt? – și termină cu legatul șiretului, se scoală de pe scaun și se învârte prin fața lui Bibi să-i vadă ăla costumul. Atunci intră și Maître. Salut, salut. «Băi, Maître, zice Bibi, tu ești nebun, domne, nu vezi că șefu și-a luat costum nou? Ce faci, nu zici nimic, nu-l feliciți și tu, intri așa ca bou'?»

— Lăsați, lăsați, băieți, nu-i nimic! – apucă să zică șeful, dar Maître sare și el:

— Oooo, să vă trăiască, șefule! se duce la el, îi strânge mâna, îl îmbrățișează și-l și pupă pe obraz.

— Ia mai întoarceți-vă, șefule, să-l vadă și el! – zice Bibi și, când ăla face o piruetă și ajunge cu spatele la Maître, adaugă:

— Ce te strâmbi, bă, ce, nu-ți place?

— Ba îmi place, zice Maître, puțin surprins, însă cu destulă prezență de spirit, îmi place și culoarea și modelul și tot, daaa' parcă face o cută aici la spate, oribilă, ia întoarceți-vă puțin, șefu, uite, aici zice și îl apucă pe ăla de turul pantalonilor făcându-i cu ochiul lui Bibi.

— E, asta voiam să văd dacă observi, că, așa, toți știți să-l lingușiți pe șefu, dar nici unul nu-i arată adevărul în față.

— Ba eu cred că nu e bine călcat, șefu, e o cută nasoală, da' la călcat dispare, zău!

— Păi, cum dracu, băi băieți, că azi l-am îmbrăcat prima dată, să nu fi fost bine călcat din fabrică?

— Se prea poate. Ce credeți că ăia calcă atent? Dau și ei viteză să le iasă norma.

— Da' noi nu mai avem, mă, fierul ăla de călcat în atelier? zice Bibi și e rândul lui acum să-i facă cu ochiul lui Maître.

Într-un cuvânt i-au luat pantalonii și l-au lăsat în birou în chiloți, veston și cravată și au venit în atelier. Eu eram acolo, pusesem niște vopsea pe o placă din suportul tare pe care-l încercam atunci și o băgasem la centrifugă să văd cum se întinde. Au venit la mine strâmbându-se de râs și mi-au zis:

— Du-te, mă, la Nuța și la madam Mocanu și spune-le că le-a chemat șefu în biroul lui!

Îți dai seama ce figură a făcut ăla când s-a trezit cu astea două intrând peste el în birou, roșindu-se,

scuzându-se și ieșind înainte de a zice «bună ziua». A ieșit scandal mare și m-au dat afară pe mine că le anunțasem pe alea să se ducă să-l vadă. Pe Maître și pe Great Bibi nu putea să-i dea afară, erau piese importante în angrenajul institutului, erau foarte aproape de găsirea suportului tare și el, șefu, știa foarte bine că de la orice nivel ar fi fost privite lucrurile, tot «baza tare» pe care o cercetau ăia era mai importantă decât onoarea lui rănită.

Ăștia doi, după ce au râs de s-au spart și în timpul ședinței ăleia în care s-a hotărât să mi se desfacă mie contractul de muncă pentru indisciplină (mi-au dat până la urmă transfer, nu mi-au trecut «litera e» pe cartea de muncă), ăștia doi, zic, vin la mine și ce crezi că-mi spun? Lasă, bă, mi-au zis, că n-ai pierdut mare scofală, te ajutăm noi să-ți găsești un post mai bun, mai liniștit și fără bătaie de cap. Ei m-au angajat brancardier la spitalul de urgență și tot de la ei mi s-a tras că am fost trimis de spital să mă calific șofer și așa mi-am luat carnetul. Mă mai întâlnesc câteodată cu ei: «Salut, salut. Ce mai face, bă, șeful vostru,» îi întreb. «A murit de prost», spun ei, «dacă mai rămâneai pe acolo o luai și tu pe urmele lui». Pe Bibi l-am văzut ultima oară p-aici pe la Oradea, era cu mașina lui și zicea că-i în interes de serviciu. Am băut o bere împreună și pe urmă a plecat spre Stâna de Vale. Mă întreba pe mine pe unde s-o ia, nu poartă niciodată hărți la ea, preferă să întrebe drumul, n-are încredere în hărți.

Îți aminteai foarte bine că Bibi nu poartă niciodată hărți cu el în mașină, că are chiar un fel de plăcere neobișnuită de a întreba necunoscuții pe unde s-o apuce, că și atunci când știe drumul pe dinafară tot se oprește și întreabă pe cineva amuzându-se apoi de inexactitatea unor detalii, de unele exprimări improprii, de accentele regionale ale celor întrebați. Îți aminteai chiar cum îi imita pe unii dintre binevoitori, după ce-i descususe bine în legătură cu detaliile exacte, spunând apoi, tot el: «Ehee, păi dacă mă luam după ăsta nu mai ajungeam niciodată!». Dar, pe vremea aia, el încă nu se ocupa chiar cu facerea hărților. Erai uimit acum să descoperi, tocmai aici, pe cineva care l-a cunoscut între timp și a avut și vreme să lucreze împreună cu el. Când vechea voastră afacere se spărsese era speriat bine, e genul ăsta

de om care începe o nouă viață la fiecare doi ani sau și mai des, iar când se hotărăște să schimbe i se face și frică de ce a trăit înainte. Te-a evitat o vreme, îi dădeai telefon și-ți răspundea cu vocea schimbată ezitând între a-ți spune că nu-i acasă și că nu mai locuiește acolo. Pe urmă când l-ai surprins tot la telefon, era probabil bine dispus și uitase să-și schimbe vocea, ți-a spus repede că s-a angajat la un institut și că e foarte ocupat, n-are timp să te vadă. Ai făcut criza ta de orgoliu și nu l-ai mai căutat. Acum, din când în când, o dată la o lună sau două, mai vorbea cu Cornelia și o întreba despre tine. Avea nostalgii sau avea din nou de gând să înceapă o viață nouă? Oricum, lui îi trebuie mereu un declanșator pentru asta. Dar treburile astea mă privesc mai degrabă pe mine în contextul de față. Tu ia-ți paharul în mână și zi noroc la toată lumea, adică lui Spiridon, fostul subaltern al prietenului tău, acestui povestitor plictisit care ți-a amintit fără voia lui de o etapă a tinereții tale, cât și celor două fete care gustă cu grijă din palincă (să nu cumva să se amețească înainte de vreme) și care încă n-au rostit mai mult de cinci cuvinte fiecare.

Cât stau ele și se prefac că ascultă muzică (cine știe unde le e gândul.) tu cuprinde-o pe una dintre ele pe după umeri, apucă paharul cu cealaltă mână și, dacă ești deja bine dispus (de băutură sau de poveste) poți să și spui: «În sănătatea prietenului meu. Bibi!» Ei îți vor respecta o amintire frumoasă și vor ciocni cu tine zâmbind. Ai dreptul să te bucuri de asta!

Cu coada ochiului vei observa numai că, așa lipită de umărul tău, cum se află în timp ce-și moaie buzele în lichidul alb, fata asta brunetă îți rămâne străină. O străină binevoitoare, care nu stă ea să se întrebe, înainte de a urca până aici în camera de hotel închiriată pe numele tău de doctorul Scurtu, dacă ești căsătorit sau dacă ai vreun copil pe acasă. E o seară în care nici pe tine nu te interesează prea mult istoria ei. Acum, mai ales, când nu-i vezi decât o parte a nasului, coada bine rimelată a ochiului stâng și o șuviță bogată de păr negru. Singura ta curiozitate în ce o privește se exprimă printr-o ușoară alunecare a mâinii tale pe sub brațul ei. Ea îți strânge ușor degetele între braț și trup și atunci tu nu mai ai decât să-l întrebi pe Spiridon:

— Dar măsurătorile alea de bază cum se fac, domn'e, de sunt așa anapoda?

— Păi, zice el, se fac în mai multe feluri, dar nici una nu-i foarte exactă. Dacă se fotografiază totul din avion nu ești niciodată sigur că avionul a păstrat mereu aceeași înălțime și asta îți dă tot felul de aberații. Când măsori cu mira și teodolitul pe teren apar alte inconveniente și, una peste alta, când pui totul cap la cap nu mai ești sigur de nimic.

În timpul ăsta vârful degetelor tale atinge carnea moale a sânului ei și încerci să înțelegi din această atingere ceva mai mult decât se poate spune în cuvinte despre cum se va termina seara asta. Te întrebi dacă poartă sau nu sutien pe sub bluza vișinie, lucioasă. Simpla mișcare a degetelor în jos și în sus (o fi mângâiere asta sau ce?) nu-ți dă o informație prea sigură.

— Se mai poate și din satelit – spune Spiridon – dar noi încă nu avem așa ceva.

Iar tu, probabil din solidaritate cu Bibi, îți manifești formal neîncrederea,

— Aiurea!?

— Da, zice Spiridon.

Dacă nu s-ar învârti în continuare banda casetofonului și nu s-ar auzi muzică, ai putea spune că tăcerea e apăsătoare. Mâna însă îți e blocată în continuare acolo, la subsoară. Din difuzorul casetofonului se aud voci și ritmuri, nu poți înainta și nici nu vrei să dai înapoi, știi că e vorba de un joc și mai știi și că ce apasă nu e tăcerea, așa că spui:

— Bună muzică!

Ochiul rimelat clipește de parcă ar încuviința ceva. Tu n-ai cum să afli, acum, imediat, ce anume încuviințează el.

Afli, în schimb, din partea lui Spiridon că și la hărți se plătesc drepturi de autor, dar că nu inventivitatea și originalitatea contează, ci exactitatea. Ți se pare de bun-simț să te revolți și să întrebi:

— Dar cine stabilește cât de exactă e o hartă de vreme ce nimeni nu are o imagine de control?

Replica lui vine neașteptat de repede.

— Ce-ar însemna ca fiecare să-și facă harta lui? Să scrie jos: «România văzută de Spiridon Bumbescu» pe

harta făcută de mine și tot așa și pe aia făcută de tine și pe aia făcută de doctorul Scurtu ș.a.m.d.?

Atunci ea se va întoarce spre tine de parcă ar voi să-ți reproșeze ceva. Îți retragi mâna de sub brațul ei și un fel de expresie a uluielii ți se instalează pe față. Ești interzis de întrebarea lui Spiridon sau de privirea ei bruscă? Îți compui o mină împăciuitoare, seducătoare. Se va fi supărat că am pipăit-o? – te întrebi. La rândul ei găsește că mutra ta e amenințătoare, crudă și se întreabă cum a reușit să te înfurie. E, desigur, dreptul fiecăruia dintre voi să-și compună expresia feței, dar există și dreptul celuilalt de a o interpreta cum poate el. Ți se pare ofuscată și ești sigur că dacă-i vei spune «Dă-mi un sărut!» te va plesni. Spiridon a tăcut și vă privește cu atenție. Și el are impresia că se petrece ceva neobișnuit. Fata de lângă el moțăie. Te străduiești să zâmbești (ei i se pare că faci o grimasă de furie) și-i spui totuși:

— Dă-mi un sărut!

Și ea spune scurt:

— Ia-ți-l!

De aici încolo, eu, nu numai că nu pot urmări ce se întâmplă, dar, sincer vorbind, nici nu mai sunt interesat.

*

Faptul că te-am descris cândva ca pe un mare amator de călătorii cu avionul ar putea să dea despre tine impresia că ești și un doritor de confort. Trebuie, deci, să precizez că atunci când mergi cu trenul nici nu vrei să auzi de clasa I. Și că nici nu rămâi pe tot parcursul în același vagon. Aș spune chiar că aflându-te în tren cauți inconfortul, altfel cum aș putea să explic de ce, de la București la Suceava (într-o zi; n-are importanță dacă asta a fost înainte sau după seara aia în care Spiridon vorbind despre el însuși ți-a dat posibilitatea s-o cunoști pe Ea), ai mers cu trei trenuri de persoane și ai mai umblat și dintr-un vagon în altul schimbându-ți locul ori de câte ori sporovăiala celor din jur începea să te plictisească.

*

«Ai noroc, dom' Nagâțu!»

«...»

«Nu vorbiești, mă?»

«Cum să nu vorbiesc, da' nu te-am auzit.»

Abia trecuserăți de Ploiești când ai nimerit într-un vagon în care ăia vorbeau între ei de parcă ar fi fost toți dintr-un sat.

«Și vacă buuună, a mea, nu-i chiar grasă, daa' nu dă cu pișoarili, are lapte...»

«Ăla are șinzăși di oi, numai d'alea cu urechile'n jos și coada așa di lată.»

«Cât o mătură!»

«Egzact.»

«Da' io? Am avut o oaie, putea să se mârlească și cu un berbec bălțat, ea tot miel alb dădea!»

Păreau urcați de curând în tren, încă se mai descopereau unii pe alții și se salutau. Probabil că mai vorbiseră și în gară și acum continuau sau reluau unele discuții. O singură banchetă era goală, undeva lângă ușă. Te-ai așezat chiar acolo, lângă tine mai rămânea un loc.

«Am vinit dă la câmp cam aburit și am dat dă fimeia lu' Petrică, descărca șiment și zișe: „'ai, moșule, ai încoa să-mi ajuți să descarc că ți-a trebui și matale!”. Și pe urmă, când m-am dus, zișe: „păi di șe n-ai luat atunși, bre?” N-am avut bani... „Trebuia să iei așa!” Da' daca-i șeream atunși fără bani, nu-mi dădea...»

Păreau să aibă mult de mers, nu erau niște navetiști cum vezi în orice tren. S-ar fi zis că se întorc acasă de la o treabă importantă care le luase cel puțin o lună sau două. Până la urmă nici măcar n-ai dedus de unde veneau.

«Io mai am trei saci, da' n-am știut un' să-l țin și s-a făcut chietroi!»

«N-are nici o defecțiune, ni'ic: îl chisezi mărunt și vezi.»

«Ia, o să fac o probă!»

«Faci o probă: îl chisezi mărunt și-l lichești și vezi.»

«Iel s-a-nchietrit că a tras igrasie dă undeva și s-a-nchietrit!» (Mâinile strânse puternic una într-alta.)

«Măi, Gheorghe Cosoabă, ăsta, mai trăiește?»

«A fost pă la mine!»

Voi presupune, totuși, că acest drum cu trenul spre Moldova l-ai făcut la puțină vreme după ce te

îndrăgostiseși de ea. Abia așa voi putea să justific de ce, în timp ce ăia vorbesc de-ale lor, tu te gândești la ea. Deși, chiar înainte de a o vedea, de a-i asculta poveștile lui Spiridon, de a descoperi că tocmai ea este, tu tot la ea te gândeai când se întâmpla să fii într-un loc în care toată lumea vorbea dar nu cu tine.

«Numai dă vorbit vorbă, da' aprobare, șeva, ți-a dat?»

«... Și a ieșit ăia dî colo. Țuluca și încă unu și zișe: „Să-l prinz?" Zic: „Lasă-l că-i buletinu lui la mine!"»

Deci tu tocmai te gândeai la ea și la cât e de delicată și inteligentă și serioasă. Poate chiar îți reproșai că la început ai crezut că e una d-alea care... E ciudat cum, adeseori, una vrei să spui prin expresia feței tale și cu totul alta înțeleg cei care te privesc. De fapt, și ea avea să mărturisească atunci că avea o cu totul altă impresie despre tine; eu însumi decisesem atunci să fie așa.

Chiar la asta te gândeai când a intrat puștiul blond cu ochii albaștri, cu fața ascuțită și cu o grimasă pe ea. O grimasă de seriozitate, de maturitate, de om care, deși e-n clasa a șasea și n-are buletin, poate foarte bine să călătorească cu trenul.

A văzut imediat că locul liber e numai cel de lângă tine și s-a apropiat căutându-ți privirea. A zis:

— Permiteți?

Și abia după ce tu ai dat din cap combinând într-o singură privire amuzament, indulgență, simpatie și curiozitate, s-a așezat. Nu părea să fi înțeles și expresia ta facială. Informația de care avea el nevoie era tocmai acea mișcare afirmativă a capului.

— Poftiți, poftiți! – ai adăugat.

«Aici să-ntâmplă o bătaie, să știi, tov președinte! Ori Cristea îl bate pe Băbălău, ori invers. Da' ăla nu-i decât un c. și un cap!»

«Nu voi împărțiți izlazul! Numai primăria are dreptul.»

«Păi, așa, ia chilugu tot dealu și tu, Băbălău, du-te tocmai în vârfu Făcăului! Treabă-i asta?»

Te-ai fi așteptat să roșească, să nu se simtă tocmai în largul lui. Ai fost, chiar, o fracțiune de secundă alături de el și te-ai gândit să-l ajuți. În fond, nu e decât un copil singur în tren.

— Cum te cheamă, mă, pe tine?

— Gheorghe Dan.

— Și ce clasă ești tu, măi, Dănuț?

— Clasa a șasea.

Scurt, concis, degajat.

Sunt, de altfel, întrebări pe care i le pune oricine intră cu el în vorbă. Așa-i în tren.

— Și de unde vii tu?

— De la Ploiești, de la nașa mea.

— Ce vrei tu să te faci când o să fii mare?

— Geolog.

E, uite asta mai lipsea! Tu tocmai îți amintești că și ea era geolog. Că de asta se afla atunci la Oradea, aveau de făcut niște măsurători prin partea aia a țării. După ce plecase Spiridon, ea îți povestise cât de mult îi place munca asta. Chiar dacă trebuie să călătorească foarte mult și pentru o fată nu-i chiar așa de ușor! se întâmplă mereu să fie luată drept altceva decât este. Nu de colegii ei, ci de alții. Ai mărturisit că și tu și Spiridon, când le-ați invitat să bea cu voi din palinca aia... Știam, dar sunt obișnuită și mă descurc, a zis ea. Am învățat să cunosc și oamenii, nu numai solurile. Îți făcea, indirect, un compliment de vreme ce rămânea singură cu tine în camera ta și nu se temea că vei fi necioplit. Începuse să te fascineze, domnișoara geolog.

— Da' părinții tăi ce sunt, măi. Dănuț?

— Brutari.

— Unde?

— La Cislău. Tătuțu-i brutar și mama-l ajută.

— Și tu de ce vrei să te faci geolog?

— Am o soră care lucrează la geologie.

Desigur că imaginația ta de proaspăt îndrăgostit demarează imediat. Ai cunoscut-o în timp ce ți se vorbea despre un astfel de institut și aflai ceva despre urmele unui vechi prieten al tău. Aveai să descoperi, după plecarea lui Spiridon, că și ea lucra în geologie-cadastru și că-i plăcea meseria. Acum, în trenul ăsta leneș, care se strecoară pâș-pâș printre faldurile câmpului (arătura de toamnă are ceva solemn în ea!), un puști blond, călător spre Cislău, spune și el că are o soră «în domeniu» și că însuși el ar vrea să facă tot asta. Odată cu această obsesie a geologiei pe care a căpătat-o brusc lumea din jurul tău, la ce te mai poți gândi cu plăcere, dacă nu

chiar la Ea. Dragostea se naște de atâtea ori, sau renaște cu mai multă putere, abia în absența persoanei iubite. Un fetișism al locurilor prin care Ea a trecut, al atmosferei respirate de Ea, al gândurilor Ei asupra peisajului. De vreme ce Ea se ocupă cu geologia, această subtilă revigorare a sentimentului ți se poate întâmpla oriunde în țară.

*

Vor trece ore și vei uita să mai schimbi trenul. Va începe și ploaia. Numai în gara Mărășești, când te afli într-un personal staționat de o jumătate de oră pe linia a opta, mai poate să plouă așa.

«Îl vezi tu p'ăsta care se scarpină cu șurubelnița în claia de păr?»

«Îi di la noi?»

«Da' nu știam că lucrează p'aici!»

«Aveam coasă mică, dă șaizeci, da' tăia, scotea brazda ca și coasa aia rusească dă nouăzeci!»

Trenul smucește și pleacă. Te gândești că trenul, totuși, nu are nevoie de hărți ca să-și caute drumul. Pentru el, harta șl drumul totuna-i.

Dealuri vor începe să se adune ciopor în preajma liniei de cale ferată, munții vor străjui, râurile vor susura, drumurile vor urca, vor coborî și vor șerpui, florile vor smălțui poienile, murele câmpului vor căni mustețele, soarele și luna vor ține cununa, brazi, fagi și păltinași vor deveni peste noapte nuntași, stelele mii vor aprinde făclii, iar turma de oi pe care o zărești prin fereastra trenului nu departe de gară te va face să te hotărăști deodată să schimbi iarăși trenul și vei sări cu curaj pe asfaltul ud al peronului.[5]

> «Oamenii de cultură n-au nici un motiv să-i felicite pe cei ai creșterii economice. Vă lăsăm vouă avioanele voastre gigantice, poate nevandabile, submarinele atomice dintre care unele rătăcesc etern pe sub mări, vă lăsăm tunelurile voastre din sec. XIX prin care trec în viteză trenuri din sec. XX și lasă în urmă câțiva morți. [...] Cu un pas „blând" se îndepărtează din ce în ce mai mult și cultura de economie...»
>
> F. R. Bastide, în *Économie et société humaine* (vol. colectiv),
> Denoël, '72, pag. 197

Spatele unei gări mici (dar cu mare importanță în traficul național) este locul cel mai ușor de confundat într-un oraș ca acesta. Ploaia rece se întețește, vântul o transformă repede într-o perie de ace subțiri, înfipte deodată, cu violență, în fața ta (spuma laptelui) nu prea bine apărată de cozorocul șepcii. N-ai timp să observi nici grupul de elevi rebegiți adăpostiți sub șopronul prea înalt din fața unui chioșc de ziare, nici autobuzul plin care demarează lăsând un nor de fum în mica piațetă din spatele gării (presupunând că fața gării este cea orientată spre șine, evident) și nici camionul care vine în spatele lui și, în dreptul tău, calcă o băltoacă și te stropește. Te concentrezi asupra organizării celor patru ore pe care (cu surpriză) ai constatat că le vei petrece aici înainte de a lua trenul următor în direcția abia părăsită.

Este un oraș în care e imposibil să te rătăcești. Fără efort, aproape că numai dintr-o singură adulmecare (privirea o ții mereu fixată pe asfaltul ud, în aer plutește mirosul greu ce vine dinspre fabrica de zahăr) te îndrepți către marginea de nord a așezării. Câmpul negru se lasă biciuit de ploaia rece fără nici un fel de tresărire, cu plăcere somnoroasă, ai putea spune. Te întrebi doar de ce nu simți nici un fel de teamă de violența crescândă a vântului, de ce îți place să te avânți deodată dincolo de marginea unui oraș necunoscut pe o vreme ca asta. Șoseaua continuă mult timp să rămână pustie, iar cerul a coborât atât de mult încât e de mirare că mai încape ceva (tu sau biata turmă de oi înghesuită și mișcându-se greu de-a lungul căii ferate) între el și pământul cu care comunică intim. Apa rece a ploii de toamnă târzie pare să nu mai respecte legea gravitației și să circule în ambele sensuri. Trebuie să existe, îți spui, un drum lateral și desigur desfundat care să te scoată din șosea în preajma turmei de lângă calea ferată. Îl pândești cu coada ochiului printre rafalele vântului. Trebuie, trebuie să apară. Desigur că nu aveai nici un motiv special să faci tocmai o astfel de excursie inconfortabilă și nici nu te gândiseși deloc la ea cu o oră mai devreme. Înaintezi.

Timpul este ceva greu de măsurat sau de aproximat în ocazii ca aceasta. O adevărată surpriză este apropierea bruscă a șoselei de calea ferată. Îți amintești că undeva în apropiere cele două drumuri se vor suprapune pentru a traversa împreună Siretul. Nu-ți mai amintești care din

două trece pe deasupra și întorci capul. Orașul nu se mai vede, dar nici turma de oi. Pare să se fi întors din drum, să fi staționat sau să fi avansat mult mai agale decât tine. Bănuiești că e totuși aproape și că numai liziera subțire de plopi sau salcâmi desfrunziți, împreună cu ceața care se îngroașă, reușesc s-o ascundă privirii. Înaintezi și simți cum terasamentul căii ferate începe să se înalțe în stânga ta. Știi acum care drum va trece pe deasupra. Îți amintești chiar că șoseaua (ai mai trecut pe aici deci!) e un fel de tunel strâmt deasupra apei și sub calea ferată, un drum îngustat prin care mașinile trec cu rândul. Dar ce fel de somn să fi fost și acesta? Te socotești că ai parcurs kilometri buni până aici, că ai trecut chiar printr-un sat al cărui nume nu ți-e tocmai necunoscut, poate chiar ai învățat cândva despre el la istorie. Când s-au întâmplat toate astea? Unde erai?

Și atunci, o lumină galbenă (faruri cu halogen) a străpuns ceața în fața ta și o mașină a izbucnit de sub podul dublu care era atât de aproape. Te-ai oprit. Șoferul mașinii te vede și încetinește. «Pe aici nu se trece așa, la plimbare, de unul singur și pe o ploaie ca asta» – își spune el probabil în timp ce frânează din curiozitate. Asfaltul e ud și noroiul a format o mâzgă periculoasă deasupra lui. Mașina derapează ușor și se oprește abia după ce trece de tine cu câțiva metri. Te întorci. Oricum aveai de gând să te întorci. Aburul răspândit de țeava de eșapament îngroașă ceața.

*

Cândva, peste ani sau chiar numai peste câteva zile, vei povesti și tu (neîntrebat de nimeni) cum s-a întâmplat să-l regăsești pe G.B. în mașina lui galbenă pe un drum cețos, toamna, nu departe de podul de peste Siret. Se oprise să întrebe drumul. Desigur că știa cum se ajunge în primul oraș, în al doilea și în oricare altul care ar fi urmat pe drumul lui, dar, dacă tot văzuse pe cineva înaintând prin ploaie în faptul incert al după amiezii de noiembrie, frânase și te așteptase să vii. Știa că ai să vii. A coborât geamul portierei și, fără să te privească a strigat:

— La Mărășești, cum pot ajunge la Mărășești?

Poate că încă nu-i recunoscuseși vocea când i-ai răspuns.

— Luați-mă și pe mine și vă arăt drumul.

Dar atunci ți-a recunoscut el vocea sau, mai bine zis, amândoi deodată v-ați recunoscut unul pe celălalt. A sărit din mașină.

— Tu ești, mă? Ce dracu' cauți p'aici?

V-ați îmbrățișat și, după ce ți-a deschis portiera din spate, te-a împins pe banchetă și ți-a strigat (el rămăsese afară, în ploaie):

— Faceți cunoștință!

Într-adevăr, pe bancheta din față se afla o fată cu părul lung și, când ea a întors capul spre tine, ai rămas puțin descumpănit. Era Ea. Tocmai veniseși cu trenul prin ploaie și te gândiseși la Ea în timp ce priveai, analizai, măsurai și repovesteai peisajul. Ai spus:

— Ne cunoaștem!

— Asta-i culmea! – a strigat el așezându-se la volan și demarând.

Veneau dinspre Suceava și voiau să mănânce în drum înainte de a continua spre București. Nu-ți dădeai seama dacă sunt colegi de serviciu și au fost împreună într-o delegație sau sunt amanți. Îți înăbușeai gelozia. De fapt. Ea stătea cu spatele la portieră și te privea întrebător (tu nu înțelegeai întrebarea), iar G.B. privea concentrat înainte încercând să distingă drumul prin ceață. Nu puteai fi gelos în timp ce Ea te privea așa, dar nici un răspuns valabil nu găseai pentru întrebările lui. Cum să spui că ai coborât din tren pentru că ai zărit în marginea terasamentului o turmă de oi? Cum să explici că plecaseși de dimineață spre Suceava? Te-ar fi întrebat dacă nu cumva aveai de gând să te duci până acolo pe jos, te-ar fi anunțat că mai ai vreo două sute de kilometri! Ai renunțat să explici, iar el a renunțat să întrebe.

V-ați dat cu părerea pe rând asupra posibilității existenței unui restaurant în gara pe care tu o părăsiseși în urmă cu numai câteva ore (contează vreodată într-adevăr un timp scurs astfel?) și ați decis să vă opriți totuși acolo.

În gară era dintr-o dată multă zarvă. O locomotivă cu botul însângerat era oprită la linia întâi. Garnitura de vagoane de marfă pe care ea o adusese până aici tocmai

era desprinsă și manevrată de o altă locomotivă, o bătrână cu aburi aceasta din urmă. Iritarea celor care așteptau ca și tine acceleratul dinspre București (dacă n-ar fi avut o întârziere mare, l-ai fi pierdut) se transformase într-un fel de excitație, apoi în curiozitate și scârbă, după ce văzuseră locomotiva murdară de sânge și aflaseră că ea lovise un ciopor de oi pe calea ferată, nu departe de gară. Cineva striga «Hoților». Șeful gării, câțiva civili, doi milițieni și unul din mecanicii locomotivei se constituiau într-o comisie și plecau pe jos, pe lângă terasament, la fața locului. Ciripit, sporovăială, ciorovăială. «Ciobanii ăștia au devenit niște hoți», zicea un tip cu mustață. «Ai dracu', leagă două-trei oi de calea ferată și pe urmă zic că le-a tăiat trenul două sute de oi!» «Carnea o vând, ei împart banii și noi suportăm pagubele!» – se exprima un bărbat îmbrăcat în costum de aba. «Îi știm noi!» «Și dacă-i știm, ce le putem face?» – întreba un altul cu paltonaș subțire și servietă roasă la colțuri. «Las' că se duce comisia acolo și constată!» «Prăpăd!» «Da' de ce-o fi întârziind acceleratul?» Un alt mecanic, cel rămas la bord cât timp colegul lui făcea parte din comisie, scotea locomotiva însângerată de pe linia una. Voi aproape că uitaserăți de ce ați intrat în gară. Ți-ai amintit primul și te-ai dus la casă să-ți vizezi biletul. Ea a venit după tine, G.B. a rămas pe peron. «E curios ca o babă!» – i-ai spus ei. Ea te-a luat de mână și ți-a zis că-i era dor de tine. «Hai cu noi înapoi, la București!» – a adăugat.

În lumina scăzută din holul murdar al gării Ea avea părul negru ca tăciunele stins cu apă și ochii vii ca tăciunii aprinși. Glasul ei era moale și blând, așa cum îți imaginezi că ar suna un fluier de soc ascunzând un foc mocnit, dar puternic. Dacă G.B. îi era șef, ți-era milă de ea, dacă-i era amant, erai gelos, dacă erau simpli colegi, rămâneai bucuros. În ce fel puteai afla repede ceva sigur despre această relație? Gura ei (roșie de frig, te-ai gândit) n-a avut nici un rictus când ți-a spus: «Hai, vii?», dar ai zis, totuși, nu. Despre asta se poate povesti îndelung.[6]

Atunci s-a decis și ea să-și cumpere bilet de tren spre București. Nu mai voia să meargă cu mașina lui G.B. Ați plecat de acolo peste numai câteva minute. Trei

oameni – trei direcții. O asemenea poveste s-ar putea tipări?

Provocare în stil Moreno

Colțul de parc în care tu și câinele Geri vă opreați câte o jumătate de oră în fiecare din zilele de plimbare din cursul săptămânii și o oră în diminețile de duminică era atât de anost încât, în afară de cele patru bănci de lemn cu vopseaua cojită și așezate la întâmplare (un la întâmplare care putea să pară și studiat la o privire mai atentă), nimic nu-ți mai reținea atenția și nu puteai fi descris de vreme ce, când te rugam să-mi povestești cum mai e acolo, «La bănci», tăceai.

Aș putea spune chiar că nu reușeam să-mi imaginez nici că acolo când plouă e noroi. Sau că iarna se așterne zăpada, iar în iulie există riscul de a înghiți praful stârnit de Geri în cursele lui cu mingea pe alee. Ba, încă, mai ades îmi imaginam terasa mea, plină de resturi de la reparația din primăvară, înzăpezită. (Eu, așezat în fotoliul rulant, beam ceai fierbinte și ascultam Bach). Aveam, desigur, tot timpul cu mine binoclul de câmp al lui Rolly și te urmăream de-a lungul străzii Eremia până în Piața Trandafirilor. Te puteam vedea ocolind milițianul de la ambasada acelei țări mici din Oceania, al cărei nume îmi scapă, urcând din nou pe trotuar și, grăbind pasul în ritm cu nerăbdarea crescândă a lui Geri, intrând, în sfârșit, pe aleea principală. Abia după aceea te pierdeam din câmp datorită coroanei bogate a unui castan mai întâi, datorită celorlalte obstacole, clădiri, autocamioane de mare tonaj parcate prin preajmă, alți arbori, după aceea. În toată această mișcare a ta te puteam vedea, însă numai din spate, rareori întorceai capul, dacă se întâmpla să vrei să traversezi și te asigurai sau dacă Geri rămânea mai în urmă și trebuia să-l aștepți sau să-l chemi.

Terasa mea e, totuși, o terasă spre lume și nu o fereastră deschisă, kitsch, numai spre cer. Așa că, după ce dispăreai, mai aveam timp și chef să descopăr și alte figuri, mișcări, culori și legături ale trupurilor străine cu ele. Puteam să admir în voie sacoșe goale sau pline (zgomotul) specific al pieței de dincolo de parc îmi venea în urechi imediat ce făceam un mic efort de imaginație), copii traversând pe unde nu-i voie, chei de mașină învârtite pe deget și fuste bine mulate pe câte un

șold, pneuri spărgându-se cu zgomot sau aplecări ale plopilor la intervenția discretă a vântului, cojoace țărănești și basmale aflate în vecinătăți dintre cele mai improprii, rufe multicolore înălțate ca niște zmee pe alte terase, acoperișuri, balcoane, mingi purtate în plase speciale și *adidași* mângâind trotuarul, brațe bronzate desfătându-se pe câte o pereche de umeri dalbi, decoltee și fermoare, băști, biciclete călcând cu roata din față pe umbra capului biciclistei, tărtăcuțe, salcâmi, tricouri de marinar, chibrituri scăpărate și primi norișori de fum înălțându-se din câte o țigară, drum-du-bu-du-bum camioanele, taaam-tam, câte-un claxon, tăblița stației de autobuz și câteva zeci de capete întoarse în aceeași direcție, fâșșșș, câte o mașină cu steag pe aripa din dreapta-față, sclipiri scurte ale ferestrelor mișcate de vânt în plin soare și, desigur, un sentiment de iubire calmă pe care, peste această stradă, ți-l trimiteam, pâș-pâș, până acolo în parc «La bănci».

J.L. Moreno – ilustru psiholog de origine română, născut în 1892. Fondează în 1936 Sanatoriul Moreno de la Beacon, statul New York.

În acea dimineață de mai, însoțită de un soare prea strălucitor pentru cenușiul terasei, se împlineau doi ani și două luni de la «porcărie». Desigur că n-am nici un fel de mistică a perioadelor rotunde și că, deci, nici în acea dimineață nu m-a împiedicat nimic să mă las purtat afară la aer la fel de devreme ca în orice altă dimineață. Primul om pe care am avut ocazia să-l salut a fost bătrânul Șoșo care tocmai pleca după ziare și m-a întrebat ce să-mi aducă. Nu aveam nici o trebuință anume în legătură cu presa din acea zi, dar l-am rugat, totuși, să-mi aducă *Scânteia* și *Sportul.*

Pe el nu-l puteam urmări niciodată, drumul lui către chioșc era destul de întortocheat și imprevizibil. Uneori pleca pe lângă Teatrul de revistă și se întorcea pe bulevard, alteori invers. I se întâmpla adesea să se oprească mai întâi la *Alimentara* sau la *Simigerie,* să se întoarcă din drum dacă uita de țigări sau chiar să o ia către parc sau piață, dacă se întâlnea cu vreun cunoscut care avea drum într-acolo. Nu m-au interesat niciodată traseele lui de om bătrân și ușchit, dar pot spune că

singura etapă a drumului său de acasă până la chioșcul de ziare era coborârea scării de serviciu de la șapte până la cinci și traversarea terasei pe care eu deja mă aflu instalat la acea oră.

Oricum, tu ai întârziat foarte mult. Poate că tu *aveai* mistica perioadelor rotunde.

Am avut timp să respir întreg aerul colorat de roșul răsăritului de soare. Vreau să spun că cele aproape câteva mii de metri cubi de aer care s-ar fi găsit între terasa noastră și hotelul de la estul blocului au avut destul timp să treacă prin plămânii mei de două ori și jumătate până să aud zgomote la etajul șase și să am impresia că ești tu însoțită de Geri. Era mama lui Dragoș, vecina voastră, coborâse numai să golească coșul de gunoi și am auzit-o țipând, cum face de obicei: «Dragoș, Dragoș, stai acolo, nu veni încoace că ești desculț și răcești, mamă!» Pe urmă am auzit-o plesnindu-l peste fund și pe el urlând, mai mult din răsfăț decât de durere. Am luat tot aerul dintre blocuri și l-am mai respirat încă o dată și jumătate. Acum era mai puțin sângeriu din cauza luminii crescute a soarelui și l-am respirat mai greu. În total, de patru ori l-am făcut să se miște prin trupul meu.[12]

E drept că între timp am stat de vorbă și cu bunica lui Dragoș care venise să-l ia la plimbare pe nepoțelul ei și mi-a povestit că a întârziat pentru că a fost tocmai în piața Matache să cumpere grâu pentru colivă: că vrea să facă un parastas pentru un frate de-al ei: că tocmai în fața ei s-a terminat grâul pe care-l avea cineva de vânzare și că ăla i-a spus că să vină la două că mai e un țăran care vine acolo cu grâu, da' că și ăla are serviciu, e portar, și nu vine în piață decât după două: că se duce la două din nou și că până seara o și face (coliva) și că mâine dimineață să fiu aici (pe terasă) că-mi dă și mie să gust. În timp ce mă prefăceam c-o ascult inspectam cu binoclul intrarea hotelului. Mă agasa, dar am asigurat-o, fără s-o privesc, că voi fi aici. Uneori mi se pare că-i cinică, nu numai proastă. De altfel îi cunosc viața în amănunt din toate poveștile astea pe care mi le înșiră. Este căsătorită cu un fost gardian de pârnaie care bea de stinge, are ficatul mărit de câteva ori, o bate pe ea, nevasta lui și, săracul, nu mai are mult și moare. E drept că între timp s-a îmbolnăvit și ea, poate mai grav decât

el, zice, trebuie să țină regim, dar nu poate, că-i pofticioasă și dacă al ei n-a murit de atâția ani de când doctorii îi tot spun să nu mai bea și el bea, tot bea, n-o s-o mierlească tocmai ea pentru că nu poate să țină regim fără sare, fără grăsimi și fără prăjeli, totu' fiert, totu' cântărit, ăștia parcă-s nebuni, doctorii ăștia, când se apucă să-și bată joc de om apăi, n-au nici o rușine. Parcă ai tu vreo vină față de ei, dacă ești bolnav trebuie să-i asculți pe ei ca pe Dumnezeu? Sunt nebuni, dă-i dracului! D'aia zic că uneori pare mai mult cinică decât redusă. În sfârșit, o privește, n-am întrerupt-o numai pentru că tu încă nu trecuseși cu Geri spre parc și deci, tot ce vedeam prin binoclu mi se părea fals.

> în parcarea din fața hotelului mai multe taxiuri goale și vreo patru mașini simandicoase cu număr străin, în fața teatrului un camion încărcând decoruri, probabil pentru un turneu în provincie sau o șușanea prin apropiere, un palmier de cârpi cu tulpina vopsită în maroniu și cu frunzele de un verde cerat.

Când a revenit împreună cu Dragoș n-a mai avut nici un cuvânt pentru mine. Am vorbit numai cu copilul care, după ce mi-a spus «ninineața», m-a asigurat că «fafan ecții», deci că fratele lui, Ștefan, care-i într-a șasea, își face lecțiile.

> cea mai numeroasă generație biologică de români, în 1979, era cea în vârstă de 11 și 12 ani, aproape 1.200.000 persoane (după *Anuarul statistic).*

Dar abia plecă bătrâna... Ce emoții mi-ai produs! Ai trecut pe lângă mine, cu Geri în lesă și ai tăcut, așa cum faci de doi ani și două luni. Geri m-a lins în treacăt pe mâna stângă, dar tu ai continuat să taci, de fapt, pentru mine tu taci de doi ani, două luni și două zile fix. Exact, exact! Era miercuri când am avut curajul să te opresc și să-ți dau mărțișorul. Tocmai plecai la facultate, te grăbeai, dar ai râs într-un fel care echivala cu un dar mult mai frumos decât al meu. Ai zis că joi vei fi ocupată, dar că vineri, spre seară, ai tăi pleacă într-o vizită, vei fi numai cu bunicii, și vei veni în parc. «La bănci», ne vom întâlni acolo. Și vineri s-a întâmplat catastrofa, «porcăria». Ai ieșit țipând pe terasă. Ți-am

auzit, cred, acel strigăt. De acolo de sub dulapul meu care mi-a atins coloana, leșinat, strivit, nu știu cum să spun că eram, te-am auzit țipând. După acel țipăt ai tăcut. Știu. Știu că ai fost în zilele următoare la morgă, știu că tăceai, dar cine are timp să-și dea seama, în atmosfera stupidă de după un cutremur, că o studentă de douăzeci și unu de ani tace tot timpul? Mi-au zis că nu-ți căutai părinții, că, de fapt, i-ai văzut, i-ai recunoscut și ai tăcut. Cine mi-a spus nu merită, desigur, încrederea noastră. E chiar bătrâna bunică a lui Dragoș. Ea este una care condamnă bolnavii ca tine și-i compătimește pe cei ca mine. Eu știu că erai acolo, în preajma morților, cu gânduri și mai frumoase. Că te-ai apropiat de multe ori de morții tineri și le-ai examinat palma căutând anume linia vieții. Era un bun prilej să te convingi că nu e adevărată chiromanția. Dacă infirmarea a avut loc sau nu, asta nu știu. Bunicii tăi ți-au cumpărat câinele sfătuiți de un doctor. Eu cunoșteam acel câine. Era câinele Gerovital al prietenului meu G.B. Nu-mi dau seama de ce l-a vândut și cum s-a făcut că l-a vândut tocmai bunicilor tăi. Te vei fi gândit cumva și la mine atunci când ai văzut că nu e nici o legătură între lungimea acelei linii din palmă și vârsta morților? Dacă da, îți mulțumesc și, când vei binevoi să mă asculți, îți voi spune cum îl cheamă pe câinele tău. Pentru tine el încă nu are un nume, iar eu, cum îți spuneam, îl cunosc de foarte multă vreme și cred că pe fidelitatea lui te poți baza.

Înainte ca tu să fi ajuns jos și ca eu să te pot descoperi cu binoclul printre oamenii care populau strada la acea oră, pe terasă a apărut din nou bătrâna. Singură, fără Dragoș, nu știu unde-l lăsase pe țânc. Avea în mână o pungă de plastic cu vreo douăzeci de ouă. Mi le-a arătat de la distanță (e cinică, îți spun eu!) și mi-a zis că a găsit ouă, jos la *Alimentara,* și că s-a întors să le lase aici, să nu cumva să le spargă. Părea victorioasă. Când a fost foarte aproape de mine, așa, la vreo treizeci de centimetri, mi-a șoptit răgușit: «A trecut nebuna cu câinele!» După care a râs sau a rânjit sau a horcăit sau a scos un răget. Nu m-am putut întoarce spre ea, eram, cum știi, cu spatele la ușa prin care se ajunge la scara de serviciu, dar sunt sigur că a urcat scările într-un picior, chicotind, țopăind, scoțând fum de pucioasă pe nări.

Mihail A. Bulgakov – scriitor sovietic (1891 -1940), autor de romane și piese de teatru printre care: *Garda albă, Familia Turbinilor, Fuga, Maestrul și Margareta* etc.

Pe când încă te mai căutam cu privirea mea superlungă am văzut un șir de combine nou-nouțe traversând piața Trandafirilor. Păreau fantastice, albatroși pe o punte de vas, nu pentru că traversau la acea oră Piața Trandafirilor, ci pentru că lanul spre care se îndreptau era prea departe ca să mi-l pot eu imagina și mai avea destul până la coacere. Pe trotuarul pieței l-am văzut și pe Șoșo însoțit de bătrânul general în retragere care-i este prieten, își explicau unul altuia ceva cu gesturi mari și arătând din când în când în direcția combinelor. Păreau să se certe. Au ajuns în parc aproape în același timp cu tine și Geri și... există ceva care mă face să cred că s-au oprit în colțul cu cele patru bănci scorojite.

În fond, îmi ziceam în timp ce tu tocmai dispăreai după perdeaua frunzelor de castan, e foarte posibil, mai bine zis, ar fi fost posibil ca, atunci, în urmă cu doi ani și două luni... Vreau să spun că nimic nu ne-ar fi împiedicat să ne cunoaștem în câteva zile suficient de bine ca să ne dăm seama că nu ne potrivim, că dragostea dintre noi nu poate exista, că «să rămânem prieteni» și așa mai departe. Asta, bineînțeles, presupunând că «porcăria» nu s-ar fi întâmplat și că, în cenușiul ei, mica noastră poveste ar fi continuat nestingherită. Erau, adică, puține șanse pentru o strălucire adevărată a ei. De ce să-ți trebuiască, de fapt, în absența suferinței, iubire? Celui care eram eu atunci i-ar fi ajuns și o soție cu destul umor încât să îmbătrânească alături de mine (de el!). Am fost, iată, favorizați. Ba chiar, aș zice, eu sunt în cele din urmă cel mai favorizat. Chiar dacă bătrânei bunice a lui Dragoș nemișcarea picioarelor mele îi produce mai multă milă decât tăcerea ta în care nici nu crede.

E adevărat, dacă nu te poți ridica pe picioare și dacă nu te poți mișca în voie, dacă ești condamnat să rămâi mereu în același loc, fie el și o terasă ca aceasta, nu mai poți înțelege multe lucruri ale oamenilor. În primul rând nu te mai poți apropia sau îndepărta de ei. Îi poți vedea, desigur, uneori de foarte aproape și fără ca ei să știe că sunt văzuți. Poți ghici ce spun din gesturile lor și din tot

felul de alte mesaje pe care și le transmit prin coduri paralele cu vorbirea. Urechea nu poate beneficia, deocamdată, de o prelungire la fel de eficientă ca binoclul de câmp al lui Rolly, de care beneficiază ochiul. Poți respira în schimb, îți poți mișca mâinile, poți scrie și poți vorbi (oricui vrea să te asculte, desigur). Poți face, deci, tot felul de munci și, te asigur, mintea mea se poate ocupa în voie cu imaginarea a tot felul de acțiuni ce pot fi întreprinse numai cu mijloacele rămase valide ale trupului meu. Tocmai aceste noi condiții fac conștiința mea mai sigură, o ajută să existe și să se dezvolte. Dar tu? Tu ce să faci cu mersul tău grațios și cu silueta-ți de dansatoare? Ce să faci cu privirea ta pe care o porți cu atâta absență pe chipuri de oameni, pe fapte și obiecte de-ale oamenilor? La ce-ți folosește că-i poți auzi din apropiere pe toți dacă tot nu vrei sau nu le poți răspunde? Ce-ți rămâne de făcut în absența, nu a posibilității, ci a plăcerii de a vorbi?

> *barman:* le cadre est compris dans le prix de la musique classique qui est comprise dans le prix des concerts qui sont compris dans le prix des activités culturelles qui sont comprises dans le prix du club.
>
> *client*: compris?
>
> *papagal*: tout compris?
>
> (desen-reclamă pentru firma de turism *Club Méditerranée,* publicat în *Le Monde,* mai, 1979)

În rest, există destule asemănări între bolile noastre. Fiecăruia i se poate întâmpla o vindecare bruscă și definitivă într-o zi. Numai că doctorii îți acordă ție șanse foarte mari, iar mie dintre cele mai mici. Asta înseamnă, pentru mine, încă un motiv să vreau să te văd cât mai repede vindecată. Numai așa pot evalua într-un fel și șansele mele. E adevărat că eu continui să învăț, pot să termin și facultatea până atunci. Tu te-ai oprit, și din proprie inițiativă după câte se pare. Eu pot și trebuie să continui, doar de asta am venit aici și am făcut cunoștință cu lumea de primprejur, cu tine, cu «porcăria» și cu terasa. E drept că tu erai deja aici, ești născută aici, dar tot în acest oraș sunt născuți și trăiesc de destulă vreme și Șoșo și bunica lui Dragoș și mama

lui Dragoș și Ștefan și toți. Poate chiar câinele Geri care, oricât mi-ar fi de simpatic... Găsesc că e de prea multă vreme singurul care-ți intră în voie.

Tocmai fugise până aproape în stradă cu mingea lui gălbuie și tu ai venit după el și l-ai întors în parc (i-ai preluat, probabil și o parte a instinctului de conservare) când pe umărul meu și-a pus mâna Silică, băiatul ăla care stă la familia Marcheș cu chirie. Probabil că tu nu știi de cine e vorba (uite că nici el nu-i născut la oraș!), pentru că stă aici numai de câteva luni. E electrician, îl cheamă Negru Vasile și colegii lui îi spun Moreno. E mândru de porecla lui, uneori se recomandă numai cu ea. Așteptase, politicos, să termin cu privitul prin binoclu, nu cred că știa că eu te vedeam chiar pe tine dispărând pe sub coroana castanului. Pe urmă s-a așezat pe balustrada terasei și mi-a povestit tot felul de lucruri. Era totuși nervos și se uita din când în când la ceas.

> afin de les saisir dans leur ensemble, il faut se mouvoir avec eux...
>
> J.L. Moreno, în Cahiers internationaux de sociologie, IV 1949

Într-un fel, îl așteptasem pentru că îmi place să-l aud povestind, dar și pentru că după ce trece el nu mai aștept să treacă nimeni și mă pot apuca serios de învățat. Până atunci doar răsfoisem cărțile pe care le aveam în față. L-am întrebat, în glumă, dacă nu cumva are o întâlnire matinală de se tot uită la ceas.

Nuu, a zis el, stai să vezi, la noi în sat a murit astă iarnă olaru, un tip care făcea oale, stătea așa mai pe vale, lângă gârlă.

> o briză ușoară a mișcat aerul dinspre parc și a măturat cu blândețe terasa, m-am gândit la tine, binoclul era pe genunchi, iar tu, fără îndoială că stăteai nemișcată și ascultai fără voie perorațiile lui Șoșo către bătrânul general. Dragoș și bunica lui tocmai veneau și ei către locul care, cel puțin în memoria dragostei noastre, ar putea să se numească «La bănci».

Sunt convins că în acea clipă a început vârtejul, furtuna, primenirea aerului din jurul tău, ceva care te-a vindecat de tăcere. Sunt sigur că el a avut loc, că s-a

întâmplat chiar așa cum îl imaginam eu pe terasă în timp ce «La bănci» tu te lăsai purtată de el.

Moreno continua să povestească în stilul lui, amestecând întâmplările, timpurile verbelor, persoanele, urmărind cu încăpățânare un singur sens pe care trebuia să-l desprind eu din poveste, dar pe care, tot urmărindu-l, nu reușea să-l facă evident. Zicea că de dimineață, era singur în toată casa, a auzit telefonul sunând de trei ori și până să ajungă el la receptor, cel care încercase renunțase. El voia să mai doarmă și se întorsese în așternut, dar «vezi că nu m-am gândit să iau telefonul lângă mine și figura s-a repetat de trei ori (iar trei – e clar că nu știe să povestească!) până m-am prins eu și am adus totuși aparatul lângă pat, eram furios acum și mă gândeam că e cineva care se ține de poante.» În timp ce-l ascultam răsfoiam cărțile și ziarele vechi, revistele și caietele pe care le luasem cu mine. De fapt, se poate observa că tipul care lasă să se desfășoare sub ochiul indiferent și nedumerit al cititorului toată această poveste a scos câteva citate ca să-și facă din ele relansatori textuali:

> în noiembrie 1939, Bulgakov este internat într-un sanatoriu unde dictează soției sale corecturile variantei finale în care încep să devină clare și unele sensuri autobiografice.[8]
>
> C. Ciudakova, în *Voprosî literaturî* nr. 1/1976

«Pe urmă a întârziat mult și puteam să adorm, da' io acuma nu mă mai gândeam să adorm, mai mult pândeam să văd dacă mai sună.»

— Și ce? – îl întreb eu scoțându-l din ritm.

— Păi, cum ce, zice el, că imediat ce a sunat din nou am ridicat și era să-l înjur. «Mă, cine-o fi?» – zic eu înainte să înjur, «dacă e cineva care le caută pe gazde?»

— E, și cine era? – îl sâcâi eu din nou.

— Nu, că la început nu vorbea, stătea așa și nu zicea nimic, s-auzea o respirație, da' mi-am dat seama că era de la un telefon public.

— După ce ți-ai dat seama?

— Mi-am dat seama, na, zgomote, tot!

Binoclul meu se odihnea pentru prima dată în dimineața asta mai mult de cinci minute. Eu răsfoiam un

caiet de conspecte. Tu și Geri vă priveați deodată, accidental, drept în ochi. Bătrâna țipa la Dragoș (bineînțeles că țâncul n-o asculta și o lăsa să țipe de una singură tăvălindu-se prin praf și scuturându-se formal ca s-o facă totuși să tacă).

— Pe urmă – zice – o voce de bărbat, mă gândeam cin' să fie, nu recunoșteam vocea, zice: alo, cu Negru Vasile, vă rog! Era mama.

— Mama ta?

— Da.

Mă opresc din răsfoitul caietului și mă uit la el. E clar că dacă-i vorba de povestit. Negru Vasile, zis Moreno, reușește destul de rapid să încurce totul.

— Păi...? – dau eu să-l întreb.

— Păi, da, ce crezi că mama știe să dea ea telefon de la un telefon public? Rugase pe cineva să-i formeze numărul și când am ridicat eu receptorul, dă era s-o și înjur, biata mama, ea nu vorbise, aștepta să m-audă pă mine. Pă urmă a vorbit ăla, cine o fi fost și pă urmă am vorbit și eu cu ea.

Șoșo îi descrie bătrânului general nu știu ce procese chimice care se petrec în borcanul în care a pus el flori de soc să facă vin. Zice că stă ore întregi și se uită, e un spectacol, generale, parcă erupe un vulcan d'ăla. Desigur că tu nu auzi nimic și nu ești atentă nici la figura, pe jumătate uimită, pe jumătate încântată a generalului.

Moreno, în schimb, după ce mai face câteva incursiuni prin istoria satului lui și prin povestea vieții lui personale, reușește, în sfârșit să mă facă să înțeleg că mama lui a venit prima dată la București și că a venit să cumpere oale, că se apropie *Moșii* și că de *Moși* se dau oale de pomană, pentru pomenirea morților, adică. Și că i-a explicat mamei lui în ce tramvai să se urce ca să ajungă până aici, în piața asta de lângă noi și că d'aia se uită la ceas că a calculat el că mai devreme de o jumătate de oră nu poate să ajungă de acolo până aici. Îl văd altfel acum după ce s-a chinuit atâta să-mi povestească ce-i cu uitatul lui la ceas. Pare puțin emoționat, puțin bucuros, ceva mai neliniștit și jenat, dar cred că tocmai această figură a lui, transparentă și mobilă, mă face să mă apropii de vârtejul imaginar (se va desfășura aievea în parc, «La bănci», altfel nu-mi

explic restul) care te va vindeca definitiv. Definitiv, oare?

În cele din urmă mă salută și pleacă. Micul vârtej începe:

Moreno iese din bloc și se îndreaptă direct spre piață, fără să treacă prin parc. Geri se scarpină cu dinții la noadă aproape în același timp în care Șoșo se scarpină cu mâna după urechea stângă și-i spune generalului: «Ca să vezi, domnule, ce canalii!» Bunica lui Dragoș te privește pieziș din când în când. Tu nu-i sesizezi privirea iscoditoare. Taci. Baba țipă: «Dragoș, îți rup urechile, mamă!», dar când puștiul se întoarce și-o întreabă de ce, ea se află deodată pusă în încurcătură. Strigase numai ca să nu ai tu impresia că te privește prea atent. Un alt cârd de combine traversează Piața Trandafirilor. Soarele se ridică pe cer și începe să încălzească de adevăratelea. Imaginația mea de sedentar forțat face ca oamenii pe care-i văd de la distanță să nu fie chiar toți niște necunoscuți. O recunosc, spre exemplu, pe mama lui Moreno înainte ca acesta s-o descopere în mulțimea din stația tramvaiului. Nici fata care iese din hotel însoțită de un negru nu-mi este necunoscută. Știu sigur că ți-a fost cândva colegă de facultate. Te vizita uneori înainte de «porcărie», dar pe atunci nu era îmbrăcată ca acum. Și ea se îndreaptă spre parc, dar eu refuz să-mi imaginez că se va opri împreună cu negrul ei la bănci. Moreno își pupă mama pe obraz și o întreabă ceva. E un bun moment să-mi amintesc de propria mea mamă, de cât suferă ea pentru infirmitatea mea de acum, de cât de demn în suferință e tatăl meu etc., etc. Moreno e nervos și-și ceartă mama pentru pasul ei ezitant din timpul traversării pieței. Sunt din ce în ce mai sigur că în piața asta de lângă noi nu se vând și oale de lut. Negrul și fosta studentă s-au așezat lângă bunica lui Dragoș. Ah, ce va mai avea de povestit bătrâna când se va întoarce! Nu sesizezi cu câtă atenție o examinează acum pe fosta ta prietenă. Pe tine te-a uitat. Șoșo recită din Minulescu, iar generalul îl privește condescendent. Pare gata să cânte și el o romanță, dar nu se decide imediat pentru una sau alta din cele două pe care le știe. Profit că tu nu tresari când Moreno îți cere voie să se așeze împreună cu mama lui lângă tine și precizez că, de pe terasă, colțul de parc numit de noi «La bănci» nu poate fi văzut. Nu e

în câmpul meu vizual dar... ce fenomen nou se va fi întâmplat? Arborii din jurul băncilor au înflorit, peluza e verde, pietrișul prin care Dragoș și Geri aleargă după aceeași minge scrâșnește și în urechile mele. Prin ochelarii de soare uriași fosta ta prietenă te examinează în timp ce-i răspunde distrată negrului și-și aprinde o țigară lungă cu filtru alb. Un Volvo verzui își încearcă frânele tocmai când ia curba de la sensul giratoriu din Piața Trandafirilor. Șoșo și generalul sar ca arși și apar în marginea parcului. Au crezut că s-a întâmplat vreun accident. Se întorc dezamăgiți să-și reocupe banca. Mama lui Moreno tace împreună cu fiul ei. Amândoi privesc în jurul lor și par stingheriți. Geri se oprește la picioarele lui Moreno și-i miroase pantofii. Mama lui Moreno strigă speriată: «Marș, javră!» Prietena negrului zâmbește amuzată. «Escroci!» – spune Șoșo despre cineva și generalul pare să încuviințeze cu zâmbetul lui nu tocmai inteligent. Moreno îi dă un cot mamei sale și-i zice: «Taci, măi, mamă, că ăsta-i câine dresat!» Geri îi linge mâna și pleacă tras de coadă de Dragoș. «Dragoș, fii cuminte!» – se aude din direcția băncii pe care stă picior peste picior negrul. Dar tu, tu ce faci, nu reacționezi nici acum? Doar o auzi pe mama tânărului muncitor spunând că a fost aglomerație în *rată* și că nu știe cum să facă să se întoarcă cu oalele întregi. E drept că încă nu le-a cumpărat și se arată îngrijorată că, dacă nu găsește, ce face? Dar tu, și dacă ai auzi ce-și spun ți-ar fi destul de greu să-ți dai seama despre ce nenorocire se vorbește. Despre moartea bietului olar sau despre aglomerația din *rată*? Numai pentru a te înțelege încerc să imaginez împreună cu tine sau în locul tău?) dialogul din preajma ta și implicațiile lui în viața măruntă a celor care îl poartă. Sunt dintr-o dată sigur că asta te va vindeca definitiv Imaginația mea a devenit din ce în ce mai activă în ultimii doi ani. A ta moare încet cu fiecare zi de tăcere ce se adaugă. Eu sunt imobilizat, am dureri, nu mă pot spăla ca lumea, mi-e dor de părinți, am mult de învățat, mi-e teamă de viitor, n-am prea mulți bani, am complexe. Povestea noastră s-ar fi putut termina în trei zile, dar iată că eu continui să te iubesc. În schimb, printre arborii abia înfloriți din parc, tu taci. Și ai totul, ești frumoasă, te poți mișca în voie, cu îmbrăcămintea adusă de unchiul tău, marinarul, din diverse părți ale

lumii nu ești deloc complexată față de prietena negrului. Moreno tocmai îi spune mamei lui că oale vor putea găsi în Obor. Bunica lui Dragoș se amestecă în vorbă și spune că și în piața Matache sunt oale. Mama lui Moreno o privește cu suspiciune. Moreno spune: «Mulțumim, doamnă!», apoi aprobă din cap întreaga poveste cu grâul de colivă pe care *dânsa* ar fi vrut să-l cumpere de acolo. Când discuția pare încheiată, mama lui Moreno șoptește: «Da' asta cine e, o cunoști?» «Nu» – zice Moreno cu voce tare – «lasă că-ți explic eu». Apoi adaugă: «Hai la mine să bem o cafea.» Țăranca tresare. «Ce cafea, maică, ce, io beau cafea?» «E, nu, da' așa se zice. Un suc, ceva, ce vrei dumneata, ce, nu ți-e sete?» «Păi, tu ai suc acasă?» «Păi, de ce să n-am?» – zice Moreno. «Da' oamenii ăia ce-o să zică?» E vorba desigur de vecinii noștri, gazdele lui Moreno, care sunt dimineața la serviciu, ei, de ce nu ești acolo să-ți imaginezi, împreună cu el... și cu mine, ce vor să-și spună. Dacă acum, dintr-o dată, ai rosti un cuvânt, nici eu n-aș mai avea motive să rămân în cărucior. Sunt sigur că de asta am reușit astăzi să-mi imaginez și peluza înverzită de sub picioarele voastre.

romanul *Maestrul și Margareta* apare mai întâi în paginile revistei Moskva (nr. 11/1966 și 1/1967), apoi în Anglia (W. Collins și Harvill Press. 1967). Italia (Einaudi, 1967), S.U.A. (Harper & Row și Grove, 1967), Franța (Laffont. 1968), Spania (Alianza Editorial, 1968), R.F.G. (Luchterhand. 1968).

C'est J.L. Moreno qui nous donne la méthode la plus approfondie de l'expérimentation dramatique.

Gilbert Durand

Timpul meu de acum se confundă cu cel din ziua aceea, mai ales dacă recitesc cu atenție cele câteva fragmente de text, reprodus cu abilitate aici și citite de mine atunci între două examinări ale străzii cu binoclul de câmp. Mi se părea, deci, sau mi se pare (dacă prezentul te face să înțelegi mai bine povestea) că vârtejul terapeutic se încheiase când Moreno și mama lui au plecat împreună spre casă. Fără îndoială că nici conversația lui Șoșo cu generalul (ajunsă acum la problema calității armelor de vânătoare – nemții sau

englezii, care sunt adevărații specialiști în așa ceva?) și nici grija cu care bunica lui Dragoș își despărțea nepoțelul de câinele tău (zâmbindu-ți fals și ție în acest timp) nu erau de neglijat, dar cred că tu deja ai fi putut acum să te forțezi să scoți un cuvânt, să rupi, în sfârșit, o tăcere de doi ani, recunoscând-o, spre exemplu, pe fosta ta prietenă și adresându-i un salut. Ți-ar fi răspuns și ți l-ar fi prezentat pe prietenul ei: Maurice, student, francez din Coasta de Fildeș sau, de ce nu, din Martinica.

Sunt însă convins că procesul se încheiase, că succesul experienței imaginate de mine și trăite de tine fusese dovedit în chiar clipa în care rămăseseși din nou singură în locul numit (imaginație!) «La bănci». După ce plecaseră, adică, și ceilalți (Șoșo încercând cu un gest de adolescent suspensia Volvo-ului rămas parcat la intrarea în parc; martinichezul sau ivoarianul vorbindu-i fostei tale prietene despre «*biju*»-uri; bătrâna târându-l pe Dragoș după ea și certându-l că-i murdar ca un porc, așa cum era și tatăl lui – spunea ea, neprecizând dacă tocmai din cauza asta a divorțat de fiica ei), rămasă cu Geri «La bănci» puteai fi cu siguranță refăcută.

Te-am văzut abia peste o jumătate de oră, dar, în afară de Geri, te mai însoțea un tip, păr grizonat, costum de vară cu croială impecabilă, mutră totuși imbecilă. Nu pot preciza dacă am simțit mai întâi gelozie (iscată, ca totdeauna, din neputința de mișcare – eu priveam prin binoclu, el descuia ușa Volvo-ului) sau bucurie (fiind însoțită de un tip necunoscut, se părea că într-adevăr ți-ai reluat plăcerea sau măcar uzanța verbalizării). Moreno apăruse deja pe terasă și mi-o prezentase pe bătrâna lui mamă. Culoarea neagră a hainelor ei ieftine îmi dădu, în mod ciudat, încredere în mine chiar dacă am auzit-o spunându-i lui Moreno pe scară: «Săracu', da dân ce a ologit, maică?» Tu îl aruncai pe Geri pe bancheta din spate și te așezai comod pe cea din față. Spilcuitul apăsa mai întâi butonul casetofonului din bordul mașinii și abia după aceea răsucea cheia în contact. Șoșo mă saluta de la distanță, încă de la ieșirea din lift, păstrând pe figură nelipsita lui voioșie trucată. Mi-a lăsat ziarele (mersi frumos, dar la ora asta puteam să aflu de mult, de la radio, de pildă, ce s-a mai întâmplat prin lume) și m-a asigurat că «generalii ăștia, domne, or fi ei militari, da' uneori e oameni fini și ei, să știi!» Volvo-ul vostru

dispărea (ascuns vederii mele tot de coroana bogată a castanului), făcea sensul giratoriu și reapărea pe strada Cuza pentru că pe strada Eremia pe atunci era sens unic. Îmi imaginam că Geri latră pe bancheta din spate, deși G.B., încă de când îl găsise la ștrand, îl crescuse mai mult în mașină, deci ar fi trebuit să fie obișnuit să călătorească și astfel. În parcarea din fața hotelului v-ați întâlnit din nou cu perechea bicoloră care stătuse în preajma voastră în parc, dar tu din nou n-ai salutat-o pe fosta ta prietenă, întâmplător erați cu spatele una la cealaltă, tu tocmai îl scoteai pe Geri din mașină. În schimb am văzut, cu destulă claritate de data aceasta, cum buzele tale s-au mișcat și cum spilcuitul a dat din cap și a răspuns și el ceva, deci îi *vorbiseși*!

> «Și atunci, de ce nu vrem să ne îndreptăm privirea spre stele? De ce?»
>
> Mihail Bulgakov. *Garda albă.*
> E.L.U., Buc., 1969, p. 478

După ce spilcuitul a încuiat ușile mașinii am înțeles destul de repede că aveți de gând să vă îndreptați către blocul nostru și nu către hotel. Trebuia să mă gândesc de la început că ați parcat acolo numai pentru că aici lângă bloc nu mai e niciodată un loc liber în parcare. Vă mișcați deci, toți trei, tu, Geri, și spilcuitul, cu fața spre mine și, dacă aș fi vrut, aș fi putut ghici ușor ce spuneai, aș fi putut descifra ușor câteva dintre primele cuvinte spuse de tine după însănătoșire. Eram desigur bucuros și chiar mi-a trecut prin cap, în chip egoist, că nici însănătoșirea mea nu mai poate fi prea departe. Când voi traversați strada pe la trecerea de pietoni. Dragoș și bunica lui au pătruns și ei pe terasă. Amândoi erau schimbați puțin la față. Vreau să spun că puștiul se smiorcăia (reușise s-o încaseze pe drum), iar baba avea pe figură un ciudat amestec de admirație pentru un lucru pe care tocmai îl descoperise și graba de a-l comunica cuiva cât mai repede. L-a lăsat pe copil să urce scara singur, nu mai era nici un pericol să se rătăcească, și s-a grăbit să-mi spună: «Auzi, nebuna, noi credeam că e nebună și ea... se mărită c-un neamț! A venit ăla s-o ia, am fost în parc, am auzit tot. Îți dai seama?» N-am reușit să răspund în timp util la ultima ei întrebare așa că și-a

continuat drumul bombănind mai mult pentru ea decât pentru mine: «Extraordinar, auzi, a dracu!» N-a mai trebuit să folosesc binoclul pentru a vă privi. Erați deja la numai câteva zeci de metri de ușa blocului.

Deci nu în felul imaginat de mine te-ai vindecat până la urmă, ci altfel! Mai aveam eu dreptul să-mi imaginez în ce fel va surveni propria mea vindecare? A și survenit, de altfel, dar nu știu să explic cum. Știu numai că nu voiam deloc să te văd traversând terasa împreună cu neamțul tău. Ce dacă acum te puteai folosi de limbaj, nu cred că n-ai fi tăcut în continuare. Nu, nu era vorba de gelozie, era altceva, nu știu ce, și faptul că nu puteam urca scările cu căruciorul. Era vorba și de faptul că n-o puteam ruga pe babă să mă ajute. Nu suportam s-o aud cum te admiră cu furie și invidie. Așa că m-am ridicat de la prima încercare și primul pas l-am făcut, deși surprins eu însumi, cu degajare. Așa au fost și următorii. Ca și când nu s-ar fi întâmplat niciodată nimic, am început să urc treptele în urma lui Dragoș și a bunicii sale. Bineînțeles că baba s-a închinat și s-a grăbit să se ascundă în apartamentul fiicei ei. Puțin îmi pasă ce a fost în mintea ei când a mai deschis o dată ușa și, după ce m-a privit cu spaimă, a închis-o la loc. Nu cred că regreta tocmai faptul că în ziua următoare nu voi mai fi pe terasă ca să gust din coliva pe care avea de gând s-o pregătească pentru parastasul fratelui ei. Cred, totuși, că în timp ce eu sunam la ușa lui Moreno – voiam să-l văd, să-i adresez o privire de mulțumire, să mă bucur că e primul care se bucură de bucuria mea – tu ajungeai pe terasă și, în aceeași tăcere de până acum, te întrebai:

— Dar ăsta care transcrie toată povestea asta e normal, e sănătos, ce e cu el? De ce se tot imaginează aici, pe terasa pustie (înzăpezită la începutul verii), bând ceai și ascultând Bach?

La fața lucrului

Ei, da, ai zis tu, în camera asta chiar că trebuie instaurată o ordine. Trebuia să decizi cu ce să începi și fiecare gând ți-era aproape imediat electrocutat de contraargumentul său. Să deschizi fereastra? Dar era încă frig afară, se făcea curent, puteai să răcești. Să aprinzi focul? Dar trebuiau aduse lemne, scoasă cenușa, găsit chibritul, gazul. Trebuia să mergi mai întâi în pivniță după lemne, acolo era întuneric și puteai să calci pe ceva murdar sau pe vreun cui, puteai să-ți zgârii sau să-ți murdărești pantofii. Atunci, să-ți schimbi mai întâi pantofii? Dar asta ar fi presupus să te așezi pe ceva și toate mobilele erau pline de praf. Trebuia să-ți schimbi pantalonii sau să ștergi mobilele. Dar cum să-ți schimbi pantalonii și pantofii fără să te așezi sau fără să lași să-ți cadă pantalonii pe podeaua murdară de moloz? Să ștergi de praf un singur scaun? Dar îți trebuia o cârpă uscată și mai puțin plină de praf sau de ciment decât cele care erau aruncate prin cameră.

Te-ai apropiat, totuși, de măsuța acoperită cu un cristal gros, la fel de gros ca stratul de praf ce se așezase pe el. Ai șters praful cu podul palmei chiar în mijlocul mesei. Sub cristal se ghicea o hârtie îngălbenită. De câți ani se va fi aflat acolo? Și ce revelație să afli, citind două rânduri dintre cele câteva zeci care o acopereau, că aia fusese cândva o cameră de hotel: «Respectez la destination des objets de la chambre!» Un hotel cu cinci camere la parter și șase la etaj, cu sobe cu lemne și living-room la primul nivel! O pensiune probabil. O pensiune celebră, dar nu prea bine famată de vreme ce chiriașilor săi trebuia să li se reamintească, în mai multe limbi, de acest burghez respect față de «destinația obiectelor». O pensiune în care se făceau beții, orgii, tranzacții, și din când în când pasagerii se trezeau aruncând cu scaunele la țintă sau borând pe saltele și ușurându-se în dulapuri, punându-și bocancii murdari pe noptiere sau scărpinându-și spatele unul altuia cu vătraiele mici cu mânere turnate în fontă. Un han de centrul orașului. Dar cine stătuse, totuși, până acum un an în această casă de nu modificase nimic, n-avusese

nici măcar timp să scoată de sub cristalul mesei hârtia aia tipărită cu mai bine de 50 de ani în urmă?

Ai lăsat pe podea sacoșa cu hainele și pantofii de schimb și ai scos cu aceeași mână batista. Ți-ai șters praful de pe mâna cu care șterseseși cristalul. Un obiect trebuia totuși sacrificat. Dar această batistă era insuficientă, oricum, pentru a șterge cu ea tot cristalul. Deci nu-ți puteai pune fundul pe măsuță ca să-ți schimbi pantalonii. Divanul așezat vertical în mijlocul camerei, acoperit cu ziare pe cant, să nu curgă cimentul sau huma pe el, putea fi și mai plin de praf și nici nu putea fi șters. Stofa lui era, se vedea de departe, îmbâcsită, n-avea rost să-l așezi în poziția lui normală.

Te-ai îndreptat spre dulapul uriaș, sculptat în lemn, cu coloane de o parte și de alta, te-ai examinat o secundă în oglinda lui cețoasă. Ai încercat să-l deschizi, dar era încuiat sau numai înțepenit. Cu batista deja murdară ai descris un arc de cerc și pe oglindă. Ceața a persistat. Ai mai făcut un pas și ai ajuns în fața ferestrei prea strâmte și prea înalte, dar armonizate cu alura generală a camerei. Ai smuls una din hârtiile groase ținute de piunezele înfipte direct în pervaz. Piunezele s-au rostogolit pe podea și lumina a pătruns cu curaj printre firele de praf pe care deja le stârniseși în cameră. Ai privit afară. Case vechi, zăpadă, o amiază însorită de februarie, liniște, frig.

(ANALIZA DE PREȚ)

– de-aș avea un personaj –

...ar fi totul mult mai simplu, nu că l-aș îmbrăca, l-aș mobila, i-aș forma un caracter și o părere despre lume și viață, nu că l-aș băga în conflict cu lumea înconjurătoare sau cu o parte a acesteia, nu că aș ghici imediat cine are interesul să-l iubească, să-l ajute, să-l folosească și nici că i-aș pune tot felul de adjuvanți în jur nici vorbă! aș dori mai întâi să-l cunosc.

pentru a-l cunoaște va trebui să văd cum vorbește, cum și ce înjură, ce crede, ce părinți, ce istorie, ce meserie are, cine are nevoie de el și cine nu, ce speră el să se întâmple, ce cumpără și ce vinde el, ce studii are, ce nu știe și crede că știe, ce știe și crede că nu știe, ce nu știe și nici nu vrea să știe, ce nu știe și ar vrea să afle, ce știe și ar vrea să uite, ce nu știe și nici n-are voie să

știe,[9] cine ce măsuri ia pentru ca el să nu afle ceva sau altceva, ce i se aduce la cunoștință atunci când el trebuie să creadă și să acționeze sau să tacă în consecință, cum are el mâinile, ochii, părul, privirea, memoria, umorile, unghiile și sufletul, cum plânge și cum spintecă apa când înoată, cum respiră și cum schiază, cum sforăie, ce crede despre Dali, Sartre, Freud, Pele, Ostap Bender și Wittgenstein, ce activitate sexuală spune (sau se poate deduce) că are, dacă mai are și alte motive de nemulțumire, ce ar mai vrea el să guste sau să deguste, cum se simte când e pus în situații penibile ș.a.m.d.

printre uneltele necesare unei asemenea întreprinderi ar trebui să se găsească mai multe reviste de modă, editate în România între 1950 și 1980, catalogul ministerului economiei forestiere privitor la mobila și decorațiunile interioare produse de fabricile acestui minister în aceeași perioadă, un horoscop (vechi, poate chiar imprimat cu caractere chirilice). *Psihologia* de Predescu (plus colectivul), posibilitatea de a-l supune la teste, o carte pentru tineri editată la editura Medicală în 1971, un manual de anatomie și unul de economie politică. *Morfologia basmului* de V.I. Propp, *Teoria și practica negocierii* de M. Malița, *Anuarul statistic al RPR* și respectiv RSR pe anii 1952, ’56, ’62, ’65, ’69, ’73, ’77, ’78 și ’80, de asemenea aș ține neapărat să am la îndemână almanahurile Sportul, Flacăra, Urzica, Scânteia și Albina din anii mai sus menționați (dacă, bineînțeles, ele au apărut în toți acești ani) precum și un bun dicționar de argou al limbii române contemporane, n-ar strica să pot consulta și Viața și minunile sfântului Faust cel nou de la Fundulea. Manualul apicultorului. *Ficțiune și infanterie* de Costache Olăreanu, Ghidul turistic al Țării Bârsei, Flora și fauna Deltei Dunării. Scheme electronice comentate pentru amatori, schița de scenariu a filmului Reconstituirea de Lucian Pintilie (sau să am inspirația să fiu în București când filmul se reprogramează la Cinematecă), din pedanterie aș apela și la unele studii de sociologie aplicată, la colecții de ziare, la codul manierelor elegante, la un manual de judo și la unul de tactica jocului de polo, înainte de a pune punct voi viziona minut cu minut toate programele de televiziune dintr-o săptămână.[10]

*

Ai întors spatele acelei lumini și ai încercat, fără să te apleci, să descifrezi ceva pe unul dintre ziarele aruncate pe jos. Era scris cu caractere necunoscute. În orice caz, nu latine și nici slave. Neînțelegând mare lucru din textul scris a trebuit să treci la o descifrare a obiectelor, a atmosferei, a prafului care plutea prin cameră.

Atunci s-a auzit zdrăngănitul ca de clopot al soneriei de la intrare și ți-ai pipăit instinctiv buzunarul de la piept unde aveai hârtia de repartizare. La o asemenea oră nu putea suna decât unul dintre funcționarii ICRAL-ului. Și poate chiar unul dintre cei care se opuseseră repartizării voastre în camera asta lunguiață. Ți-ai readunat în minte argumentele, ți-ai dres vocea. Trebuia din nou să-ți aperi dreptul, să le reamintești că ești căsătorit și că ai un copil, că nu-i ilegal să ți se repartizeze o cameră de 16 m^2 în imobilul ăsta în curs de renovare.

Văzută dinspre fereastră, camera părea și mai mică, și mai îmbâcsită, și mai tristă. În schimb ai descoperit alături de sobă o ușiță înaltă și strâmtă cu un geam mat la înălțimea statului de om. Te-ai apropiat de ea și ai deschis-o. Era baia, așa cum îți imaginaseși, dar o baie deosebită, prevăzută cu duș, WC și bideu, fără cadă. Mai ales existența bideului te-a surprins pentru că avea și un boiler electric foarte modern atașat în partea de sus. Soneria de la intrare începu să latre răgușit a doua oară.

Ai lăsat batista murdară de praf pe polița de marmură gălbuie a sobei și ai plecat să deschizi călcând cu atenție printre grămezile mici de moloz. Ai traversat livingul întunecos examinând încă o dată, din mers, pianina veche, godinul marca GODIN și cele patru fotolii uriașe, pline de praf. Ai traversat și antreul și, încercând să ghicești prin geamul mat al ușii de la intrare cine a venit să te caute, ai deschis.

(ANALIZA DE PREȚ)

– povestește fostul șofer de la ONT

(sectorul de turisme pentru VI.P.)

tovarășul Vasile T. –

Eram într-o zi cu Mercedesu ăla mare dă șase locuri și cu geamurile fumurii și m-am dus până-n Obor, nu știu ce aveam io dă cumpărat. Când să mă urc în mașină, mă pomenesc că mă strigă unu, un vecin d-al meu dân cartier, că io am stat în Ferentari înainte, unu Gheorghe. Zice: «Vasilică, mânca-ți-aș ochișorii tăi, să n-ai parte dă ce-ai mai scump, dă nu m-oi duce și pă minte o dată cu mașina asta. Îți plătesc cât vrei tu.» Io mă uit la el și zic: «Unde să te duc, măi, Gheorghe?» «Să mă duci până-n cartier, mâncate-aș, dă nu-i rup gura lu' Florica, să dea dracii-n ea!» Avea el o țiitoare, Florica, o știa tot cartieru'. Când am auzit așa, i-am zis: «Te duc, vere, da' nu acuma. Pă la cinci, e bine?» «Când poți matale, Vasilică, da' să nu mă păcălești și să spui câte parale face, plătesc, să fiu al dracului!» «Ai, mă, lasă-mă-n pace, îmi trebuie mie banii tăi? Să fii la cinci aici!»

Mă întorc io pă la cinci în Obor, țiganu acolo. La costum, cravată dă mătase roșie, pălărie, baston, ce mai?, cămașă albă, ras sub piele, tot. Zic: «Mă, da' să faci cum îți spun io!» «Fac, mânca-te-aș, să-ți trăiască copiii, că mare bine-mi faci!» «Uite, zic, să nu te înghesui în față, lângă mine, ca mocofanu» și-l așez pă țigan pe bancheta din spate dă tot, în dreapta. «Nu te uiți nici în stânga, nici în dreapta, stai picior peste picior, îți iei pălăria din cap și o pui pă genunchi și ții și bastonu cu mâna aia. Da' dacă te zgâiești pă fereastră, te dau jos, să știi!» «Gata, Vasilică, așa fac», și-am plecat.

Când să intrăm pe uliță, în cartier, trag vreo două claxoane și pă urmă las mașina încet dă tot. În cinci minute, să vezi halai dă țigani în urma noastră. Și d'ăia mici și d'ăia mari, cred că iera vreo treizeci. Fugea după mașină, să uita pă fereastră și-i auzeam: «E Gheorghe, bă!» «Uite-l pă Gheorghe!» «Gheorghe al Miții, fraților!». Mă uit în oglindă..., țiganu smirnă, nu se uita nici în stânga, nici în dreapta. Ajungem la casa Florichii, opresc mașina și-i șoptesc: «Să nu te miști că te ia dracu!» Stau așa vreo două, trei minute, iese și Florica din casă, ăia toți grămadă în juru' mașinii. Da'... la distanță! Unii să așezase pă jos, alții să urcase pă garduri... Las să treacă tot praful înaintea mașinii, cobor, ocolesc prin față și mă duc să-i deschid ușa lui Gheorghe. Ăia, murise toți, nu mai zicea nici unul nimic. Acuma, țiganu s-a fâstâcit puțin, tremura tot. Când să-și

puie pălăria în cap, uită că are și bastonu' în mână și dă cu el în tavanul mașinii. Noroc că n-a lovit plafoniera că, dacă mi-o spărgea, uitam dă tot protocolu' și-l băteam dă-l snopeam acolo, pă loc. Norocu' lui! Se dă jos țanțoș și intră în curte la Florica. Io întorc mașina și plec.

Mă întâlnesc cu iel, hăt, peste doi ani. «Vasilică, hai să te cinstesc, pupați-aș tălpile, nu te uit până la moarte, ce bine mi-ai făcut tu mie!» Cică venea tot cartierul cu cereri la el, cu plângeri. Cereau casă, recursuri la tribunal, buletine... Da' aduceau și plocoane. Și el.... le strângea, frumos, și le dădea termen de un an, doi ani, ba chiar și trei ani. Dacă între timp problema nu se rezolva de la sine, chema oamenii la el și le spunea că nu se poate. Le mai dădea și jumătate din sumă înapoi. Auzi, al dracu', domn'e!

«Mă, Gheorghe, i-am zis, dân câți directori am dus io cu mașina asta, puțini am auzit dă ei că ar fi urcat. Ba unii și-au rupt și gâtu'. Tu ai fost mai al dracu!»[11].

*

Te-ai trezit față în față cu o femeie frumoasă, dar de o frumusețe întrucâtva dubioasă. Un strat gros de vulgaritate pe dedesubt, abia acoperit de un strat superficial de distincție prost înțeleasă. O blană scumpă pe umeri, oja unghiilor sărită, machiajul violent, nepotrivit cu ora și nici cu tăietura gen sport a părului. În timp ce o priveai, ea a spus bună ziua lăsând să i se vadă dinții, prea neîngrijiți ca să mai crezi că blana aia de nurcă făcea parte într-adevăr din garderoba ei. I-ai răspuns cu săru'mâna, iar ea te-a întrebat cu aplombul specific fetelor îmbrăcate ca ea:

— Dumneata cine ești?

— Dar pe cine căutați?

— Pe tovarășu' director.

— Care director?

Apoi tot ea, văzând că nu ești prea ferm și că nu acoperi toată ușa, contraatacă; își făcu vânt pe lângă tine în livingul uriaș, întunecat și prăfuit. Desigur că, veniți din afară, ochii ei nu sesizară mizeria bineînstăpânită în toată casa și atunci ea continuă pe același ton:

— Pe Acatincăi, pe Țuțu. Tu ai venit înainte să faci focu'?

— Nu. Dar...

Apoi a deschis ușa camerei pe care tu abia deveniseși titular de spațiu și, văzând ce era de văzut înăuntru, rămase descumpănită în prag.

— Poftiți, intrați, puteți intra! – ai zis tu, fără să realizezi prea bine de ce (sau poate doar așa... ca românul ospitalier) și ea mai făcu doi pași și se opri lângă sobă. Ai intrat după ea.

— Ce dracu', v-ați apucat să zugrăviți? – s-a rățoit ea.

— Păi, mă mut aici cu familia, ai zis tu, avem repartiție.

— Ahaa, deci și-a rupt gâtu', nenorocitu'! – adăugă ea și se duse ață la una din noptierele prăfuite de lângă divanul ridicat pe verticală. Trase sertarul și scoase... trei sute de lei.

Tu oricum nu puteai revendica banii, nici nu aveai habar că erau acolo. Așa că ea îi introduse repede sub blană, probabil într-un buzunar ingenios ascuns. Se întoarse imediat spre tine și întrebă:

— Nu vrei să te ajut?

Era tonul cel mai firesc din toată conversația.

Ai dat din cap că da, tu și așa nu știai cu ce trebuie început, și ea se duse în baie și puse firul boilerului în priză. Apoi își scoase blana și o agăță într-un cui de pe ușa dinspre living.

— Dă-mi paltonul! – ordonă ea și tu ai executat fără sunet.

Se aplecă apoi și-și suflecă blugii până la genunchi. Cizmele ei de vinilin prost erau crăpate pe alocuri. Ai scos din sacoșă pantalonii și pantofii de schimb și ai rămas cu ei în mână.

— Schimbă-te! – zise ea. Doar nu ți-o fi rușine de mine?

După numai trei ceasuri, focul duduia în sobă, podeaua fusese curățată de moloz, ea spăla geamurile cu apa încălzită de boiler, tu spălai dușumeaua ca s-o poți da cu vopsea a doua zi și, în general, aveați mare poftă de muncă.

La un moment dat v-ați oprit și ați aprins fiecare câte un «Carpați» fără filtru. Îți povestise câte ceva din prima ei căsătorie. Vorbea acum de cea de-a doua,

dezvăluia, condamna, blestema. Făcea totul cu detașare, cu umor, cu plăcere.

(ANALIZA DE PREȚ)

Mariana a sunat de vreo patru sau cinci ori până s-a dus cineva să-i deschidă. A venit să stea cu copilul până se duce Doru să o ducă pe Lili la dentist cu mașina. Au invitat-o în bucătărie și au întrebat-o dacă-i e foame.

— Ce grijă ai de soacră-ta! – i-a zis ea lui Doru, pentru că de fapt el o întrebase.

A zis că nu-i e foame și s-a așezat la masă. Lili i-a pus totuși o farfurie cu ciorbă în față, iar ea s-a apucat să mănânce ca și când nu și-ar fi dat bine seama ce face. Lili a scos ceva din frigider, nu știu ce, și după numai câteva secunde frigiderul a început să bâzâie supărător.

— Ce are? – a întrebat Mariana.

— Are draci! – a zis Doru.

— ... Că de când vreau să-mi iau și io unul, da' nu știu de care...! – a continuat Mariana.

— Ia-ți Arctic! – a zis fiica ei.

— Da, da' pă ce să-mi iau?

— Pă bani.

— Eeeh, fir-ar ai dracu dă bani... – începe ea, deși n-a terminat ciorba și mărturisește dintr-o dată, printre înghițituri și ștergeri discrete cu șervețelul pe bărbie, că are de gând să vândă o oglindă venețiană, «dă-o dracu', la ce-mi trebuie?» sau o măsuță de nuc dintr-o sufragerie mai veche, «știi tu, Lili, mamă, aia, o știi ce frumoasă e, o dau la Consignația, așa ceva nu se mai găsești azi, am văzut una la fel ca aia, trei mii» și că anu' ăsta iese și ea la pensie și «la noi se obișnuiește să se facă un cadou la cine iese la pensie, uite, a fost acuma unu care a ieșit la pensie și colegii i-au luat un costum dă haine, foarte bun, tot vreo trei mii, da' el, săracu, ar fi vrut să-i dea banii, că cu trei mii ce nu faci?, da' așaaa, costumu' să duce dracu'» și așa o să facă și ea, o să le zică să-i dea banii și cu ce mai ia pe măsuță sau pe oglindă își ia și ea un frigider Arctic.

— Nu ți-e rușine, mă, mamă? – zice Lili.

— Eteee, de ce să-mi fie rușine? Ce, io n-am dat când a ieșit alții la pensie?

Și cu cât Lili se înverșunează să-i facă morală că «nu-i frumos, cadoul ăla trebuie să fie o surpriză, dă fiecare cât vrea și nu-l mai evalua tu ca și când ți s-ar cuveni!», cu atât Mariana vorbește mai tare și-l enervează pe Doru, care ar vrea să treacă la felul al doilea și nu știe cum să-i amintească lui Lili. Până la urmă se uită la ceas și zice:

— Hai, Lili, că mi-e foame – și se lasă tăcerea până la sfârșitul mesei, iar Mariana se uită din când în când chiorâș la «scârțaru ăsta de Doru» care-i e ginere și se gândește numai la el; că-i e *lui* foame, că să-și cumpere roți și draci și laci la mașina *lui,* da' nu se gândește să-i facă și el un cadou soacră-si, să-și cumpere și ea un frigider ca lumea, și tocmai atunci ăla mic răstoarnă o vază cu flori de pe televizor (Doru și Lili au plecat de zece minute) și Mariana se și duce glonț și-i arde nepotului ei de doi ani o palmă zdravănă de-i țiuie urechile până se întorc părinții de la dentist.

După asta Mariana se duce în bucătărie să spele vaza și o scapă din mână pe ciment și o face bucăți și zice:

— Na, zgârcitu' dracului![12].

*

«Era director în minister», spunea ea despre Acatincăi.

Tu încercai să dai de o parte obiectele care ți-ar fi stat în cale la spălatul dușumelei. Pentru scoaterea divanului în living te-a ajutat ea. Nu părea deloc neobișnuită să-și pună țigara în colțul gurii, să închidă un ochi din cauza fumului și să împingă cu nădejde divanul uriaș.

Un fel de paravan mobil îmbrăcat în pluș roșu te face să te gândești la longevitatea unor obiecte neînsemnate. «Unu a ajuns acum tocmai prin Africa» și la cum au traversat ele, obiectele kitsch, atâtea perioade obscure, cum s-au fofilat dintr-un regim în altul.

Nu mai știi dacă la viața matusalemică a paravanului roșu te-ai gândit înainte sau după ce ai posedat-o grăbit pe divanul plin de praf abia adus în living sau după aceea, în timp ce munceați și ea continua să povestească. Iată, ziceai la un moment dat în sinea ta

în timp ce frecai dușumeaua, nici nu apuci să te instalezi bine într-o casă numai a ta, că societatea și pătrunde în familie printr-o altă femeie. Una care nu-i nici mai frumoasă (deși te excită – poate chiar prin vulgaritatea ei care acoperă o puritate abia bănuită), nici mai deșteaptă (deși nu are prejudecăți – e ceva!) și nici mai ieftină (deși împreună cu ea nu-ți exerciți dreptul de proprietate asupra nici unui obiect mobil sau imobil!).

Dar cel mai bine plătea domnu Costas care avea garsoniera de la etaj. «Ai fost la etaj?» «Nu, e încuiat!» Ați ridicat împreună cristalul rotund de pe masa de nuc și l-ați proptit cu grijă de un fotoliu din living. «Ăsta, nu știa nimeni ce funcție are sau ce învârtea, da' avea bani, mai mulți ca toți ăilalți la un loc!» Pe măsuță, alături de cartonul imprimat în franceză, ai mai descoperit și poza unei actrițe, celebră probabil prin anii dinainte de război și o fotografie în sepia a unui castel de pe malul lacului Maggiore. «Io n-am mai fost p'aici de acum un an, zice, am fost bolnavă și nici nu vream să vin.» A luat mătura și a curățat cu atenție locul pe care fusese divanul. «Da' acu' aveam o nevoie urgentă de-o pilă. Am auzit că vor ăștia să mă schimbe cu serviciul la mama dracului.» A ridicat telefonul de pe podea și l-a pus pe una din noptierele înghesuite acum între ușa băii și sobă.

(ANALIZA DE PREȚ)

– notă –

În dimineața zilei de __ februarie 197_, ducândumă la casa din strada Apolodor nr. 12 bis pentru a întreba de o cunoștință care mai dămult stătea acolo și să mutase am fost primită în casă de numitul X[113] cum că avea repartiție de la ICRAL pă camera din partea dreaptă în care zicea că face curat cu fereastra la strada închisă și nespălată și plină de praf de două degete pe mobile și pe toate alea. Încântândumă cămi plătește 300 de lei dacăl ajut să spele pe jos că io venisem să cer niște bani împrumut de la cunoștința mea tovarășu Acatincăi care nume lam mai trecut sub tăcere în fața dumneavoastră și am semnat ma pus să mut divanu în hol și a profitat în mod mârșav de cinstea și onoarea subsemnatei după ce că mam spetit muncind cu sudoarea frunții dă dimineață

și până la ora douăspe când a zis că să plec căi vine și lui nevasta. Drept pentru care semnez.[14]

*

Ți-ai privit ceasul. La ora asta Cornelia trebuia să iasă de la serviciu, să cumpere ceva de mâncare, să dea un telefon și să vină să te ajute. Ea ți-a ghicit imediat gândul. A pus mătura în spatele sobei și a zis: «Termin de fumat țigara asta și plec.» Ai fi vrut să protestezi: «Te rog să mă scuzi, nu m-am uitat la ceas ca să-ți sugerez să pleci!», dar n-ai avut luciditatea s-o faci. Cornelia poate fi și ea bănuitoare, ca orice femeie care încă nu trăise cu soțul ei într-o casă numai a lor (a voastră), iar explicațiile ar fi durat prea mult și poate n-ai fi avut timp să le dai înainte ca una din cele două femei să aibă cine știe ce reacție neașteptată. Te-ai simțit laș, aproape la fel de laș ca foștii prieteni ai vizitatoarei, cei care ținuseră până atunci casa aia în afara circuitului locativ. Ai spus doar «Ce zi frumoasă!», iar ea a aruncat chiștocul în sobă și s-a dus brusc la ușă să-și îmbrace blana de nurcă. În timpul mișcării de îmbrăcare ai văzut, într-o fracțiune de secundă, căptușelile zdrențuite. «Cum te cheamă?», ai zis și ea s-a întors spre tine cu o privire impertinentă pe care până atunci n-o avusese: «Ce-ți pasă? Hai să-nchizi ușa!» și ați traversat împreună livingul și antreul.

După aia, tu abia dacă ajunseseși înapoi în cameră, din nou ai auzit soneria. Te-ai întrebat ce anume ar fi putut ea să-și uite la tine și te-ai dus să-i deschizi. Era Cornelia. O văzuse, fără îndoială, pe cealaltă plecând, dar n-a făcut nici o aluzie. S-a oprit numai în ușa camerei și a zis: «În camera asta chiar că trebuie făcută puțină ordine!», după care a desfăcut pachetul cu mâncare pe una din noptierele de lângă sobă.

O zi ca o proză scurtă

TU

Privești speriat spre stânga și spre dreapta. Stația autobuzului e foarte aglomerată la ora asta. Ofițerul George Unu de la Judiciar a coborât pe carosabil și se preface că vrea să vadă dacă vine autobuzul. De fapt, vrea să aibă o perspectivă de ansamblu asupra grupului de oameni de pe trotuar. O fracțiune de secundă privirile voastre se întâlnesc. Îți întoarce spatele și ridică o mână deasupra capului. Parcă ar vrea să salute pe cineva de pe trotuarul de vizavi. Acolo îl recunoști pe Fotonelu care pare să facă un semn de răspuns. Nu ți-e teamă de ei.

EA

Își spală mâinile în prezența moașei. Spune că atunci când a fost cu doctora n-a fost controlată; a fost numai întrebată dacă s-a spălat de două ori. Moașa, în schimb, observă că pe degetul mic de la mâna stângă nu s-a spălat prea bine. Este rugată să se spele încă o dată; a treia oară. Spune că are emoții și nu se supără pe moașă. De fapt, îi admiră severitatea și conștiinciozitatea. Din această perspectivă îndrăznește chiar să o critice pe doctoră. Intră în sală.

TU

Printr-o altă privire atentă aruncată în stânga și în dreapta alegi drumul. Ochești o geantă neagră de piele așezată pe trotuar la picioarele unui maistru militar. Culoarea uniformei lui arată că face parte din trupele de aviație. Cască. Din trei pași ești lângă el. Apuci geanta și o rupi la fugă pe drumul pe care, cu câteva secunde mai devreme, ți l-ai ales. Maistrul militar își întrerupe căscatul la jumătate, își smulge cu stânga șapca de pe cap și bagă două degete de la mâna dreaptă în gură. Trage un fluierat asurzitor și pornește în goană pe urmele tale. Ofițerul George Unu de la Judiciar aleargă și el, la numai câțiva pași în urma păgubașului. Deja toată lumea din stație și de pe terasa restaurantului și-a întors privirea spre colțul după care ai dispărut. Strada are mai multe ieșiri laterale, dar nici una din ele nu ți-e cunoscută. Știi însă că la celălalt capăt al străzii pătrunde într-un parc. Mai știi că în stânga parcului, dacă sări un gard de prefabricate, ajungi în curtea vastă și

întortocheată a unui spital. Realizezi repede că până la capătul străzii mai sunt cel puțin patru sute de metri și că atât maistrul militar cât și George Unu fug al dracului de bine.

EA

Spune că e abia a doua naștere la care asistă. E un lucru înălțător, desigur, însă are emoții și i se face frică de țipetele necontrolate ale mamelor. Scoate mănușile din sterilizator și le pune pe mâini.

TU

Maistrul militar te ține strâns de încheietura mâinii stângi și te privește cu un fel de curiozitate răutăcioasă. Așteaptă, de fapt, să-și recapete suflul. George Unu se apropie și el cu un fel de zâmbet abia reținut pe figură. De pe strada principală vine și Fotonelu. Se oprește din când în când și mai trage câte un cadru general sau câte un prim plan. Grupul de babe din capătul străzii, mai toate fugite de la magazinul din spatele blocului, pare să-i ofere o imagine pe gustul lui. Una din babe se scobește în dinți cu un ac de păr și-ți privește chipul cu o atenție încordată. Fotonelu îi prinde un profil baba-clonțesc în contre-jour. De la atelierul de reparat mașini de cusut au ieșit doi lucrători în halate albastre, mai mulți clienți și o fată în halat roz care pare la fel de fascinată de figura ta congestionată ca și baba cu scobitul în dinți. Fotonelu le realizează imediat un portret în grup. Între maistrul militar și George Unu s-a mai oprit și un băiat subțirel cu cămașa albă. Îți amintești că era și el în stație. Deduci că a fugit după tine și că acum George Unu îl va lua ca martor.

EA

Fără îndoială că va mai asista la sute de nașteri, dar nu poate să nu se gândească la mâinile femeii ăsteia cu părul albit. Ele au adus pe lume mii de... Ezită. Să folosească cuvântul oameni sau cuvântul copii? Alege *copii*, i se pare mai firesc, mai puțin solemn.

EU

Vă contrazic![15]

TU

Îl privești cu un fel de milă disprețuitoare pe maistrul militar care-i spune lui George Unu că n-avea decât mâncare în geanta lui uriașă. El asigură pe toți cei prezenți că nu se lasă furat de nimic din ce-i al lui

(problema e, deci, dacă ar fi fugit la fel și pentru geanta altuia sau nu) și că te-ar fi prins el oricum, adică și fără ajutorul lui George Unu sau al băiatului cu cămașa albă. Acesta din urmă se înroșește tot când George Unu îi cere datele de stare civilă și Fotonelu îndreaptă obiectivul spre el. Spune că e «muncitor fruntaș» la UMNGRB. Spune «fruntaș» de parcă asta ar fi calificarea lui sau gradul lui militar. Să fie de vină prezența păgubașului îmbrăcat în uniformă? «Vă rog să ne scuzați!» – spune George Unu către maistrul militar. Acesta și-a pus în sfârșit șapca pe cap și răspunde politicos: «Nu-i nici un bai!» Ofițerul profită și-l întreabă pe un ton semioficial: «Aveți vreo pretenție?» Cu șapca pe cap maistrul militar nu reușește deloc să fie convingător când face o grimasă care ar trebui să sugereze generozitatea. Stă apoi în cumpănă câteva secunde. Ar putea totuși să se arate păgubit într-un fel. Să ceară cine știe ce fel de despăgubire. A pierdut, oricum, zece minute din timpul lui, chiar dacă în aceste zece minute nici un autobuz nu a oprit în stație. (Asta și explică de ce în jurul vostru sunt atâți amatori de senzații tari când, de fapt, nu se mai întâmplă nimic!) George Unu arborează dintr-o dată privirea lui de serviciu. Maistrul militar înțelege imediat că binefăcătorul lui, cel care, ca om al legii, i-a redat intactă geanta neagră cu merinde albe sau multicolore, n-are chef de complicații, așa că spune: «Ce pretenții să am?» Apoi către tine: «Nu mai faceți, mă, băieți, dân astea, că nu e bine!» Te prefaci că nu-l vezi. Privești pe deasupra șepcii lui înfiretate și mormăi ceva ca un angajament de a nu mai face sau ca o scuză. Fotonelu crede că-i faci o sugestie și se întoarce să mai tragă câteva cadre din mulțimea de gură cască. Fostul păgubaș își aranjează vestonul dintr-o mișcare, dă mâna cu George Unu, mulțumește (dracu știe pentru ce!) și pleacă cu pas decis către stație. Nu face însă mai mult de cinci-șase pași pentru că deja trebuie să încetinească la întrebările unora care au văzut tot. «A vrut să-mi fure geanta, domn'e, io stăteam acolo...» În jurul lui s-a format un mic alai de oameni care se întorc spre stația autobuzului amintindu-și că e aproape o jumătate de oră de când n-a mai venit nici o mașină.

EA

Încearcă să o asculte cu mare atenție pe moașă deși gândul îl zboară aiurea-n oraș. Poate se gândește chiar la tine! Moașa spune că va fi o naștere grea, femeia care-i adusă chiar acum pe masă se chinuie de vreo două zile. Probabil că fătul e așezat într-o poziție anormală. Încearcă să recapituleze în gând ce a învățat ea despre pozițiile anormale. Fereastra sălii de naștere e deschisă și prin plasa deasă care ar trebui să oprească țânțarii se vede curtea spitalului. Dincolo de gardul de prefabricate se zăresc și câțiva arbori din parcul de lângă spital. Bineînțeles că nu reușește să se concentreze și să-și amintească ceva despre pozițiile atipice ale fătului și despre cum trebuie acționat în astfel de cazuri.

EU

Constat numai că omul, înainte de a fi persoană reală, prezență vie cu drepturi și hârtii în regulă, este mai întâi personaj. Se spune despre el că va fi băiat sau fată, că va fi mare, că va fi vioi sau bleg, că va semăna cu cineva sau cu altcineva, că va avea cutare grupă sanguină și cutare zodie, că se află așezat într-o poziție normală sau anormală. Toți am fost cândva personaje, subiecte în propoziții spuse de persoane reale despre care nu știam nimic. În mare parte identificarea noastră ulterioară (câtă e) s-a constituit și pe baza unor date din cele spuse sau scrise despre noi când nu eram decât personaje.[16].

TU

Mergi agale pe mijlocul străzii pustii care avansează spre parc. Nu mai ești însoțit decât de Fotonelu și de George Unu. Băiatul cu cămașa albă, muncitorul fruntaș adică, a rămas împreună cu restul privitorimii în stație sau în fața atelierului de reparat mașini de cusut. Fotonelu e furios. Tocmai a constatat că i s-a rupt filmul. Înjură. Restul, mulțimea aceea de portrete de comentatori curioși, revoltați, indiferenți, scobitoarea dintre dinții babei și halatul roz al domnișoarei din ușa atelierului, alte cadre de care s-a bucurat când le-a avut în vizor, pare să fi trecut de pe retina ochiului său direct în neființă de vreme ce filmul s-a rupt și n-a mai trecut prin fereastra aparatului. George Unu bombăne și el: «Mă miram să faci tu un lucru ca lumea!» «Hai să mergem la un atelier să ne scoată filmul la întuneric și să punem altul!»

EA

Cu privirea încă insuficient educată pentru ce vede, privește fix la femeia așezată în poziție ginecologică, îi aude gemetele și scrâșnetul dinților, o aude pe moașă rostind cuvinte încurajatoare. În momentul emblematic al feminității, femeia trebuie îmbărbătată. Moașa strigă: «Glucoza!» Ea apucă flaconul de pe măsuța cu rotile și se apropie de fereastră pentru a-l agăța de stativ. Moașa înfige acele pentru perfuzie în venele umflate ale femeii. Se gândește că și ea va trebui, cândva, să nască. Faptul că până atunci va fi asistat deja la mai multe nașteri nu-i va ușura cu prea mult chinul. Își aruncă o privire prin plasa deasă de sârmă. Vede deodată, sub fereastră, patru ochi întrebători ațintiți asupra-i. Înțelege aproape instantaneu că sunt ochii soțului și probabil ai mamei femeii care trebuie să nască. Ridică din umeri și întoarce spatele. Apoi i se face milă de cei doi. N-au avut curajul s-o întrebe nimic prin viu grai pe ea, cea care era acolo, înăuntru, și-i putea liniști cu o vorbă. Ea le-a întors spatele și ei au rămas în acel extaz nefiresc al întrebării infinite. Privirea – ruga mută a animalului suferind.

TU

Te-ai instalat comod în fotoliul din sala de așteptare a atelierului «Foto-Color», unitatea 51. Îl asculți, nereținându-ți un zâmbet, pe Fotonelu care încearcă s-o convingă pe tovarășa de la pupitru să-i dea voie să meargă chiar el în camera obscură. Funcționara e nervoasă, nu înțelege ce i se cere și ridică tonul. Fotonelu se enervează și el. Tipa țipă isteric și vă invită afară. Tu stai comod în fotoliu și zâmbești. Fotonelu întoarce o față roșie ca un apus de soare spre George și-i strigă: «Arată-i domn'e, legitimația, ce stai și te uiți?», George Unu se ridică din fotoliul lui și, vrând să arate că-și păstrează calmul în orice moment, întreabă: «Ce s-a întâmplat, tovarășa?» Până la urmă lucrurile se aranjează și ieșiți toți trei aproape veseli din atelier.

EA

În timp ce moașa termină de făcut injecția pentru o dilatare mai rapidă, descoperă o gogoașă de carne roșie care apare din locul din care ar trebui să apară cu totul altceva. Între două țâșnituri de lichid încearcă să privească mai atent și să-și dea seama singură ce s-a întâmplat. N-ar vrea s-o întrebe pe moașă. Aceasta apasă

cu mâinile pe coșul pieptului femeii și-i spune aceleași cuvinte de încurajare pe care le va mai fi spus de sute de ori la sute de femei. Sau poate mii. Se oprește să-și tragă și ea sufletul și spune: «Așaa, acuma te vom dilata încă puțin cu mâna...» Trece și dânsa prin dreptul ferestrei și-i zărește probabil pe cei doi martori muți, întrebători, cu esența simțurilor lor concentrată asupra ferestrei. Găsește și pentru ei un cuvânt: «Stați așa c-acuși vine barza!» Apoi se întoarce din nou spre femeie și adaugă: «Strigă, dragă, mai tare, să te-auză bărbac-to!»

TU

Te oprești brusc și te sprijini de vitrina prăfuită a unei farmacii. Te prefaci că ți-e rău și te lași să aluneci încet pe trotuar. Mai ai timp să-l vezi pe George Unu cum privește speriat în jur și pe Fotonelu cum se îndepărtează rapid spre trotuarul de vizavi. Amândoi se prefac că nu te cunosc. George Unu rămâne în apropiere privind cu un ochi vitrina farmaciei (ce dracu poți vedea într-o vitrină de farmacie?) și cu unul la tine. Pândește un moment în care nu trece nimeni pe lângă voi, scoate din porthart o sticlă pe jumătate plină cu rom cubanez și o plasează jos, pe trotuar, lângă tine. Apoi se îndepărtează din nou, dar nu prea mult. Desigur că de pe trotuarul de vizavi Fotonelu a tras deja câteva cadre pe filmul pe care tocmai l-a pus în aparat.

EA

În timp ce încă se mai întreabă ce va fiind micuța gogoașă roșie care a apărut pe neașteptate acolo, în timp ce nu găsește un răspuns și-și face reproșuri că nu are, încă, o privire corespunzător educată pentru a privi (nu a asista) o naștere, o aude pe moașă strigând: «Ia uite și la ăsta: vine pe lume cu boașele înainte!» Deci asta era! Chiar asta! «Aaaa, deci e o poziție pelvia?» – exclamă și ea. «Sigur, dragă, asta e, hai, ajută-mă!» – spune moașa. [17]

*

Râde în timp ce acordează chitara veche adusă de Bebe din pod. Spune că va încerca totuși (cu vocea ei de pasăre marină, un fel de țipăt exotic amestecat cu un ton de blestem strigat de țărăncile tinere în noaptea aia a zburătorului) un cântecel la care s-a gândit toată ziua. A

avut o zi grea, spune. Într-un fel, cântecul ăsta l-a compus chiar azi. Sau... de-abia azi crede că știe cum trebuie să-l cânte. Notele le-a scris mai de mult. Era vară, pierduse un tren sau se sculase prea târziu și era singură într-o tabără studențească la munte (ceilalți plecaseră în excursie – se auzea numai un zăngănit de oale în bucătăria taberei, îi era greu să localizeze zgomotul și se simțea părăsită). «Știi, zice Bebe, când vorbești ai o voce mai caldă. Când cânți parcă mi se face frică de tine. Te-am ascultat de câteva ori la Sala Palatului!»

> așezat pe trotuarul murdar, proptit de zid, talpa stângă adusă lângă șezut, un cot pe genunchi, fruntea sprijinită în palmă, ghiveci de mușcate în vitrina farmaciei, pietre de pavaj îngrămădite nu departe, în stradă, unde se repară linia de tramvai.

Domnul Marcel, ca cel mai în vârstă dintre cei trei bărbați care o vor asculta, își aprinde pipa și se răstoarnă în scaun (atât cât îi permite spateaza), Doina, femeia fără calități, aprinde o lumânare roșie, groasă, sculptată și stinge apoi lumina mare a lustrei. Ooo, câtă mizanscenă, spune ea. Zău, nu trebuie, mă simt mai emoționată decât pe scenă. Lasă, lasă, nu te emoționa, o încurajează domnul Marcel: el vrea să pară detașat deși se vede că-i place că se află cu voi în seara asta. Bebe toarnă vin în paharul ei și în cel al domnului Marcel. Tu nu scoți încă nici un cuvânt. O privești.

> sticla de Havana Club cam în dreptul genunchiului drept, zgomot de pași de femeie (tânără?) în spatele tău, încă nu începi să înjuri, o vei face când va trece primul anonim de care să fii sigur că te-a văzut tologit pe jos și că și-a închipuit că ești beat, cea care trece are un tricou subțire cu dungi orizontale, multicolore, fustă cloș, tocuri.

Apoi ea începe să cânte. Ți se pare, deodată, ciudat de îndepărtată de voi. Se uită spre tine, dar nu te vede: cântă. Țipătul ei e totuși armonic. Domnul Marcel își îndepărtează pipa de buze și șoptește «Arghezi!», mulțumit că e primul (așa crede el) care a recunoscut versurile cântecului. Îi privește mâinile, agilitatea stângii

pe corzi, mișcarea ritmică a dreptei. Cântecul e foarte frumos, dar mișcarea mâinilor ei pare brutală.

> «ia, uite, bă, la ăla!» – se aude strigătul unuia dintre lucrătorii care repară șina tramvaiului, ghicești că se întorc pe rând cu fața spre tine și că un fel de bucurie se instalează pe fețele lor, bucuria prilejului care li s-a ivit de a plasa o glumă groasă sau de a-și aminti cum ei înșiși au fost uneori în aceeași situație ca tine acum, hohotesc, fluieră, strigă, și asta e o reacție.

Când se termină cântecul ai vrea să spui ceva despre mâinile ei, mâinile care au ajutat-o toată dimineața pe o moașă la spitalul județean să transforme personajele imaginare în persoane reale. Les mains de Jeanne-Marie – cum ar spune Rimbaud dacă ar vedea-o cum brutalizează chitara și cum scoate din ea sunete suave. Desigur, n-ai timp să spui nimic pentru că ceilalți (Bebe, Doina, domnul Marcel, apoi chiar tu) aplaudă. E rugată să «mai zică unul». Nu se lasă rugată. Lumina luminării îi ascute pomeții.

> o femeie cu părul scurt, îmbrăcată cu o fustă plisată și ținând o fetiță de mână, traversează strada pe lângă grămezile de pietre de pavaj, pe lângă muncitori, pe lângă Dacia parcată în fața farmaciei și ajunge pe trotuar chiar lângă tine, încă nu poți declanșa micul scandal public la care te gândești. George Unu continuă să te privească cu coada ochiului, fetița trece la numai un metru de tine, nu ridici capul: îi vezi rochița albă și mânecuțele bufante făcute din alt material, roșu cu picățele albe acesta.

Chitara rămâne pe masă să se răcească (în timpul ăsta Doina aduce și peștele la masă, Bebe îl secționează cu măiestrie, iar domnul Marcel își scutură pipa în scrumieră și o curăță vine cu futacul despre care spune că-i cehoslovac). Ea continuă povestea cu cel venit pe lume astăzi cu o anume parte a trupului său în prim plan.

> în sfârșit, trece și un bărbat, unul gras, cu o cămașă cu dungi verticale verzi și maron, cu bretele care îi susțin pantalonii bine săltați pe burtă, îi zici imediat ceva despre mama lui, apoi te lași să aluneci pe o parte lovind cu genunchiul sticla de rom, știi că dopul e bine înșurubat, așa că

nu te uiți deloc spre sticlă, ci continui să înjuri mai zicându-i grasului care s-a oprit lângă tine și ai cărui pantofi freamătă de furie și «ce te uiți, mă, prăduitorule, pleacă-n mă-ta!», George Unu pare să nu fi așteptat decât această invitație pentru a se apropia și el, cu costumul lui corect, încheiat la un nasture, cu cravata roșie și cu dosarul cu șină pe care-l ține în mână, pare un cetățean serios, sincer revoltat de ce i se întâmplă grasului, te apucă de umărul drept și te zgâlțâie, bineînțeles că-l înjuri și pe el în timp ce te întorci pe burtă (dar fără să-i zici «prăduitor»), «lasă-l, domn'e, că-i beat!», zice grasul, «și dacă-i beat, ce, trebuie să ne-njure?», sare George Unu, se mai opresc lângă voi și alți cetățeni, o fată cu pantaloni roșii se oprește să se uite în atrăgătoarea vitrină a farmaciei, câțiva lucrători sar peste grămada de pietre și vin să controleze și ei ce se întâmplă, acum înjuri la plural adăugând și câte un «huoo!» unul dintre muncitori, revoltat că te-ai putut îmbăta în așa hal la ora zece fără un sfert dimineața, înhață sticla de rom și dă să plece cu ea, vigilența lui George Unu e nedezmințită însă, așa că, timp de câteva secunde, cei doi își dispută sticla deasupra capului tău, iar tu înjuri mai departe. Fotonelu prinde totul în prim plan cu teleobiectivul.

Bebe își laudă vinul. Doina-și laudă peștele, domnul Marcel spune bancuri cu și despre poetul Arghezi. Ea mai povestește și despre unele lucruri care nu merg prea bine acolo, în spital. Dar și aici, ca și acolo, în stradă, cine țipă mai tare, ăla are dreptate.

«puneți, domn'e, mâna, să-l luăm pe bețivu' ăsta de aici!» – strigă George Unu, dar în afară de grasul cu cămașa în dungi (care ar cam avea cheaf să te ia de guler, dar se teme), toți ceilalți par să nu audă îndemnul, un alt muncitor vine cu o sticlă de apă și ți-o toarnă pe ceafă, începe apoi să te maseze cu grijă, cu gingășie chiar (la asta sigur nu te așteptai!), îl înjuri și pe el, n-ai ce-i face, auzi pe un altul strigând tocmai de la punctul de lucru: «ți-e milă dă el, faraoane, hai?» și apoi pe ceilalți muncitori din jurul tău hohotind.

Dar, să vedeți, spune ea, când am ieșit, la ora două, băiatul ăla, tatăl copilului cum ar veni, era tot acolo, la colțul clădirii. Trecuseră mai bine de patru ore de când se terminase nașterea. Moașa îi arătase și copilul prin plasa de sârmă de la fereastră, îi spusese greutatea, lungimea, îl asigurase că totul e în ordine și uite că el tot

acolo stătea. Am fost foarte mirată când l-am văzut. Femeia mai în vârstă care-l însoțise era și ea, stătea pe o bancă aproape de ieșirea din curtea spitalului, iar când m-a zărit, nu știu de ce, s-a ridicat în picioare. Păreau de la țară după cum erau îmbrăcați, după cum arătau mâinile lor, după culoarea pielii feței. Bătrâna, deși îmbrobodită cu o basma neagră, semăna, la o privire mai atentă, cu femeia care născuse. Era deci, mai degrabă, soacra tânărului decât mama lui, oricum, era clar că e bunica noului născut. Așaa, vasăzică eu, cum am ieșit din spital și mă apropiam de poartă, mă apropiam și de bătrână. Ea era în picioare și parcă mă aștepta. Tânărul de cum m-a văzut a pornit de la colțul clădirii tot spre poartă, dar cumva oblic, direct peste straturile de flori, așa că a ajuns aproape odată cu mine. S-a apropiat, avea aceeași mină zăpăcită, speriată, întrebătoare. M-am prefăcut că abia atunci îl recunosc și i-am zâmbit, i-am zis ceva, așa, un «ce mai faci!» sau un «să vă trăiască!», cum face omul când vrea să fie popular. Atunci s-a apropiat și mai mult și, dintr-o mișcare, s-a aplecat, mi-a înhățat mâna și mi-a pupat-o, da', știi, nu așa, un săru'mâna obișnuit, ci o chestie pătimașă, religioasă, ceva așa cam cum am citit eu în Rebreanu că făceau țăranii ăia care pupau pământul când devenea *al lor* (s.n. M.N.). Nu știam cum să reacționez, probabil că roșisem toată, iar, când am descoperit că îmi pusese în palmă un ghemotoc din trei sau patru hârtii de câte o sută de lei, cred că am și țipat. Totul s-a petrecut în mai puțin de o secundă.

> atunci a apărut baba aia îmbrăcată în halat alb și care mai târziu avea să spună că lucrează la spitalul ăla de după colț, fusese trimisă probabil în oraș după cafea sau după alte cumpărături și se oprise și ea să vadă ce e, tu continuai să înjuri pe toată lumea, iar muncitorul numit «faraoane» de *ai lui* (s.n.) după ce te frecționase bine pe ceafă (un masaj splendid, de profesionist!) tocmai îți scotea ceasul de la mână, sub privirile grijulii ale lui George Unu, și ți-l punea apoi în buzunarul pantalonilor «să nu ți-l șutească vreun șmecher!», când bătrâna s-a apropiat, tu ai răcnit iarăși un «huooo!», iar ea a zis: «ce e cu ăsta, e beat? ia scoal' d'aici mă, porcule!» și ți-a și ars un șut în coaste cu pantoful ei care părea mai degrabă bocanc.

Am alergat după el pe stradă să-i dau banii înapoi. El mergea foarte repede, dar cu spatele înainte, nu voia nici să-mi întoarcă spatele, dar nici să primească banii, iar bătrâna venea în spatele meu și-i tot dădea cu «da' să poate, domnișorică!», apoi către băiat: «fugi, Nelule maică, fugi!» Băiatul, adică proaspătul tată, când a auzit așa parcă a fost dezlegat de un blestem, că imediat mi-a întors spatele și a rupt-o la fugă. Am rămas pe trotuar cu femeia aia cu basma lângă mine și cu banii în mână. Domnul Marcel, care între timp și-a aprins pipa, e numai ochi și urechi. Mi-a fost de-ajuns, spune ea, să-i arunc o privire bătrânei și să-mi dau seama că e inutil să insist să le dau banii înapoi. M-am gândit să-i arunc pe loc la picioarele ei, dar asta abia i-ar fi dat bătrânei motiv să se țină scai de mine prin tot orașul. Avea o figură foarte decisă și, de altfel, părea că nici nu mă mai vede; se uita peste bulevard ca peste un câmp cu cartofi. «Tare aș vrea să știu, spune Bebe, dacă moașa a ieșit din spital înaintea ta sau după tine.» Cred că la două, când am ieșit eu, ea ieșise deja, adăugă și apucă din nou chitara. Domnul Marcel, care-i și romancier, se oprește deodată din legănatul pe scaun, își scoate din nou pipa din gură și spune: «Dragă, dar ai avut o zi ca o proză scurtă!»

Iar eu îl las să spună inepția asta care face să se încheie toată povestea și îl las s-o spună înainte de a-ți da și ție cuvântul, îl las s-o spună pur și simplu împotriva voinței mele și pentru că eu aș vrea să fie tocmai invers, adică proza asta să fie ca ziua aceea.

Dar, de fapt, tu ce anume ai putea să ai de spus? Să spui ca ai avut o zi ca un reportaj?

> într-unul din cadrele puțin voalate de la sfârșitul filmului lui Fotonelu se mai vede și cum George Unu notează datele grasului cu cămașa în dungi și ale bătrânei în halat alb, tu te-ai ridicat și te scuturi de praf, iar unul dintre muncitori, altul decât cel cu sticla de apă și cu masajul, se întoarce dezamăgit la punctul de lucru.

Povestești totuși cum a fost cu ancheta pe care ai încercat-o, spui că metoda se numește «observație participativă», că ați vrut (tu, Fotonelu și George Unu) să vedeți cum reacționează lumea la huliganismul mărunt, spui că ai tras și unele concluzii, dar nimeni nu

pare să creadă că vei publica o asemenea anchetă. E mișto ideea, ți se spune, dar unde să publici atâtea poze făcute de prietenul tău, fotoreporterul?

Te privesc cu un fel de compătimire aproape o secundă întreagă, apoi Doina vă invită să-i gustați și tortul, iar voi toți ridicați paharele și spuneți «la mulți ani!». Uite, era cât p'aci să uităm că e ziua ei! Bebe mai aduce o carafă de vin. Doina suflă în lumânările tortului, domnul Marcel, până și el, se ridică în picioare, iar Ea își ia chitara și vă acompaniază pe melodia «mulți ani trăiască!».

Amendament la instinctul proprietății

I

Zicea că tatăl ei lucra în industria pielăriei și că d'aia găsise așa de repede o frânghie subțire și rezistentă, fâșiile alea din piele, subțiri dar greu de rupt, oricum capabile să reziste la 50 de kilograme, ea avea ceva mai puțin, numai că nu știa să facă alt nod decât o fundă și cu un asemenea nod nu te poți spânzura și, de fapt, nici cuiul de zece bătut de jos în sus în tavanul de PFL al barăcii nu rezistase.

Brumdubum, căzuse peste scaun, și scaunul lovise la rându-i un hârleț a cărui lovitură într-un bidon mare de tablă făcuse un zgomot care ar fi putut scula și vecinii, nu numai pe cei ai casei.

Asta era, desigur, înainte de ziua în care tu îți trimiseseși bagajul prin poștă și cumpăraseși bilet pentru avionul de linie care, pentru ultima oară în an, făcea o legătură aproape directă între Constanța și Oradea cu o escală de o jumătate de oră la București. Era la sfârșitul sezonului și dacă ai fi întârziat o singură zi ar fi trebuit să ajungi la Băneasa cu o jumătate de oră după decolarea cursei de Oradea și, deci, să aștepți până a doua zi legătura sau să mergi cu trenul. Avuseseși noroc. Aflaseși exact când trebuia că doctorul Scurtu are nevoie de tine în celălalt capăt al țării și rezolvaseși destul de rapid să pleci fără probleme de la clinica din Eforie. Pe urmă îți făcuseși bagajele într-o oră și, la cofetăria de lângă poșta mare din centru, avuseseși timp să-i scrii soției, să-i spui unde te poate găsi în următoarele zile și s-o sfătuiești din nou să nu țină seama de vorbele tatălui tău și cu atât mai puțin de ale mamei tale, socrul și soacra ei în termeni exacți. Nu știai cât vei rămâne acolo, adică la posibilul nou loc de muncă, dar bănuiai că nu mai mult de două-trei luni.

Atunci încă nu știai nimic de existența celeilalte și nici despre școala ei de coregrafie, urmată la Cluj cu rezultate strălucite între 5 și 19 ani, dar încheiată cu un menisc și o spondiloză care-i interziceau pe viață să se

mai gândească la dans, la scena Operei și chiar la cea a unui cabaret de stațiune montană. Nu știai că o vei întâlni, că veți fi o vreme ca și colegi și nici că ea, ieșind din spital, așteptase numai să se facă seară pentru a lua bucățile alea de piele și a încerca, în baraca de PFL din spatele casei fără etaj din Cluj să le facă un nod puțin mai eficient decât cel cu fundă și să se agațe împreună cu ele de cuiul de zece bătut de jos în sus în tavan.

Habar n-aveai de toate astea și te bucurai de soarele de octombrie neobișnuit de puternic pentru acea dată chiar și pe litoral, te bucurai mult mai mult decât de orice zi cu soare din iulie sau august. Lipeai plicul, adăugai timbrele, zâmbeai amintindu-ți de doctorul Scurtu (auzi la el, specialist în probleme de psihosomatică feminină și transferat, poate disciplinar, la o clinică de geriatrie din marginea țării!) și la tonul protocolar cu care te anunța că are mare nevoie de tine la noul lui cabinet, tu, oricum, mai știi o limbă străină, mai conduci mașina și, de ce nu, îi face plăcere să te ajute, mai ales că în felul acesta ar mai avea și el cu cine schimba din când în când o vorbă. Bănuiai, de fapt, că se plictisește pe acolo și, cum îi place s-o facă pe mama răniților și pe marele prieten care te ajută dezinteresat, te chema să mai stați de vorbă despre cai, vinuri, câini de vânătoare și să te bată la biliard, știind el cu câtă ușurință pleci, ba chiar abia aștepți să mai schimbi locul de muncă, mai ales acum când clinica de la Eforie intra în sezon mort și se debarasa de indezirabili.

Nu știai, ieșind din cofetărie și urcându-te într-un autobuz aproape gol care să te ducă până la Constanța, nici că ea va râde împreună cu tine de acele «nefericiri» ale ei, numai pentru că acum, zicea, avea altele mai mari și mai complicate. Ascultând «Marșul turc» de Mozart anunțat de speakera radioului tocmai când intrai în agenția Tarom din Constanța, nu aveai alt gând decât să-i trimiți soției și ultimii bani care-ți vor fi rămas după cumpărarea biletului, urmând ca la Oradea să-l tapezi repede pe Scurtu de o mie înainte de a apuca el să respire, iar când funcționara de la ghișeu, enervată de marșul turc, schimbase postul și auziseși că «distrugerea excedentelor agricole, practicată de țările Pieței Comune, este o aberație economică și politică – a declarat ministrul italian al economiei cu ocazia...»,

înainte ca ea să-l închidă de tot, îți venise în minte să-i scrii câteva rânduri și tatălui tău, să-l pui la punct adică, dar renunțaseși repede, era mai bine să-i telefonezi pe urmă de la Oradea.

Mai zicea, tot râzând, și că tatăl ei auzise zgomotul căzăturilor și venise cu o lanternă să vadă ce se întâmplă acolo în spate și că înțelesese imediat și-i și aplicase două palme răsunătoare, primele pe care le primise în viața ei. Apoi că începuse să-și revină, că se calificase soră și că venise să lucreze aici, dar că abia aici începuse (nu-i mai ardea să râdă acum) adevărata ei tragedie. Dar tu tot nu înțelegeai de ce îți povestea toate astea tocmai ție, care cu numai câteva ore în urmă erai pe aeroportul din Constanța și-ți era frig în sala de îmbarcare și cereai o cafea fierbinte («N-avem decât ness!» «Ness, da' să fie fierbinte!») și te așezai în fotoliul de vinilin roșu și te uitai cu un fel de nostalgie, dacă te crezi capabil de nostalgie, la pista goală pe care se plimbau câțiva soldați și o Dacie, scria pe ea FOLLOW ME și strălucea în lumina puternică a dimineții de octombrie, degajându-se rapid de flou-ul albăstriu al ceții care apare numai pe pistele de beton ale aeropoartelor situate în vecinătatea unor păduri. Ție, care, urmărind după aceea din avion cursul Dunării și geometriile Bărăganului, automobilele care se mișcau ca niște furnici pe șosea sau norii albi și pufoși ce treceau repede pe lângă aripa avionului, îți ziceai că te simți ca acasă oriunde în țara asta și că ce dacă la 23 de ani ai deja trei copii și n-ai un salariu stabil, viața e oricum frumoasă. Încă nici nu-i văzuseși ochii ei oblici când la Băneasa fuseseră aduse ziare proaspete în avion și nu te gândeai deloc că cineva, o femeie, se va apuca să-ți povestească viața ei «dramatică» nici mai târziu când, admirând de sus Făgărașii într-o zi fără nori, plănuiseși o ieșire cu Cornelia și cu băiatul cel mare undeva la o cabană și te amuzaseși la gândul că ce mutră or să facă ai tăi când le vei spune că-i lași pe gemeni în grija lor câteva zile. Știai că nu vor accepta cu plăcere, dar pentru tine conflictul între generații era pe atunci mai mult o glumă, iar orgoliul tatălui tău, «chirurgul de reputație mondială», atunci ca și acum, o stupizenie. Și, iată, ea venea să-ți demonstreze în orb, adică fără voia ei, altceva voia ea, de fapt, să-ți demonstreze deci că există

și adevărate conflicte între vârste, că unele dintre ele nu pot fi tratate cu nonșalanța cu care tu îi spuneai tatălui tău să nu se mai facă atâta caz de reputația lui de vreme ce acceptă plicuri cu 5-10 bilete albastre în ele de la pacienți de toate categoriile sociale. E drept că uneori îi spuneai și că el nu suferă că tu ai duce-o greu cu banii ci pentru că, întrebat de vreun alt mare chirurg ca el, trebuia să răspundă: «Fiul meu mai mic este, deocamdată, instalator (sau tehnician dentar sau șofer sau depanator de televizoare). Cum? Nu, n-a făcut nici o facultate!», dar chiar și lucrul ăsta i-l spuneai cu același aer nonșalant.

Așa că ai lăsat-o să povestească mai departe fără să te mai întrebi ce anume o face să ți se destăinuie și nici de ce o ascultai cu un fel de plăcere amestecată cu o curiozitate neutră.

(Puțin după ora 10, când avionul aterizase la Oradea și-ți cărai alene geanta de voiaj spre ieșire, ai auzit o voce de femeie spunând «ca o vară indiană!» și ai ridicat ochii spre soarele puternic, care, aici ca și la București, ca și la Constanța, îi contrazicea pe meteorologii prognozelor lunii octombrie și te-ai lăsat orbit de el. Pe urmă văzuseși în fața aeroportului o ambulanță tip Dacia combi și un tip în halat alb alături de ea. L-ai întrebat de doctorul Scurtu și el s-a oferit imediat să te ducă la Sanatoriu. Așteptase un pacient din Israel, ăla nu venise și el trebuia să se întoarcă singur, așa că-i făcea plăcere să-l însoțești. Ați traversat orașul, ați ieșit în câmp și ați văzut, nu departe, spre orizont, în dreapta, o parte din pădurile de foioase ale Bihorului. Pitită acolo se afla stațiunea termală și deci și Sanatoriul doctorului Scurtu. Numai că tipul cu ambulanța, îl chema Spiridon, bucurându-se că a mai venit un tip tânăr, «cu care se poate discuta», nu te-a dus imediat la Scurtu și, după numai 20 de minute de la aterizarea avionului te aflai deja într-o cameră de hotel, încercai să lovești cu toată măiestria ta o bilă de minibiliard și gustai dintr-un vin care nu era rău deloc. Făcuseși cunoștință mai întâi cu fetele care erau în baie și se ocupau de cafele. Băieții erau concentrați asupra bilelor și aveau să te cunoască jucând. Așadar Spiridon te introdusese dintr-o mișcare în baie, erai, desigur, privit cu interesul care se acordă oricărui nou venit într-un loc

izolat, și rostise numele lor, al fetelor: Irina, Vali, Ana-Maria și... abia atunci devenind observabilă, într-un colț al sălii de baie, cu figura orientală, frumusețe stranie «ca Uruma din romanul lui Zaharia Stancu», tunsă scurt, părul negru și privirea în același timp pătrunzătoare și timidă... ea, Dilaré. Un scurt schimb de priviri, o atingere ușoară a mâinii, o rostire șoptită a numelui. În alte condiții ce mai *coup de foudre* ar fi ieșit din asta! Pe urmă ai trecut la bile și la paharele cu vodcă și, iată, înainte de ora 12 erai aproape beat și plecai, în sfârșit, spre cabinetul bătrânului Scurtu. Ea, Dilaré, se oferise să-ți arate unde e, zicea că are drum într-acolo. Ați trecut însă și pe la singura cofetărie din stațiune, Garofița și, cum ea abia începuse povestea, iar tu te prefăceai interesat, încă nu erai de-adevăratelea, ați intrat să mai luați o cafea.)

Ajunsese la episodul cu sosirea ei în stațiune, la cât era ea de neștiutoare și de castă pe atunci, la cum o curtau pe ea toți, de la ultimul doctoraș stagiar până la directorul stațiunii (desigur că Scurtu încă nu se afla aici pe vremea aia). Nu înțelegeai deloc încotro merge povestea, ce voia, în fond, doar îi spuseseși că ai trei copii și că nu vei sta pe aici mai mult de două-trei luni. (Ce mai, femeia – o enigmă, domnu' Scurtu, n-o mai face dumneata pe atotștiutorul!) Ce te uimea mai mult era felul în care reușeai s-o înțelegi, pentru că vorbea destul de incoerent, dar cu multe gesturi, priviri, inflexiuni ale vocii.

«Eu sunt..., sper că bănuiești (gest la ochi, deci aluzie la tăietura lor oblică, apoi la medalionul de aur de la gât pe care-l deschide și ți-l bagă sub nas) musulmană. Și la noi, religia (strângere bruscă a pumnului)... Părinții mei sunt (întristare de o secundă a privirii) destul de bătrâni. Și pe ei îi cunoaște toată Dobrogea, mama are un familioi... (mâna dreaptă fluturată îndelung deasupra mesei). Și eu trebuie neapărat (un fel de bătaie cu pumnul în masă însă fără atingerea mesei, care-i foarte murdară) să mă căsătoresc cu un musulman. Înțelegi?» Înțelegeai, dar nu vedeai și la ce bun. Așa că ai întrerupt-o. «Dacă sunteți din Dobrogea, cu ce ocazie v-ați făcut casă la Cluj?» «Păi, ți-am spus că tata-i mare specialist în pielărie, nu ți-am spus?» «Ba da.» «Păi, vezi? Numai că... (grimasă cu pleoștirea buzelor și ușoară aplecare a

capului spre stânga) aici, acum doi ani, m-am îndrăgostit ca o nebună de un ghiaur. (Hopaa, începe melodrama; truc cunoscut; îți plânge pe umăr vorbindu-ți de altul și se culcă cu tine fără rezerve.) Și-l iubeam! (Privire tăioasă, ceva între pisică sălbatică și iatagan bine ascuțit; să nu cumva să îndrăznești să te îndoiești!) Și el se purta așa de frumos cu mine și... (cineva pune în funcțiune un tonomat a cărui existență în cofetărie n-o observaseși încă), (privire plină de nostalgie fixată undeva pe perete, clătinări succesive ale capului, o înghițitură din cafeaua subțire și deja rece)... i-am cedat! Nu râde!» «Nu râd!» «Da' numai după vreo șase luni (din nou privirea „fioroasă” de mai înainte: ce, credeai că, așa, imediat?). Și pe urmă am plâns trei zile și... mi-am făcut bagajele... el era numai lângă mine (zâmbet nostalgic), aproape că plângea cu mine și... m-am dus acasă (privire limpede și brusc adresată către tine, ideea de oul lui Columb). Și mama... (din nou o întristare a privirii și o mutare a ei către vid) și-a dat seama imediat: Ce-ai făcut, mi-a zis. Ce să fac? (ridicare a umerilor care mai mult acuză decât scuză). Și-ți dai seama că, dacă m-aș căsători cu ghiaurul, mama ar muri imediat: e bolnavă de inimă. Așa ceva... (gura rotunjită a groază, fără sunet) e cea mai mare rușine la musulmani. Iar cu un musulman, nici vorbă... (iarăși ochii mari și gura rotundă, inspirație adâncă) rușinea cealaltă e și mai mare. (Furat de poveste, era cât p-aci să întrebi care cealaltă.) Și, uite, stau aici și nu știu ce să fac. El se poartă foarte frumos cu mine.» Discul din tonomat tocmai dă primele semne că este reiat. Sintagma «of și-o mură neagră» se repetă de mai multe ori, dar nimănui nu-i pasă.

Și abia atunci, întrebându-te din nou de ce îți povestește toate astea, ai descoperit (da, da, chiar descoperire se poate numi, revelație!) că nici ea nu știa.

Așa cum nici tu nu știai deloc de ce mai devreme îi povestiseși despre bătrânu', că-i «celebrul chirurg D.», că nu te înțelegi prea bine cu el, că fratele tău mai mare e în ultimul an la Medicină, că sora ta tot încearcă să fie admisă la ASE, că ai trei copii (să-ți trăiască! a zis ea, mersi, și-ai tăi când o să ai! i-ai răspuns), că umbli de colo-colo și că te simți bine peste tot cu condiția să nu stai prea mult, că acasă, unde încă mai ești nevoit să-ți ții

soția și copiii, nu prea rezişti să stai mai mult de o lună-două ș.a.m.d.

— Dar ea ce mai zicea, întrebă Scurtu, profesional, plictisit.

— Zicea că... Și tocmai atunci sună telefonul.

Scurtu răspunse cu trei de da și-ți întinse destul de mirat receptorul.

— Ce cauți, mă, acolo? Ești nebun?

Era tatăl tău. Te găsise destul de repede. Un lucru neobișnuit pentru un mormoloc ca el. Explicabil în schimb prin mulțimea de trepăduși care au mișunat totdeauna în jurul lui, împuținați în ultima vreme, dar, cei rămași, încă în stare să-i facă tot felul de servicii ca acesta. Ba poate chiar își găsise între timp unul capabil să-și asume ca unică sarcină căutarea persoanei tale prin țară. În orice caz, aveai nesperat de repede ocazia să-l auzi pe celebrul chirurg cum scuipă receptorul vorbind. Furios ca el la telefon puțini știu să fie.

— Da' de ce întrebi?

— Păi, tu ai făcut trei copii ca să ți-i cresc eu?

— Dar dumneata ai făcut trei copii ca să-i bați la cap cu telefonul prin toată țara?

— Numai pe unul, zise el. Se calmase puțin, era, în sinea lui, chiar foarte ironic.

— Pentru că ceilalți au acceptat să intre la facultăți pe pilele tale, nu-i așa? Pentru că Doru are de gând să-ți ia bisturiul și să opereze ca și tine, prin tradiție, nu-i așa?

Te înfierbântaseși. Scurtu te privea uluit. La celălalt capăt îți vorbea acum mama ta. Că de ce-l superi pe tata, că, of, ce ne-ai supărat tu pe noi toată viața, că nu te mai încăpățâna și fă și tu o dată ce ți se spune (parcă ți s-ar fi spus să faci ceva!) și atunci ai strigat, ai urlat de aproape în receptor ca să audă și tatăl tău, care probabil rămăsese prin preajmă:

— Complimente doctorului Lungescu, mămico, și tocmai când voiai să mai adaugi o măgărie telefonul s-a închis. Nu era, desigur, o întrerupere accidentală.

Atunci doctorul Scurtu se ridică de pe scaun.

— Cum, mă, tu... ești băiatul tovarășului D.?

II

Și n-aveai, desigur, nici un început de intenție să-i povestești tocmai lui Scurtu ce relații sunt în familia ta. În familia «celebrului chirurg D.», de fapt, pentru că asta chiar că l-ar fi interesat. Ai încercat să revii la discuția întreruptă, terminaseși de povestit și așteptai acum să-ți vorbească el, s-o facă pe deșteptul, ca de obicei, să-ți analizeze el complexul tatălui, să-ți prognozeze cum se va fi comportând puștoaica în dragoste și l-ai întrebat:

— Ei, ce zici?

— Ce să zic? Vrei să-ți fac o cafea?

— Nu. Am mai băut două de când am aterizat.

Așa că te-ai ridicat și te-ai dus la fereastră. Aerul de toamnă al pădurii abia începuse să se simtă și, când tocmai te pregăteai să-i spui lui Scurtu că-ți place cum arată pădurea văzută de la fereastra cabinetului, ai văzut țâșnind de pe una din poteci trei alergători tineri îmbrăcați în treninguri roșii. I-ai urmărit cu privirea de-a lungul lizierei, te-ai aplecat chiar asupra ferestrei și te-ai sprijinit cu umărul drept de pervaz, încercând să nu-i scapi din privire, până când ei au sărit un șanț nu prea adânc și au pătruns din nou în pădure pe o altă potecă la fel de nebănuită de la distanță ca și cea de pe care apăruseră. Ai mai rămas câteva minute lângă fereastră voind să-ți dai seama dacă suflă vântul în frunzele acelei păduri, dacă zona aceea este sau nu circulată, ți-ai imaginat chiar cum tu însuți te vei plimba pe acele poteci în zilele următoare, cum vei fi trist sau indiferent când vei trece pe lângă arbuștii cu nume necunoscute ție, dar cu frunzele încă verzi și probabil că tăcerea ta sau mica surpriză pe care o avusese mai devreme îl enervară pe Scurtu, căci l-ai auzit deodată spunând:

— Ce dracu ai văzut acolo?

— Nimic.

— Atunci, ce te holbezi așa? Hai să le spun să-ți dea cameră!

— Da' ce zici de turcoaică?, l-ai întrebat, mai mult ca să-l inoportunezi decât ca să obții un răspuns. Și el s-a strâmbat în felul lui, adică nedându-ți posibilitatea să știi dacă e o grimasă semnificativă sau un tic pe care nu și-l poate stăpâni și a căutat într-un sertar după cheile cu care voia să încuie cabinetul. L-ai urmat pe culoarul interminabil, rece și nu prea bine luminat până la casa scărilor. Ați coborât într-un fel de spirală, cam

echivalentul unui etaj și jumătate, ați străbătut apoi un alt culoar mai scurt și mai călduț decât primul și, după ce ați mai urcat puțin pe un fel de rampă special construită pentru cărucioarele de invalizi, ați pătruns printr-o ușă mascată de draperii într-un fel de club în care mai multe babe și doi bătrânei spilcuiți jucau cărți și beau ceai sau ce-o fi fost în cestile alea ale lor. (Te-ai gândit că putea foarte bine să fie și coniac!) De acolo ați ieșit imediat în holul recepției unde bruneta cu fața mică și sânii mari, pe al cărei ecuson văzuseși mai devreme că scria Gyongy, citea acum o revistă într-o limbă străină cu desene decoltate. Când îl văzu pe Scurtu acoperi revista cu un ziar și se ridică în picioare. *Comptoir*-ul recepției îi ajungea exact până la înălțimea părții celei mai bombate a sutienului ei, așa că era nevoită să stea cam la un pas înapoi.

— Bună ziua, domnu doctor! – răspunse ea la mormăitul lui Scurtu și ți s-a părut chiar că e agresiv nepoliticoasă prin atitudine.

— Gyongy, dă-i, te rog, domnului o cameră!

— Ce cameră, domnu doctor, întrebă ea și din nou ți se păru impertinentă prin ton, prin aerul mirat cu care se prefăcea că nu știe ce cameră să-ți mai dea și ție și mai ales de ce.

Scurtu tăcu câteva secunde, vizibil deranjat, dar neavând chef tocmai atunci să pună ordine în relațiile lui cu subalternele prost crescute, apoi zise pe un ton mai dur:

— Dă-i deocamdată cheia de la 511 și pe urmă vino la mine cu diagrama.

— Dar 511 nu e făcută, dom' doctor!

— Nu-i nimic, până-și pune omu bagajele trimiți o cameristă să-i schimbe lenjeria.

— Dar au plecat toate acasă!

— Atunci i-o schimbi tu!, adăugă el luându-i cheia din mână și întinzându-ți-o, conducându-te apoi până la lift și întrebându-te:

— Dacă mai sună tovarășul D., ce să-i spun?

— Ce vrei, dar nu-i da deocamdată numărul camerei mele.

În lift ai început deja să-ți imaginezi în ce fel se desfășoară după-amiaza lor acolo acasă. Cum tatăl tău trântește ca din întâmplare tot felul de cărți pe care

tocmai s-a apucat să le consulte, cum trece dintr-o cameră în alta încercând să dea nas în nas cu Cornelia și să se uite urât la ea (ea înțelegând imediat din asta că el a primit deja un semn de la tine), cum apartamentul ăla de 200 de metri pătrați a devenit pentru el mai neîncăpător decât o cușcă de doi pe doi pentru un animal furios, cum mama ta se uită la televizor ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat (dar se uită de fapt la lecția de chimie pentru clasa a șasea și nu se poate concentra nici măcar asupra coafurii sau rochiei simple a profesoarei), cum ceilalți își dau coate prin bucătărie sau prin camerele lor și uită să stingă lumina la baia mare și lasă și apa curgând ca să-i toace și mai mult nervii domnului doctor D., amuzându-i probabil mai mult grandomania decât prostia iubitului lor tată sau socru.

Ajuns în camera 511, ți-ai aruncat geanta în hol și ai aprins lumina de la baie. Te-ai examinat ceva mai mult de o jumătate de minut în oglinda mare de pe peretele băii. Lumina neonului te-a enervat, ai o piele subțire și un fir de barbă destul de gros ca să pari totdeauna neras în lumina fosforescentă a neonului. Ai stins lumina în baie și ai trecut în cameră unde lenjeria patului mare, matrimonial, era răvășită și se vedea că fusese din plin folosită. Pe una din cele două noptiere, așezate de o parte și de cealaltă a patului, erau două pahare având fiecare câte o altă cantitate de lichid gălbui pe fund și o scrumieră plină, dar nu cu mucuri de țigări (sau poate erau și de astea dedesubt), ci cu bucățele mici de hârtie (scrisă cu creionul) și cu un ambalaj de ciocolată. Ai privit cu scârbă și ai trecut spre fereastra mare, ai deschis ușa balconului și ai ieșit deasupra pădurii, văzându-i de data asta marginile, nu prea îndepărtate de hotel de altfel, și câmpul care îi era vecin spre vest până la satul pipernicit, pierdut în câmpie, deasupra căruia soarele se pregătea să apună. De la etajul al cincilea pădurea se vedea mai gălbuie decât din cabinetul lui Scurtu și avea destule luminișuri și poieniște, nu mai era, adică, prea compactă. Printr-una din poieni cei trei alergători cu treninguri roșii trecură din nou, dar acum distanțele dintre ei erau ceva mai mari și ritmul lor mult mai lent.

Atunci ai auzit o bătaie puternică în ușă, ca a cuiva care a mai bătut de câteva ori, mai încet, dar nu i s-a

răspuns. Ai strigat «da» și ai vrut să revii în cameră tocmai în clipa în care curentul iscat de deschiderea ușii de la intrare îți trântea în nas ușa de la balcon. Gyongy, cu brațul plin de cearșafuri și fețe de pernă curate, îți zise bună ziua pe un ton sobru, dar se vedea că întâmplarea cu ușa care era să-ți dea sângele pe nas o amuzase. A pus lenjeria pe fotoliu și se apucă s-o strângă pe cea de pe pat. Ți s-a părut rău proporționată din cauza picioarelor pe care le avea scurte și prea subțiri pentru a se armoniza în vreun fel cu sânii opulenți dar drepți. Mică, răutăcioasă, cu feminitatea răspândită neuniform de-a lungul trupului ei, cu o punere în valoare pe cât de aprigă pe atât de stângace, îți aminti dintr-o dată de Lili, soția fratelui tău, ființă constant antipatică ție și aproape totdeauna privită cu indiferență. Ți-ai propus s-o ajuți la strânsul lenjeriei murdare de pe pat, poate pentru a-i servi un fel de lecție de politețe sau poate și pentru a o face să plece mai repede.

— Mulțumesc, nu-i nevoie, mă descurc, spuse ea repede, cu un fel de bunăvoință în glas care părea să semnifice disprețul față de ajutorul tău. Era, desigur, conștientă că îi vezi sânii ori de câte ori se apleacă deasupra patului și, la un moment dat, punând un genunchi pe pat pentru a apuca cearșaful prins între saltea și scândură, se dezechilibra, se propti într-un cot și te privi dintr-o dată provocator și cu gura întredeschisă. Tu erai cu pătura în brațe. Ea rămase în poziția aia incomodă și începu să-ți vorbească.

— Era să cad. Sunt obosită. De aseară de la șapte sunt în recepție și n-am dormit nici o secundă. Am avut intrări la trei noaptea. Au venit niște polonezi și un grup mare de finlandezi, aproape o sută.

Apoi tot ea și din aceeași poziție prin care voia probabil să te înfierbânte puțin:

— Stați mult?

— Cum adică?

— Aici, la noi?

— Nu știu, vreo trei-patru luni.

— Sunteți rudă cu domnul doctor Scurtu?

— Nu, colaborator, o să lucrez o vreme aici.

— Ca ce?

— Nu știu, o să-mi spună domnu Scurtu.

Și abia atunci, părând să descopere că nu stai prea comod cu pătura aia în brațe, se ridică și continuă să strângă cearșafurile murdare și să desfețe pernele și să arunce totul grămadă pe jos. Apoi a pus cele două cearșafuri curate și le-a potrivit unul peste altul pe pat, iar tu ai aruncat pătura peste ele și când ea a încercat s-o apuce mâinile vi s-au atins și tu iarăși ți-ai amintit că seamănă puțin cu Lili în răceala ei care se vrea căldură și în lipsa ei de haz.

Ea a zis:

— Dar câți ani ai?

Și tu ai răspuns:

— Douăzeci și trei, fără să te arăți surprins că schimbase brusc modul de adresare fără să te anunțe.

Mâinile ei erau într-adevăr mici și ar fi putut părea gingașe dacă nu ar fi fost noduroase, urâte, cum erau de altfel și ale Lilianei.

Când venise prima dată la voi acasă, Lili nu terminase încă divorțul cu primul ei soț și lucrul ăsta se reflecta destul de exact în nervozitatea și migrena subită a mamei tale și în comportarea stupid de nemascată a surorii tale, Viviane, care stătea cu spatele la vizitatoare și dezlega cuvinte încrucișate, adică făcea singura muncă intelectuală care i-a reușit și ei din când în când. Tu erai singurul cu adevărat bine dispus și râdeai din toată inima, dar bineînțeles că nu de poantele fratelui tău care voia să fie voios și nonșalant și atent cu Lili și povestea anecdote pe care cu siguranță toți cei prezenți le mai auziseră din gura lui, dar nu ca atunci, cu toții împreună adică. Din când în când izbucneai în hohote și mama ta ca și Viviane te priveau cu ură aproape, pentru că amândouă țineau mai mult la fratele tău decât la tine și amândouă erau în impas neștiind cum să-l protejeze mai bine de fata aia, care «mai fusese măritată, era și urâtă și nici n-avea, dragă, nici o pregătire și mai venea și dintr-o familie de bețivi, așa că-ți închipui ce poamă e!». Încă de atunci nu-ți plăcuse forma osoasă, bărbătească, a degetelor ei, dar femeia încă nu-ți era antipatică, îți plăcea adică șocul și paraponul pe care le provoca ea mamei tale și-ți plăcea că îngâmfatul de Doru era așa de bine îmbrobodit și pus să joace pe sârmă. Mai târziu aveai să-ți dai seama că și ea era plină de ifose, ba chiar își dădea aere cu și mai puțină

acoperire decât fratele tău și o clasaseși cum se cuvine și definitiv deducând că de fapt atunci la început îți plăcuse rolul pe care din întâmplare îl juca și nu ființa ei ca atare. Reușise, de altfel, ca în vreo doi ani să le cucerească pe Viviane și pe maică-ta (de Cornelia nu o lăsaseși tu să se apropie prea mult) și să facă adesea împreună cu Doru și cu primele două front comun împotriva «marelui chirurg», care oricum nu mai înghițea pe nimeni din casă, dar într-un mod destul de bine diferențiat.

Așa că acum Liliana cu numele de Gyongy, cu sânii mari și cu accent unguresc, deși terminase cu aranjatul lenjeriei și se așezase în fotoliu, își pusese un picior peste celălalt și-și lăsase din întâmplare încă un nasture de la piept desfăcut, îți oferise o țigară Kent și-ți ceruse foc, îți zâmbea și părea să nu aștepte decât un mic semn ca să se dezbrace de-a binelea, nu te ambala deloc, ba chiar te enerva și poate nu atât din vina ei, cât a mâinilor care semănau cu ale Lilianei și poate și din cauza altor asemănări. Ai lăsat-o deci să-ți povestească în termenii ei cum e pe acolo prin stațiune, ce distracții există, ce plictiseală ai să înghiți dacă nu-ți faci un cerc de prieteni, ea părând oricând dispusă să se numere printre acei prieteni, cum ar fi bine să te păzești să nu cazi în patima beției, că mulți au pățit-o din cauza plictiselii, cum, dacă vrei, te poți duce a doua zi cu ea și cu alți amici la ștrandul termal, «îți face bine la organism», cum Scurtu «ți-o fi el prieten, dar să nu te încrezi prea mult în el că e puțin cam „șulfă” și când nu te aștepți ți-o coace», cum că ea stă singură în Oradea, are o garsonieră și și-a luat de curând mobilă și preferă să stea acolo mai mult în timpul liber, «nu-i place să se afișeze», e discretă, adică, și ai ascultat-o fără prea multe semne de nervozitate, obosit, încercând să fii civilizat nu atât cu ea cât cu tine și cu mica repulsie pe care ți-o provocau mâinile ei și celelalte asemănări cu Lili. Ai fost constant, n-ai priceput absolut nici o aluzie, ți-ai păstrat aerul politicos și matur înțelegător, deși chiar în felul ăsta îi apăreai ei drept al dracului de naiv, i-ai zâmbit când oftând a stins țigara și s-a hotărât să plece, zicând că a lăsat recepția vraiște, i-ai zis de trei ori mulțumesc până când ea a închis în sfârșit ușa pe dinafară.

Pe urmă te-ai trântit pe pat, încălțat și îmbrăcat, și ai început să digeri alene vinul și vodca lui Spiridon și romantica poveste a prea-frumoasei domnișoare Dilaré.

Poate că înainte de a ațipi te-ai gândit că dimineața încă mai erai la Constanța și ai fi avut poftă de un iaurt de oaie la iaurgeria din Piața Ovidiu sau poate că ai avut în gând, de ce nu, diferențele de consistență a luminii în același anotimp în cele două colțuri ale țării sau poate din nou te-a enervat, trecând prin aerul camerei ca o muscă, vocea de la telefon a tatălui tău. Oricum, i-ai zâmbit turcoaicei înainte de a adormi și te-ai trezit buimac, având în ureche confuzia dintre zgomotul pădurii sub vânt și al talazurilor mării, cu neliniștea că bătaia în ușă, pe care ai înregistrat-o încă dormind și de la care nu știai cât timp a trecut, e chiar o bătaie în ușa ta. Te-ai ridicat brusc de pe pat și ai deschis ușa camerei tocmai când cel care bătuse repeta actul și într-adevăr o făcea la vreo cinci uși mai încolo și provoca în jur o sumedenie de deschideri de uși și de strigăte de «come in!» și «entrez!». Asta ți-a dat încă o dată trista măsură exactă a singurătății dintr-un azil de bătrâni, care tot asta rămâne chiar și atunci când se numește «hôtel-clinique de gériatrie» și plutește într-o relativă ambianță de lux. Până la urmă cel la ușa căruia se bătuse nu a răspuns, iar cei din jur, alertați degeaba, dezamăgiți poate, și-au văzut în continuare de treaba lor, ca și tine. Tu, de exemplu, ai vrut să-ți privești ceasul și închizând ușa te-ai îndreptat spre noptiera pe care-l lăsaseși. N-ai apucat să ajungi până la el că a sunat telefonul de pe cealaltă noptieră și răspunzând ai auzit vocea lui Scurtu (te vei fi enervat o fracțiune de secundă la gândul că s-ar putea să te sune din nou «marele chirurg»?) care te anunța că e șapte și jumătate și că ce dracu faci de nu cobori să luați ceva de băut înainte de masa de seară? I-ai mărturisit că te-a furat somnul și i-ai promis să cobori imediat ce-ți pui ceva pe tine (desigur că dormiseși îmbrăcat, dar voiai să-ți schimb cămașa) și-ți dai și cu puțină apă pe figură. Ai făcut întocmai și te-ai trezit peste numai cinci minute în barul de la mezanin unde printre bătrâne în rochii lungi de seară și mirosuri de *Madame Rochas* și alte mărci scumpe dar sobre, i-ai recunoscut pe cei trei în treninguri roșii, părând încă transpirați și având în față trei halbe de suc de roșii (sau Bloody Mary), ca și pe

Scurtu, căruia tocmai i se aduceau de către o purtătoare de fustă mini două Pepperminturi și ai ghicit că unul era pentru tine.

Ai zis:

— Noroc!

El ți-a strâns mâna și ți-a făcut semnul inutil către scaunul pe care tu oricum aveai de gând să te așezi. Nu a găsit imediat pe ce temă să deschidă discuția (probabil că noutatea cu rudenia dintre tine și «tovarășul D» îi impunea să schimbe puțin tonalitatea) așa că a rămas în continuare morocănos. Morozitatea lui ți-a convenit de minune și te-ai apucat să examinezi cuconetul de vârsta a treia de primprejur, cochetăria demodată din care se compunea, alura aceea de distincție prost jucată, îngâmfarea cu care părea să spună că singura variantă și cea mai rafinată de a atrage un bărbat era cea a lui pentru că se practica acum patruzeci de ani și încă de atunci dădea și rezultatele scontate. Muzica din bar însă nu te ajuta prea mult să pătrunzi dincolo de fardul care ținea loc de întinerirea pentru care veniseră aici stimatele paciente ale domnului doctor Scurtu. Era Pink Floyd și-ți plăcea oricum mai mult decât orice excitant vizual din tot mezaninul, excepție făcând poate picioarele barmanei cu mini-jupă.

Aproape în fiecare corset vizibil de sub o rochie strălucitoare, în fiecare gest afectat de ridicare a paharului, în fiecare râset spart și în fiecare undă de parfum scump, dar nu prea economisit, o recunoșteai pe mama ta și, mai ales, pe numeroasele ei verișoare și prietene, lumea aceea a lor de care totdeauna te-ai jenat și împotriva căreia ai întreținut o furie mocnită. Încă nu avuseseși timp sau nu ți se păruse util să te întrebi cărei greșeli din tinerețe a mamei tale se datora apariția ta pe lume, de unde își trăsese specificul caracterul tău atât de diferit de al fratelui tău mai mare și de al surorii tale, nici dacă ești într-adevăr un caz dacă nu îți iubești mama și nici tatăl, nici să cauți cauzele acestor relații de familie pentru care «reci» e un adjectiv călduț. Gustând din Peeperment și auzindu-l pe Scurtu cum scoate mici exclamații de nemulțumire, pufniri pe nas, cum se spune, o vedeai pe mama ta când tu erai mic și pus în continuă opoziție cu Doru și Vivi, sosit de pe stradă în chiar clipa când mama ta, numai parfumuri și pudre și

rujuri și tocuri se amuza cu cei doi că-i ascunseseră geanta ca să n-o lase să plece în oraș și o întrebau unde se duce și tu nici nu-i luai în seamă și te duceai în bucătărie și mâncai în picioare, nespălat pe mâini și erai imediat reclamat de Vivi că «uite, mamă, ăsta iar mănâncă nespălat!» și ea uita să-ți facă morală pentru că tocmai îl prinsese pe Doru singur și-l luase la sentiment că «hai, spune tu, puișor, unde mi-e geanta?» și ăla râdea ca gâdilat și-i făcea semn spre baie tocmai când Vivi se supăra că «de ce i-ai spus?» și că «să știi că nu mai vorbesc niciodată cu tine!» și ea abia după ce ieșea din baie cu geanta deasupra capului, ca iubiții ei copii să nu i-o smulgă din nou din mână și să fugă cu ea, își aducea aminte și de tine și-ți lăsa ușa la baie deschisă și-ți zicea «intră, mă, de te spală!» și astfel, rătoindu-se la tine, obținea din nou grația celor doi și putea să plece acolo unde avea treabă. Bineînțeles că de pe la 16 ani, amintindu-ți acele după amiezi de când aveai tu opt sau zece ani, știuseși că era vorba de vizite la amanți și aproape că ți se păruse normală pentru ei, pentru Doru și Vivi, joaca aia dinaintea plecării mamei tale către patul vreunui prieten sau subaltern de-al tatălui tău, conformă adică cu cât îi detestaseși și până atunci. Cu atât mai plină de repulsie era imaginea pe care ți-o făceai despre ei trei, cu cât, reconstituind, îți dădeai seama că Doru și Vivi nu erau atunci la fel de neștiutori ca tine, că ei erau chiar profitori, obțineau printr-un execrabil șantaj mici avantaje de la mama ta și a lor, uneori răsplata constând chiar în cele câteva cuvinte răstite adresate mezinului, adică ție, un fel de răzbunare tardivă a lui Doru pentru ghionții în coaste pe care îi primea de la tine seara, înainte de culcare, și a Vivianei pentru șuturile în fund pe care i le dădeai când vă întâlneați în curtea școlii la prânz. Sau poate alteori obțineau și sume de bani. Cine știe?

Pe urmă, când tu aveai 17 ani și jumătate și te hotărâseși să te însori cu Cornelia și așteptai să împlinești 18 ca să nu depinzi în nici un fel în decizia ta de mamă-ta sau de «marele chirurg», omul cu funcții în alimentația publică pe atunci, începuseși să folosești și tu, într-un fel, aceste șantaje, dar într-o altă tonalitate, mai rece, mai calculat, fără nici un fel de complicitate sau zâmbet. Mamă-ta plânsese și te făcuse monstru, cum

poți, adică, să fii așa de rupt de familie, să-i disprețuiești pe toți din casă și să-i jignești, cum să-ți închipui tu astfel de enormități despre propria ta mamă? «Așa cum toată lumea și le închipuie sau chiar le vede!» îi explicaseși. «Cine, toată lumea?» mai întrebase ea, dar tu o priviseși scurt adăugând: «Să nu intrăm în amănunte!», așa că cedase. Abia mai târziu te-ai gândit că poate, atunci, cedând, ea își amintise, de ce nu, de acel altul decât «marele chirurg» căruia îi semănai prin încăpățânare și numai lucrul ăsta o astâmpărase și o făcuse din nou să cedeze. În orice caz, nu de multe ori mama ta a acceptat o confruntare deschisă cu tine și de aici încolo misterele adevăratei tale identități se pot multiplica infinit. Erai încă de la 10 ani dispus să nu te atașezi de nimeni din familie, să-ți faci prieteni mai ales pe stradă și printre colegii tăi care proveneau de la casele de copii, să te declari de atâtea ori orfan în acte scrise sau în chestionare inutile, în discuții purtate întâmplător în tren sau aiurea cu persoane necunoscute, să-ți identifici uneori cu o plăcere deosebită istoria personală cu cea a fui Vasile Popa, a lui Anton Cârlig sau a matematicianului clasei, Ion, zis Bebe, Pârvulescu.

De altfel și Corneliei îi povestiseși în tabăra aia de la Gâlma că ești orfan și ea te admirase întâi pentru că păreau un *self-made man.* Mai apoi, descoperind că ai părinți, dar și cunoscându-i, trăind chiar, iată, deja cinci ani acum, alături de ei, ajunsese să-ți dea dreptate și poate tocmai această înțelegere tacită, această transformare lentă a unei minciuni inițiale în adevăr numai al vostru păstrase legătura dintre voi și de trăinicia ei se mirau atâția.

Desigur că fără nici o legătură cu aceste gânduri, care îmi aparțin și nu ți le pot împrumuta deși te privesc, ți-ai amintit, privind o ofuscată de nemțoaică în vârstă care părea beată și încerca să culeagă cu o linguriță prea scurtă cireșele din fundul paharului-sondă în care fusese până atunci un cocktail à la Lotus (numele principalului hotel din stațiune), că unul dintre foștii tăi buni prieteni din liceu era aici la Oradea, profesor la o școală de mecanică sau la un liceu industrial.

Tocmai asemănarea acelei babe, a amestecului ei de distincție și vulgaritate cu al mamei tale (aproape același procentaj și dintr-una și din cealaltă) îți amintise de

orfanul Bebe Pârvulescu și-ți impunea să cauți să-l vezi. Așa cum după ce stai zile întregi într-o cameră murdară, plină de fum și de praf, simți nevoia să respiri aer curat, dacă se poate undeva la munte și după o ploaie zdravănă de vară.

Așa că, după ce ai gustat din nou din lichidul verde cu gust de mentă, te-ai întors spre Scurtu și l-ai întrebat: «Și dumneata ce mai faci, măi, nea Scurtule!». Asta chiar în secunda în care cei trei tipi în treninguri roșii plecau din bar zbenguindu-se.

III

Ultima dată îl văzuseși, dacă stai să te gândești, cu mai bine de doi ani în urmă, era primăvara și el primise bilet de tabără la «Stâna de Vale», așa că la Cluj, în gară, când tocmai schimba trenul, te-a prins de umăr, din spate, și te-a întrebat: «Ce faci, bă, nebunule, tot însurat?» «Ohoo, ai zis tu, am și un băiat de trei ani!», pentru că atâți ani avea atunci Ionuț, urma să-i împlinească în mai. Și el ți-a explicat că nu se duce în tabără, luase biletul numai ca să profite de foaia de drum, se ducea s-o vadă pe mama lui, o găsise prin «Evidența populației». Erai stingherit de mărturisirea lui bruscă, ai fi cerut detalii dar nu știai cum să începi. Ai zis totuși:

— De mult?

— De când eram în anu' întâi la facultate.

Ai calculat în gând că asta făcea cam vreo doi ani în total. Tu o cunoșteai pe mama ta de peste 20 de ani, iar el o văzuse prima oară pe a lui cu numai doi ani în urmă. Asta presupunea că el trăiește altfel decât tine sentimentul de iubire filială? Tu erai oricum prea sătul de ifosele doamnei D., în timp ce el abia încerca să-și explice existența acelei femei care-i era mamă, gestul ei, poate condamnabil, poate justificat, de a-l încredința, atunci când el încă nu avea nici o opinie, unui Leagăn de copii.

— Da' tu ce cauți p'aici, a zis el.

— În delegație, cu serviciu', i-ai răspuns, pentru că n-aveai nici un chef să-i explici traficul pe care-l puseseși la punct cu Bibi și ce aveați voi de cumpărat din Cluj ca să vindeți la Arad, ce trebuia să cumpărați

după aia de la Arad ca să vindeți la București și așa mai departe, afaceri urât mirositoare, desigur, dar dacă țineau, țineau și, curios, în alte condiții te lăudai cu lucrurile astea, dar în fața lui Bebe Pârvulescu, acolo, în gara din Cluj, nu ți-a venit deloc să te mândrești cu ele. Să fi fost acela unul din puținele momente din viața ta când ți s-a făcut rușine?

Oricum, el, după ce ți-a zis că dacă ai terminat treaba poți să mergi cu el acolo, în satul ăla unde trăia maică-sa, că puteți sta câteva zile, chiar ai putea să-l ajuți, are de tăiat o vie, de săpat grădina, e frumos pe acolo, oricum deci, după ce ți-a zis toate astea și după ce tu ai acceptat bucuros, el nu te-a mai descusut cu nici o întrebare despre ce faci, ce muncești, cât câștigi sau alte întrebări lipsite de bun-simț. Asta te-a obligat și pe tine la mai mult bun-simț și deci nu l-ai întrebat nimic despre cum și-a găsit mama și de ce l-a dat ea la casa de copii când era mic.

V-ați urcat într-un tren care avea banchete de lemn, nu mai văzuseși de mult așa vagoane și ați mers aproape două ore cu o viteză ce nu se apropia decât rar de 40 la oră, cu opriri numeroase pe la toate căsuțele de cărămidă care purtau o scândură albastră scrisă cu alb undeva deasupra ușii. Era direcția spre Huedin, nu mai fuseseși niciodată și te așteptai să vezi munți, dar nu era decât câmpie în stânga și în dreapta căii ferate, vizibilitatea era redusă, un fel de ceață acoperea orizontul și-l aducea mai aproape decât ar fi fost normal într-o zi de sfârșit de martie în câmpie.

Ați ajuns pe la șapte seara și în halta aia, al cărei nume nu l-ai reținut, dar eu ți-l pot aminti, dacă vrei, ați coborât numai voi doi și o femeie bătrână la care Bebe s-a uitat cu multă atenție. Probabil că își imagina că e chiar mama lui, cine știe unde fusese și acum se întorcea acasă și Bebe ar fi vrut s-o recunoască el primul. Ați mers vreo douăzeci de minute până când v-ați oprit în fața unei case care părea pustie și el a luat o piatră și a bătut tare în scândura porții, la început fără nici un cuvânt, apoi explicându-ți că «ei (care «ei» te-ai întrebat tu) stau în camera din dos» și că «d-aia nu se vede nici o lumină» și într-un târziu s-au auzit uși trântindu-se prin casa aia mare și întunecată, în camera dinspre stradă s-a aprins o lumină și cineva a deschis fereastra și a întrebat

«Cine e?». El a zis: «Eu sunt, Bebe!», dar tu tot nu te dumiriseși dacă a fost o voce de femeie sau nu și, dacă nu, a cui putea fi vocea, doar zisese că la mama lui vine?

O femeie de vreo 50 de ani sau poate 60, dar într-adevăr asemănătoare la mers și la port cu cea care coborâse din tren odată cu voi, a venit și v-a deschis poarta nu înainte de a întreba încă o dată: «Tu ești, Bebe, aoleu, dragu' mamii!?», «Eu sunt, eu sunt!» zicând el și tu jenându-te tot mai mult să asiști la o asemenea scenă, ai rămas câțiva pași înapoi, până ce s-au sărutat ei și el a avut timp să spună: «Sunt cu un prieten, hai încoa', mă!» și abia atunci ai intrat în curte și i-ai spus acelei femei «săru'mâna!». Ai simțit dintr-o dată că o respecți și chiar o iubești ca pe o mamă, nu ca pe mama ta.

În camera din dos, unde ați ajuns după traversarea altor trei camere neluminate, ați intrat tocmai când un bătrân foarte ramolit scuipa cu o scârbă de nedescris într-un fel de lighean de plastic care era așezat pe jos în fața lui. Ați fost instalați pe două taburete de lemn de o parte și de alta a mesei de care bătrânul se proptea cu cotul drept, așa că tu îl vedeai din față, iar Bebe puțin din profil și din spate. Bebe l-a întrebat ceva despre sănătate, tu îți imaginai că moșul trebuie să fie un fel de tată vitreg pentru Bebe, sau, mai bine zis, soțul mamei lui Bebe, sau poate, omul pentru care mama lui renunțase în urmă cu douăzeci de ani la primul ei fiu. Bătrânul a scuipat din nou în ligheanul de plastic, cu scârbă, e sigur, numai asta se putea citi pe fața lui, a ridicat din umeri și a zis:

— Dracu știe, nu știe nimeni ce am, nici doctorii!

Atunci mama lui Bebe a intrat din nou în cameră și a pus pe masă sticla de palincă împreună cu două pahare. Pe urmă a mai scos de undeva un pahar mai mic și l-a pus și pe ăla pe masă, precizând că pentru ea să pună Bebe foarte puțină băutură, pe fundul paharului, cât să ciocnească și atât.

— El nu bea, a zis despre bătrân arătându-l cu o mișcare din cap. E bolnav și nu știe nimeni ce are, nici doctorii.

— Dar ce te doare, domn'e, a întrebat Bebe turnând în pahare și moșul a scuipat din nou în lighean și a zis că nimic, absolut nimic, doar că nu se poate mișca și că îi e scârbă.

— Dar poate ai ceva la stomac? a mai zis Bebe.

— Nimic. Mi-a făcut raze, tubaje, de toate. Analize bune, daa' mi-e scârbă!

Așa că ați ciocnit paharele cu mama lui Bebe și i-ați zis și bătrânului «Noroc!», mișcând paharele prin aer și către el înainte de a le da pe gât. După asta mama lui Bebe i-a zis bătrânului:

— Tu ieși puțin afară până mănâncă ceva băieții ăștia!

Și el a ascultat-o supus, și-a luat ligheanul și a ieșit.

— Ce boală o mai fi și asta, nu știu, a continuat bătrâna, da' se vede, săracu, că o duce din ce în ce mai greu.

În timp ce ați mâncat slană și ceapă și jumări și ați mai gustat și din tărie, tu ai continuat să te gândești la ce relații vor fi fiind, de fapt, între acești trei oameni cu care aveai de gând să împarți acoperișul două sau trei zile. O curiozitate neobișnuită te năpădea.

Nu toate, dar o parte din curiozități aveau să-ți fie satisfăcute, încetul cu încetul, în zilele următoare. Atunci, în prima seară a ședерii voastre acolo, după ce trecuserăți de jumătatea sticlei de palincă și bătrânul revenise în odaie cu ligheanul lui (acum golit dar din nou pe cale de a fi umplut de scârba aia continuă care-l domina), imaginile deveneau din ce în ce mai neclare pentru tine și poate și pentru Bebe, iar înainte de culcare, examinând cu atenție pijamaua veche, peticită, subțiată, dar foarte curată pe care mama lui Bebe ți-o oferise, abia ai așteptat ca Bebe să-i spună noapte bună și să stingă lumina ca să poți să plângi pe înfundate un sfert de oră și abia pe urmă să adormi.

Eu nu-mi pot explica de ce ai plâns atunci, de ce te-ai gândit la Ionuț și la Cornelia, la tine însuși și la ce ți s-ar întâmpla dacă afacerile tale cu Great Bibi și cu ceilalți ar fi descoperite (e destul o zi cu ghinion, un accident, un milițian care n-avea altceva mai bun de făcut în ziua aia!) și dacă tu ai fi arestat. Nu-mi pot explica nici de ce ți s-a făcut dintr-o dată milă de tine când, de fapt, ar fi trebuit să ți se facă milă de bătrânii ăia doi sau de Bebe, doar știai deja câte ceva despre viața lui nu tocmai ușoară. Câteodată lucrurile nu sunt simple deloc. Poate pânza subțire a pijamalei aceleia vechi să fi fost de vină sau poate palinca, poate ai «vinul trist», bătrâne, n-ai

fost atent? Poate că de obicei te-apucă smiorcăitul când bei, cine să știe?

În orice caz dimineața devreme n-ai mai avut somn, așa ți se întâmplă când bei tărie, și deja la ora cinci erai în picioare și ai ieșit în curte fumând.

După numai câteva minute a apărut și Bebe. Fuma și el și v-ați dus împreună într-un colț al curții pe care abia atunci o vedeai în întregime și v-ați ușurat. În aceeași direcție cu vântul, desigur. El a început chiar atunci să-ți vorbească despre câte ar fi de făcut prin curtea aia destul de mare și împărțită în tot felul de parcele prin garduri de sârmă împletită, prin garduri vii, prin tot felul de alte acareturi.

În cele trei zile, cât ați rămas împreună acolo, ați muncit cot la cot; el vorbindu-ți ca un cunoscător, ca un șef de fermă, bravând puțin cu ce învățase el despre agricultura pe spații mici în cei numai doi ani câți trecuseră de când el își descoperise mama, locul acela, curtea aia și dreptul sau datoria morală de a o cultiva, a o gospodări; tu mirându-te (de-adevăratelea sau fals) aproape tot timpul, descoperind, la rându-ți, cu o plăcere nedisimulată, tot felul de mișcări noi ale trupului, de legături cu lucrurile, cu lumea, tot felul de noutăți fără de care trăiseși până atunci și aveai în sfârșit dreptul să ai acces la ele.

Ați tăiat întâi, cu foarfecele de vie, corzile spinoase ale unei imense bolți cu trandafiri (o galerie chiar, o galerie cu trandafiri plini de spini, nu una cu viță de vie), pentru că în via din spatele casei terenul era prea moale și încă nu se putea intra. Mama lui Bebe chiar a zis (în timp ce voi lucrați la rotunjirea galeriei): «Dacă ar avea și via așa mărăcini, n-ar mai bea lumea vin!», iar tu te-ai îndoit, zicând că pe bețivi nu-i poți opri așa de ușor. Numai că nu bețivii se ocupă de vie, ți-a replicat Bebe. Mda!, ai zis tu, țepii ar crește prețul vinului, dar de oprit, tot nu i-ar opri. Mâinile v-au fost, oricum, zgâriate și înțepate îndeajuns, oricât ați încercat voi să vă feriți, iar bătrânul, care venise și el lângă voi, proptit în baston și tot scuipând cu scârbă în jurul lui, deși v-a dat tot felul de sfaturi, pe care s-o tăiați și pe care s-o lăsați, nu a părut prea impresionat de durerea voastră exprimată adesea prin înjurături violente.

Galeria cu trandafiri urcători ducea de la casă până la poarta dinspre drum a curții, iar bătrânul, după ce s-a uitat o vreme la voi, s-a dus să scuipe dincolo de poartă și să salute din când în când pe cei care treceau. Atunci Bebe a vrut să-ți povestească pe scurt cât aflase și el din istoria vieții bătrânului.

IV

Avusese fabrică de harnașamente. Era într-adevăr primul iubit al mamei lui Bebe, dar nu și tatăl acestuia. De fapt, fabrica aia, sau ce era, un atelier cu trei muncitori, dar i se spunea fabrică, fusese naționalizată înainte ca el s-o primească moștenire de la tatăl lui. Dar pe urmă, patronul fabricii trebuia trimis în Bărăgan ca să cultive ceapă și ardei în scaieți, iar cum patronul nu mai trăia, fusese trimis fiu-său, adică ăsta, a zis Bebe și a arătat cu capul spre poartă. Așa se zice că era pe atunci, poate ai citit și tu, io am încercat să mă documentez, dar n-am reușit să-mi dau seama de nimic. Pe care-i întrebi se prefac că știu multe, dar când e de povestit nici unul nu știe s-o facă. În plus, unii spun că era rău, alții că era, într-un fel, mai bine, habar n-am ce trebuie să credem noi despre toate poveștile astea ale lor. Pe scurt, pe când falsul proprietar pleca în Bărăgan, mama lui Bebe rămânea pe loc și, nu peste mult timp, îl cunoștea și pe tatăl lui Bebe. Un fel de ofițer, nu-i știa gradul, care se ocupa cu punerea la punct a celor de teapa bătrânului, adică a patronilor de fabrici de ațe, gheme și hamuri de cai, care scăpaseră cursa pentru Bărăgan prin cine știe ce minune. Înțelegi? Îhî, ai zis tu. E, și tata a plecat de aici, înainte ca eu să mă nasc (această propoziție e spusă de Bebe pe un ton nou, un ton care nu poate fi nici descris și nici reprodus) și a și murit la vreo doi ani după aia, în împrejurări care nu-mi sunt cunoscute. Habar n-am dacă plecase de aici cu gândul să se mai întoarcă vreodată sau fără. De la «Evidența populației» mi-au spus numai că a murit la datorie și a fost avansat, post-mortem, la un alt grad decât cel pe care-l avea. În orice caz, când mama s-a dus după el la București, ori nu l-a găsit, ori el n-a recunoscut că mi-e tată. Eu nu-i port numele.

În timp ce tăiai, deci, ramurile spinoase ale trandafirilor din bolta casei ăleia vechi dintr-un sat din

apropierea Huedinului, ți-ai imaginat, pentru câteva secunde, drumul până la București făcut de mama lui Bebe (desigur că numai literatura îți oferea un suport de imagini util pentru a-ți închipui un asemenea drum făcut de o femeie singură, fără bani, cu un copil din flori după ea), te-ai gândit chiar și la eventualitatea ca ea să-și fi câștigat o vreme pâinea sau banii pe drum înapoi, spălând rufe și călcând cearșafuri prin case ca ale chirurgului D. (voi ați avut totdeauna femeie la spălat, la călcat și la făcut curățenie) și atunci te-ai oprit cu tăiatul crengilor și ai zis:

— Nu vrei să mai fumăm câte una?

Ca și când povestea lui începea să-ți placă (îți satisfăcea, oricum, curiozitatea!) sau să-ți facă rău (dracu știe de ce!). Poate pentru că, aprinzându-ți țigara, el ți-a zis că și Ady Endre s-a născut într-un sat din apropiere și poate și pentru că ți-a zis imediat câteva versuri din acel poet maghiar despre care până atunci nu auziseși nimic.

> «Iată, îți mulțumesc că ești pe lume.
> Că ai auzit cândva și despre mine.
> Și dacă-mi vei zâmbi măcar o clipă.
> E bine.»

Poate din cauza asta sau poate din altele. Poate pentru că pe urmă a început să-ți vorbească de Goga, poate pentru că bătrânul se apropiase de voi și el nu mai putea continua povestea începută și trebuia să inventeze sau să aleagă alta. Sau poate pentru că începuse să picure.

Ați terminat, totuși, de tăiat și curățat bolta de trandafiri urcători înainte ca ploaia să se întețească. Pe urmă v-ați adăpostit sub un șopron, printre butoaie vechi, nemaifolosite de zeci de ani, printre cele câteva hambare în care pe vremuri se țineau grânele, iar acum se ouau găinile, printre butucii de lemn pe care probabil că mama lui Bebe îi folosea la tocatul urzicilor pentru cele câteva curci pe care mai devreme le auziseși prin curte. Acum, înșelate de scăderea bruscă a luminii înainte de ploaie, atât găinile cât și curcile se instalaseră pe cațaralele din cotețul dărăpănat de lângă șopron crezând că e seară și că trebuie să se culce. Tu și Bebe,

însoțiți o vreme și de bătrân, dar neînșelați desigur de nimeni și de nimic, cu atât mai puțin de scăderea luminii, ascultați numai răpăitul mărunt al ploii de primăvară pe acoperișul de tablă al șopronului, simțeați în nări mirosul de praf vechi, depus de ani de zile pe unele obiecte rar utilizate și îngrămădite în șopron, amestecat cu mirosul proaspăt care venea de afară, de la prunul tânăr care era plantat de Bebe chiar în fața șopronului și care acum părea să tresară sub picăturile de ploaie.

Să fi trecut vreo jumătate de oră, ploaia avusese timp să se aștearnă, să-și intre în ritm, voi fumaserăți câte două țigări fiecare și nimeni nu scosese nici un cuvânt, când bătrânul a oftat din rărunchi, s-a proptit cu nădejde în baston, s-a ridicat cu greu în picioare și a plecat spre casă, târșâindu-și picioarele.

— E supărat, a zis Bebe, că nu stăm de vorbă cu el! Așa face totdeauna, stă ce stă și pe urmă se duce și se plânge mamei. Dar zău că nu știu ce să-i spun și, mai ales, cum să-l fac pe el să vorbească. Ar avea ce să spună.

La rândul tău, te-ai simțit vinovat împreună cu Bebe pentru că n-ai știut cum să-l faci pe bătrân să-și dea drumul la gură, să se simtă în legătură cu voi, să creadă adică în existența unui canal de comunicație între el și voi doi, fii necunoscuți ai tinereții lui răvășite de istorie, să creadă că cel puțin o parte a zbuciumatei lui vieți vă interesează într-un fel și pe voi. În timpul ăsta, cu privirea ațintită înainte, în aerul cețos și umed. Bebe a început să povestească ce știa el despre bătrân.

Zicea că, din lucrurile pe care le știa el despre bătrân, unele aflate cu destulă greutate de la mama lui, altele, cu și mai multă, chiar de la bătrân, puține pot fi datate cu precizie, iar cele mai multe trebuie raportate la tot felul de evenimente pentru a fi înțelese sau pentru a fi pur și simplu localizate. Aceste evenimente, uneori zguduitoare pentru cei care le-au trăit, s-au întâmplat pe vremea când noi abia ne nășteam sau aveam un an sau doi. Deci într-un fel și noi le-am trăit, numai că aici intervine memoria, ploaia asta de azi mă poate transforma mai mult decât aflarea, tardivă, a cine știe cărei întâmplări care s-a petrecut în locul ăsta acum douăzeci și unu de ani. În schimb e foarte posibil ca

destinul meu să fi fost mai degrabă determinat de acea întâmplare decât de această ploaie.

— E un miros ciudat aici, l-ai întrerupt tu tocmai când se lansa mai cu foc în povestea fără haz a bătrânului și el, ca și când ar fi făcut o simplă paranteză în ce spunea, a întins mâna și a ridicat capacul unei tocitori, singurul butoi din toată șandramaua care nu era prăfuit pe dinafară și părea deci din când în când folosit. Mirosul pe care până atunci abia-l sesizai a crescut brusc.

— Aici sunt prune, mere, pere, corcodușe, chiar și vișine și caise. Sunt adunate de toamna și lăsate să fermenteze. Din ce credeai că se face palinca aia din care am băut aseară?

Tu te prefăceai (sau chiar erai pe atunci) interesat și te-ai ridicat de pe butucul pe care stăteai, te-ai apropiat de putina uriașă și ți-ai băgat nasul. Un roi de musculițe mici te-a izbit în față odată cu mirosul de fructe, de sâmburi și de alcool.

— Iarna, cât e frig, fermentația se oprește, a adăugat Bebe, pe același ton de mic fermier, atoatecunoscător și puțin lăudăros, pe care îți vorbise și mai de dimineață.

— Și acum începe din nou să fermenteze?, ai întrebat tu.

— Exact! În câteva zile trebuie dusă la cazan și făcută palincă, a zis Bebe. Altfel, toată compoziția se acrește și... gata!

Pe urmă te-ai așezat din nou pe butuc și el a continuat cu ce începuse, adică cu ce știa el despre bătrân. Părea fascinat de ce știa și mai ales de ce nu aflase despre viața acelui iubit timpuriu și soț târziu al mamei lui.

Implicarea lui nefirească în povestea aceea să fi fost o simplă căutare de tată sau și altceva?

Zicea, deci, că bătrânul lucra la o moară atunci când a fost dus în sud. Păi, nu ziceai că a avut ta-su fabrică de sfori? Ba da, dar el nici măcar nu lucrase în ea. Ori se certase cu ai lui, ori nu câștiga nimic dacă rămânea, ori la moară se câștiga mai bine, ori dracu știe ce s-a întâmplat. Ți-am spus că sunt lucruri care nu se potrivesc, nu se leagă, par ilogice. În orice caz, știu din sursă sigură că la moară lucrase înainte de război și că

proprietarul morii făcuse parte dintr-un partid, nu știu care, ai cărui membri au fost trimiși tot în sud, dar direct la Medgidia. Atunci, d'aia l-or fi luat și pe... Nu, că pe el l-au luat în ’50. Bătrâne, cred că le amesteci; când s-a făcut lucrarea de la Medgidia? Nu s-a făcut deloc. Atunci? Atunci, ce? Păi, nu știu, nu corespund perioadele. Nu-i vorba de asta, că bătrânu n-a fost acolo, dar problema e, acolo unde l-au dus, de ce l-au dus?

Tăcea. Își mai aprindea o țigară și continua.

Iar mama e cu vreo 15 ani mai tânără decât el, înțelegi? Ce să înțeleg? Păi, dacă el avea 28 de ani când a plecat pe front, flăcău tomnatec, mama avea numai 13, deci nu s-au cunoscut de atunci. Și când s-a întors câți ani avea (era să zici «tatăl tău», dar te-ai oprit la timp)? Sărise de treizeci, dar nu asta-i problema, problema e că el plecând de aici chiar mai devreme de 28 de ani, adică înainte de *Dictat*, că a făcut războiul cu armata română, ei doi s-au cunoscut într-adevăr sau...

Pe urmă iar tăcea și iar își aprindea o țigară.

Poate pe la moară să fi făcut vreo greșeală, o fi luat ceva ce nu era al lui sau o fi stricat vreo mașină, o fi fost băgat la sabotaj. Asta ar presupune să fi fost judecat, dar de așa ceva nu pomenește niciodată. Și de ce, după atâția ani, lucra tot la moara la care lucrase înainte? Au fost niște vremuri pe atunci, să știi!

După cum se întărise ploaia între timp, devenea clar că în via din spatele casei terenul avea să fie din ce în ce mai moale și că nici alte treburi din cele numeroase pe care le avea de făcut Bebe acolo, «acasă», nu mai puteau fi făcute din cauza ploii.

Ați intrat în casă și din nou ați gustat din palincă, de data asta cu ceva mai multă prudență, iar Bebe a întrebat-o pe maică-sa:

— Ce faci, mamă?

Întrebarea asta, deși nefirească, se vedea bine că femeia spăla ceva într-o albie de lemn, te-a înduioșat.

— Uite, spăl prețu lu' Dumnezeu – a zis ea, explicând apoi că luase de la biserică niște covorașe să le spele acasă și că erau foarte murdare, le dăduse în trei ape și tot neagră ieșise apa de fiecare dată.

— O fi de la fumul lumânărilor, și-a dat Bebe cu părerea.

Bătrânul însă, care era și el prin preajmă, a scuipat din nou în ligheanul lui de plastic și a zis (încercând să zâmbească):

— Astea, dacă nu spui rugăciuni când le speli, nu se spală deloc!

Afară era atunci întuneric, iar acum memoria ta începe să patineze. Nu mai știi cum ai încheiat acea seară și cum ai dezertat în ziua următoare de la o sarcină întrucâtva plăcută pe care ți-o impuseseși singur: aceea de a-ți ajuta un prieten, sau poate nu tocmai un prieten cât un om față de care până atunci avuseseși respect.

Ca atare, te hotărăști să revii imediat în prezentul atât de tulbure. Te afli așezat la o masă din restaurantul hotelului. Babele din bar, sportivii în treninguri roșii, doctorul Scurtu. Spiridon, fetele cu care făcuseși cunoștință mai pe la prânz (inclusiv Dilaré), Gyongy, turiști bătrâni de vreo zece naționalități, alți pacienți și tovarăși, chelneri și chelnerițe, băieții din orchestra pop a restaurantului, băieții de la un șantier din apropiere (se mai construiește un hotel aici!), fetele pop venite din oraș cu autobuzul (beau vin la kil, fumează, ascultă muzică – se lasă violentate de muzică, mai bine zis, pentru că formația «Orizontal» nu poate fi ascultată decât cu câte un șomoiog de vată în fiecare ureche – și se uită la ceas să nu piardă ultimul autobuz cu care se pot întoarce), toți aceștia se află și ei aici, în acest prezent al tău (da el nu e deloc *numai* al tău), sunt răspândiți pe la mese, prin bucătărie, prin toalete, prin hol și pe ringul de dans, prin tufele din micul parc de lângă hotel și chiar la masa la care stai și tu. Pur și simplu pentru că acest loc se numește prezent și pentru ei. În aceste condiții, deci, deși sunt convins că fac un mare abuz cu cititorii acestor rânduri, sunt obligat să-ți dau un nume. Te cheamă Alexandru Daldea. Iar la masa la care se mai află, alături de Alexandru Daldea, doctorul Scurtu, Spiridon și una din fetele cunoscute la prânz (parcă Jeni) mai vin doi tipi. Unul în vârstă, îmbrăcat în costumul bleumarin al șoferilor de la oficiul de turism (care vine direct la Spiridon și-l îmbrățișează, îl pupă, îi strânge mâna și-l bate pe umăr zicând ceva care nu se aude din cauza muzicii – toate aceste lucruri le face în aceeași secundă!) și un altul, mai tânăr, dezinvolt,

prieten cu toată lumea și având totuși, ciudat, o privire inteligentă. Se așază.

V

Alexandru, adică Sandu. Și Daldea pentru că e fiul profesorului D. de la București. N-ați auzit!? Nu-i nimic, o să auziți! La el se intră greu și se iese fără un ban. Pe vremuri erau mai mulți cei care dădeau buzna să intre, iar acum, sarcină grea, profesorul trebuie să se chinuie să întrețină această impresie pe care o are lumea despre el. Nu-i ușor, dar îi reușește. Chiar Sandu a găsit într-o dimineață, acum vreo doi ani, se întâmplase să doarmă acasă în noaptea aia (și așa s-a trezit că e tatăl unei perechi de gemeni), o femeie care dormea pe jos în sufrageria uriașă a numeroasei familii a profesorului doctor D. N-ar fi descoperit-o când s-a dus, la ora patru dimineață, la baie, să se spele, dacă femeia n-ar fi sforăit ca un bărbat. A aprins lumina, a văzut-o întinsă pe jos, acoperită cu un pled vechi pe care-l mai văzuse cândva și prin debara, s-a mirat și a stins. Când a ieșit de la baie nu-i trecuse uimirea. S-a dus în hol să-și ia o țigară din buzunarul scurtei. În timp ce cotrobăia pe întuneric printre alte obiecte de îmbrăcăminte pentru a-l nimeri pe cel care conținea pachetul lui cu țigări, i s-a părut că cineva respiră în întuneric.

Din nou lumină, din nou trupuri de oameni necunoscuți dormind pe jos, din nou pleduri vechi văzute cândva prin camera din fund sau prin camera de serviciu. În total patru persoane – doi bărbați și o femeie în hol, o femeie sforăind în sufragerie.

Cornelia încă nu adormise, în schimb băiatul (acum se cheamă «cel mare» atunci era «unicul» nepot al profesorului doctor) se trezise pentru că făcuse pe el și nu se suporta.

— Ce e cu ăștia care dorm prin toată casa, întrebase Sănducu. El venise obosit de pe drum și se culcase la opt. Atunci nu era nici un străin. Spre dimineață se făcuseră patru, cum să-ți explici un coșmar ca acesta?

— Păi, nu știi? răspunsese Cornelia.

Erau aduși înaintea zilelor de consultații acasă, chipurile pentru a face curat. Veneau la nouă și făceau curat (spălau, călcau – femeile: spălau geamurile și

foloseau aspiratorul – bărbații) până la unsprezece seara. Li se plăteau 150 de lei de persoană cu condiția să doarmă pe jos, în hol. Dimineața jucau rolul pacienților veniți de cu noaptea!

— Aha! zisese Săndel și-și jurase încă o dată să facă rost de o casă în care să-și mute familia. Prima încercare de desprindere (pe atunci copilul era foarte mic) se soldase din cauze greu de explicat cu un eșec lamentabil. E drept că nici casa nu era cine știe ce. O cameră într-o fostă casă de raport. Dar jurământu-i jurământ. Odată și odată tot se va împlini el.

— Băi, Maco, tu nu bei, domn'e? – îl întrebă Scurtu pe tânărul care venise împreună cu șoferul cu dinți de metal (se tot lăudase că obișnuiește să mănânce pahare când se îmbată).

Cel numit Maco tresări de parcă ar fi fost prins făcând o faptă urâtă. De fapt își tot lungise gâtul să vadă ce fete sunt prin restaurant sau căutase cu privirea o fată anume.

O chelneriță cu picioare mai frumoase decât ale barmanei de la mezanin se apropie de masă. Nu ea părea să fie cea căutată de Maco.

— Mai aduceți cinci Jidveiuri, astea le dau io! îi aruncă el peste umăr.

Sandu își întâlni privirea cu cea a frumoasei Dilaré. Se priviră ceva mai mult timp decât ar fi decent. La masa ei se mai aflau Gyongy și două doamne de vreo patruzeci și. Cele două aveau un aer comun de contabile prospere cu bărbați mineri sau marinari.

Șoferul Spiridon se ridică și invită la dans o țesătoare minoră tunsă scurt și cu dinții murdari de la vinul negru bulgăresc. Șoferul bătrân, rămas la masă, râse tare și-și arătă dinții de metal pentru a-l linguși pe doctorul Scurtu care spusese un banc sec. Ciocniră paharele și-i făcură semn cu ele și lui Spiridon care se afla pe ring. Sandu se simți dintr-o dată binecrescut și o luă pe Jeni la dans. Bineînțeles că n-avea nici un chef să danseze, dar așa i se păru lui că fata aia, chiar dacă era vreo frigidă, nu trebuia jignită.

În timpul dansului avu două surprize buimăcitoare – ceva ca la trezirea din somn într-un tren care a trecut de stația la care ar fi trebuit să cobori. Observă mai întâi că nu întâmplător își întâlnise mai

devreme privirea cu Dilaré; ea, de fapt, îl urmărea cu privirea și la un moment dat, ridică spre el, discret, paharul ei în care se găsea vin amestecat cu pepsi. Își zâmbiră. Apoi văzu că pe ușa restaurantului intră Bebe Pârvulescu, omul la care se gândise cu numai o oră în urmă. Până aici nimic grav. După câteva minute însă, cele două surprize se combinară într-una singură, evident de un alt calibru aceasta.

Bebe se așeză la masa la care se afla Dilaré. I se făcu loc alături de ea. El să fie ghiaurul?

— Mă, băiatule, îi spuse Scurtu lui Alexandru Daldea când acesta se întoarse la masă, mă, tu ești o capacitate, mă. Să vedem ce-ți găsim de lucru p'aici.

Dilaré îi zâmbi din nou, apoi se strâmbă într-un fel anume și întoarse capul spre Bebe. Sandu trebuia să înțeleagă că individul o plictisește. Dar ea nu știa că lui îi-e prieten din copilărie. Un prieten pierdut, fără îndoială. Reveni la ale lui: de ce îi era așa de clar dintr-o dată că Scurtu își bate joc de el? Și, încă, nu din răutate cât din plictiseală și îmbuibare!

Fură aduse cele cinci sticle de Jidvei și șoferul îmbrăcat în bleumarin se bucură dublu: că era de băut și că nu plătea el.

Intră o centralistă care-l trimise pe Scurtu la telefon și rămase pe scaunul lui încropind o mică discuție cu Jeni. Dilaré trecu pe lângă masa lor furioasă. Maco deveni dintr-o dată foarte nervos și ceru o țigară. Spiridon avea Carpați, colegul lui de breaslă scoase un Kent mototolit din buzunarul de la piept al vestonului. Maco alese Carpațiul, iar omul cu dinți de metal (încă nu se îmbătase) oferi Kent-ul celor două domnișoare. Îl aprinse Jeni. Fata asta chiar că nu putea fi jignită. Alex se ridică și se duse să vorbească cu Bebe. Maco întoarse capul după el ca după un Fiat Sport ultimul tip.

— Ce faci, bă, nebunule, ce-i cu tine, câți copii mai ai?

Prezentări, ha-ha-ha, hi-hi-hi, ia și tu un pahar de pe gheridon, hai noroc! Doamnele erau profesoare, Gyongy: ne cunoaștem. Privire insistentă a numitului Maco spre masa la care s-a așezat domnul Daldea să bea un pahar cu un prieten din școală primară. «Îl cunoașteți pe Pârvulescu?» avea să-l întrebe, politicos, Maco pe A.D. când acesta revenise la masă. Formația «Orizontal»

atacase o piesă lirică și fuseseră stinse luminile. Un milițian în uniformă și portarul înfiretat al localului se postară pentru o jumătate de minut în ușă și priviră cu atenție în întuneric. Parcă le-ar fi lipsit ceva din inventar. Atunci reintră Dilaré făcându-și loc printre cele două uniforme. Maco îi organiză o ambuscadă din privirea lui mieroasă și reuși s-o salute cu o plecăciune exagerată la care i se răspunse printr-un bună seara glacial. Acesta se auzi distinct pentru că orchestra făcea chiar atunci pauză. Apoi zgomotul urcă din nou dinspre mese.

— S-a aranjat, e un loc la birouri pentru tine, am vorbit cu directorul, zise Scurtu când reveni la telefon.

Maco și A.D. schimbară locurile la propunerea primului. Dar Scurtu nu mai avea nimic de adăugat (se așezase lângă el degeaba), în schimb Maco o putea privi pe Dilaré în voie. Pe ea o căutase mai devreme cu privirea prin toată cârciuma? El era ghiaurul?

Părea o seară calmă dintr-o stațiune balneară, dar ea fu de-a dreptul năbădăioasă.

Al. D., obosit, urcă în camera 511 cu gând să se culce. Sună mai întâi Spiridon care-l avertiză că la birourile stațiunii fuseseră de curând date afară câteva persoane pentru că schema neproductivă trebuia restrânsă. Al. D. îl înjură cu voce tare pe Scurtu și-și promise în gând să nu-i mai restituie cei 1000 de iei. Apoi închise.

Se duse apoi spre baie, dar, auzind zgomote ciudate pe coridor. Al. D. se opri lângă ușa de la intrare a camerei lui și ascultă. Recunoscu vocile. Ea, Dilaré, striga șoptit (e posibil!): te rog să mă lași în pace! El, Bebe, spunea: dar, te rog, ascultă-mă, Dilaré, te implor! Apoi se auziră zgomote noi din care se înțelegea că ea a deschis ușa camerei ei, a intrat și el încearcă și el să intre cu forța, dar este împins afară. Alte bătăi în ușă și glasul lui Bebe: deschide puțin, vreau doar să-ți spun ceva! Camera fetei părea să fie cea alăturată camerei lui Al. D., 510. Sandu se duse totuși în baie să se spele.

Sună un telefon. Al. D. ieși de sub duș numai ca să constate că nu la el sunase. Prin peretele subțire al camerei auzi vocea frumoasei turcoaice. Se certa cu cineva la telefon – cuvintele nu puteau fi distinse totuși. Din când în când câte un nu se auzea mai clar.

Trecură cinci minute. Al. D. întins pe pat începu să viseze că doarme foarte adânc. Sună telefonul, de data asta la 511 și foarte tare.

— Ce faci, mă, te-ai și dus să te culci, se auzi glasul lui Bebe, nu stăm și noi puțin de vorbă?

Al. D. oftă și-l invită pe Bebe să urce. Își trase pantalonii și un tricou. Sună din nou telefonul.

— Alo, Sandu? – era Dilaré.

— Da.

— Să știi că eu m-am îndrăgostit de tine! zise ea pe tonul «știu că e o nebunie, că nici mie nu-mi vine să cred, dar *așa e*.»

— Mi-e somn, puștiule! răspunse Al. D. cu glasul unui bătrân sastisit care n-are chef de joacă, deși o plăcere stranie i se insinua în trup și, tocmai, îi alunga somnul. Trânti telefonul cu voluptate.

Intră Bebe cu o sticlă de vin alb. Spălară paharele din baie, le aduseră pe măsuța din cameră și turnară în ele vin. Numai ascultând gâlgâitul lichidului și Al. D. simți din nou că visează că doarme.

— Trebuie să-ți spun ceva foarte, foarte serios, zise Bebe pe un ton care devenea amenințător. Al. D. nici nu clipi.

— Știu că ai venit azi, știu tot, dar mai știu și că ai dispărut pe la prânz vreo două ore cu Dilaré. Acum văd că aveți camere alăturate. Eu mă însor cu femeia asta, nu mai durează decât câteva zile, cel mult două săptămâni. Dacă te-ai culcat cu ea, spune-mi!

Al. D. spuse automat nu, dar își dădu seama imediat că nici un fel de nu nu l-ar fi convins atunci pe Bebe.

— Domn'e, sigur?

— Sigur.

— Prea ai răspuns repede.

— Dacă-ți spun...

— Dar unde ați fost de la 1 la 3?

— La cofetărie.

— Două ore?

— Nu că pe urmă eu m-am dus la cabinetul lui Scurtu...

— Bătrâne, nu le ameți, ce-ai căutat cu ea două ore la cofetărie sau unde ați fost?

— Ei, asta-i bună!

Bebe se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Țârâi telefonul din camera alăturată.

— Pot să dorm la tine în seara asta, întrebă Bebe.

Al. D. aprobă din cap și vru să adoarmă pe loc în fotoliu. Bebe lipi urechea de peretele camerei. După un timp (Al. D. nu știe ce a visat în acest timp), tânărul profesor luă telefonul și-i zise centralistei:

— Margitko, cine a sunat acum la 510?

— ...

— Aha, ghidul de la București, și la ce cameră stă ăsta?

— ...

— Bine, mersi, noapte bună!

Bebe plecă, Al. D. adormi pe fotoliu.

Un autobuz gol, valurile mării încă înroșite de soarele care se pregătește să țâșnească din ele, un borcan de iaurt, marșul turc. FOLLOW ME, ceață albăstruie deasupra pistei...

Din nou țârrrr. Ea.

— Cine a fost la tine?

— Un fost coleg de școală.

— Bebe Pârvulescu ți-a fost coleg de școală?

— Da.

Liniște. Al. D. se lasă să cadă pe pat și păstrează receptorul la ureche.

— Vino puțin până la mine, stau alături, spune ea.

— Nu.

Din nou aceeași plăcere ciudată a refuzului. Somnul se îndepărtează și se apropie ca un pendul. Ea are dinții albi, părul negru, negru, cerceii din aur de 18 carate strălucesc la baza urechilor ei mici, aleargă călare pe țărmul mării înainte de răsăritul soarelui, îți bagă sub nas medalionul deschis, ochii oblici, irișii negri te răstignesc pe scaunul rabatabil al avionului AN 24, sub voi Carpații, creste albe, soare, îți mângâie obrazul, părul, te sărută...

Sandu sare buimăcit drept în picioare.

— Sandu! spune ea rămânând întinsă pe pat și închizând ochii.

— Ce dracu mă fac cu tine, puștiule, zice el.

Și iarăși țârrrr!

— Alo, domnul Daldea?

— Da.

— Vreți să veniți să-l luați pe prietenul dumneavoastră, Bebe Pârvulescu, din camera mea? E beat și zice că vrea să ne batem.

Telefonul se închide brusc.

— Care din ei e ghiaurul?, întreabă Al. D.

— Te iubesc, Alec, spune Dilaré.

— Mai bine te-ai duce la tine. Să nu cumva să devii cadavrul Desdemonei chiar la mine în cameră. Știi, eu n-am serviciu, n-am viză de flotant, n-am studii, sunt tocmai bun pentru a se săvârși cu mine o eroare judiciară.

Pleacă ea, vine Bebe. E furios. Din nou telefonul. Te iubesc. Ea nu știe că Bebe a revenit. Al. D. închide telefonul. Bebe: cine era la telefon? Al. D.: hai, mă, termină odată, ai făcut destul circ. Bebe: era ea! Al. D.: io mă culc! Bebe: de ce-ai închis telefonul, ce e între voi? Al. D.: nimic. Bebe: te-ai culcat cu ea sau nu te-ai culcat? etc., etc.

Dimineața Bebe pleacă la școală. Pe la opt sună Scurtu: la zece fără un sfert să fii la director, du-te mai întâi și tunde-te puțin. La opt și un sfert, în restaurant, Maco cere două cafele mari și două Sana. Îl invită pe Al. D. la masa lui. Confesiuni matinale. Numai el, Maco, o iubește de-adevăratelea pe fata asta. Se pare că-i adevărat că bădăranul ăla care zice că-i profesor s-a culcat cu ea, dar Maco e sigur că va fi a lui fata asta. O divinizează.

— Dă-mi o mie de lei, să te cred, spune Daldea.

Maco își pune geanta-diplomat pe masă și scoate din ea un plic cu bancnote. Numără 10 hârtii de o sută și i le pune lui Al. D. pe farfurie. Igiena e mama sănătății, își spune probabil Sandu și ia repede banii de pe farfurie și-i bagă în buzunar.

Drumul spre frizerie trece prin fața oficiului poștal. Al. D. se oprește și trimite 1500 de lei soției prin mandat telegrafic. Apoi renunță să mai meargă la frizerie. Dacă se tunde degeaba?

Profesorul Pârvulescu reușește să se certe în mai puțin de zece minute cu directoarea și cu trei colege, profesoare, cărora le spune în față că sunt țațe sau cațe (când e furios nu toate cuvintele i se aud cu claritate). Intră la clasă fierbând.

Sana amestecată cu cafea turcească provoacă crampe, își spune Al. D. în timp ce face anticameră la directorul stațiunii. Ce-o fi pe-acasă, se întreabă el. E totuși soțul Corneliei, tatăl lui Ionuț, al lui Paulică și al lui Petruț. Este apoi fiul doamnei D., poate și al profesorului-doctor-mare-chirurg-fost-director-în-alimentația-publică, este fratele lui Doru și al Vivianei, cumnatul Lilianei ș.a.m.d.

Directorul pare un om liniștit și cumsecade, jovial, *bon-viveur,* dar poți să știi ce se ascunde...

— Unde ați mai lucrat dumneavoastră?

Al. D. îi întinde soiosul lui carnet de muncă. Celui mai expeditiv cititor simpla răsfoire a acestui carnet i-ar lua cinci minute.

— Mda, zice directorul, și pe tovarășa Dilaré de unde o cunoșteați?

— Ați zis «o cunoșteați»?

— Da. E la spital. S-a sinucis astă noapte.

Liniște. Al. D. privește prin geamul din cabinetul directorului pădurea de lângă stațiune. Ai zice că-i caută din priviri pe cei trei sportivi îmbrăcați în treninguri roșii.

— Mai încercase.... spuse el gânditor.

— Deci știați că mai încercase?

«Gândește-te, spunea Bebe după ce stinseseră lumina și Al. D. visa că doarme profund, dacă după ce mă însor cu ea, avem un copul și eu nu știu sigur că-i al meu, îți dai seama ce situație?» «Deci abia după ce ești sigur că i-ai făcut chiar tu un copil o poți considera a ta?» Alec nu-și mai amintește dacă asta a fost o replică visată de el sau spusă cu voce tare. Directorul vorbea la telefon. Al. D. fu numai urechi până când auzi replica:

— Deci e în afară de orice pericol!

Apoi adormi din nou și visă că directorul îi spune că n-au nici un post disponibil și-i restituie cartea de muncă. Trecu pe lângă o cofetărie și un oficiu poștal. Ajunse la recepție și ceru mersul trenurilor. Maco era acolo. «Vrei să mergi la București? Te iau cu mine, în două zile ajungem.» Făcu din nou cunoștință cu șoferul cu dinți de metal și acesta îi propuse s-o facă pe ajutorul de șofer. «Luăm un grup de francezi de la aeroport și dormim deseară la Cluj, mâine la Sibiu, poimâine la București. Duci bagajele de la mașină la hotel, mă ajuți

să spăl mașina... Nea Maco îți dă de mâncare și îți asigură loc de dormit. Poți să mergi cu noi mai departe, să nu rămâi la București dacă nu ai treabă!»

Deci asta ești în cele din urmă: UN NEIDENTIFICAT. De ce mă voi fi simțit obligat să-ți dau totuși un nume? Un neidentificat, deci *al nimănui.* Numai că, iată, din nou adjectivul posesiv se arată a fi un instrument imperfect. Al nimănui înseamnă că ești în posesia nimicului sau că nimicul te posedă? În lipsa unei povești personale, ești nevoit să te umpli cu poveștile altora. Romane de amor, schimbări de titluri de proprietate.

Voiajul chimic

— Cu ce ți-a greșit biata opincă de o tot sucești așa, amice? îl întrebai eu.

— Cu ce greșesc toate opincile Universului: s-a rupt și uite ce spărtură mare tocmai în talpă.

Calistrat Hogaș

Văzută dinăuntrul aeroportului, adică prin geamul sălii de așteptare, estacada pare o navă care transportă mașini pe o mare liniștită. Șoferii, strânși în grupuri pe lângă unul mai glumeț, par niște marinari îmbarcați de câteva luni și care-și spun pentru a o suta oară aceleași bancuri râzând numai pentru a face timpul să treacă mai ușor. Atmosfera de așteptare nervoasă pare instalată de multă vreme. Fețele lor o dovedesc cel mai bine. Câțiva joacă bâza, unii hohotesc (dar nu pot fi auziți din sala de așteptare – cineva care ar privi din interior ar avea senzația că vede un film mut!), alții s-au instalat în mașini și dormitează ascultând muzică și buletine de știri.

Deși e începutul lui octombrie, la București sunt 32 de grade la umbră! Căldura face și mai grea așteptarea, iar pe unii oameni îi face mai nervoși decât sunt de obicei. Printre agenții de circulație de pe estacadă sunt și unii care-și păstrează calmul pe orice vreme (și stau acum în jurul șoferilor ascultând bancurile lor răsuflate), dar și alții cărora, cu cât le e mai cald, cu atât le vine să se agite mai mult (suflând în fluier pentru a-i indica unui nou venit cel mai bun loc pentru staționare sau pentru a-l convinge că avionul pe care-l așteaptă acesta încă nu a venit și trimițându-l apoi în parcarea de jos).

Într-o Dacie de culoare roșie, proaspăt spălată, strălucitoare, moțăie șoferul Albu de la sectorul de «autoturisme cu șofer» al ITTA București. Văzut din profil, prin geamul din dreapta al mașinii, pare să citească cu mult interes o carte sau un ziar care s-ar afla la înălțimea genunchilor săi. El însă doarme de-a binelea. Dinăuntrul aeroportului, bătând cu palma în geamul sălii de așteptare, ghidul George poate să încerce mult și bine să-i facă un semn. Din rumoarea calmă a sălii de așteptare e greu să-ți dai seama dacă o bătaie

discretă în geam se aude și dincolo, cu atât mai puțin dacă ea se aude și până la locul în care este parcată mașina lui Albu.

Unul dintre agenții de circulație mai nervoși tocmai trece pe lângă George, se oprește brusc, își scoate fluierul din gură și strigă:

— Ce bați așa, tovarășu'?

Mai mult ghicind decât auzind ce spune agentul. George se oprește din bătut și face semn spre mașina lui Albu. Ar vrea să vorbească ceva cu șoferul ăla în vârstă din mașina aia roșie. Păi, de ce, pare să întrebe furios agentul. Așa, pentru căă..., George face un semn către ghișeul de informații, apoi altul către tabela cu orarul avioanelor, gesticulează... avionul pe care-l așteaptă ei doi (George și șoferul Albu) mai întârzie vreo jumătate de oră. Aha, pare să spună figura lămurită a agentului. După asta face stânga împrejur, își pune fluierul în buzunar și se îndreaptă decis spre Dacia roșie. Deschide ușa mașinii și spune ceva. Albu tresare, închide radioul, e încă buimac, dar după ce ascultă ce zice milițianul își aruncă privirea spre geamul larg al sălii de așteptare și-l descoperă pe George.

Stația aeroportului anunță mai întâi în românește, apoi și în franceză și în engleză că «Avionul companiei Air France din direcția Paris-Zagreb va ateriza în jurul orelor 19:30». Adică peste vreo trei ore.

— Ai auzit? îl întreabă George pe șoferul Albu când acesta s-a apropiat de geamul mare al sălii.

Șoferul ridică din umeri, George își amintește că anunțurile stației de amplificare nu pot fi auzite și de afară și își reia gesticulația de mai înainte.

— Întârzie trei ore! strigă ei ridicând trei degete de la mâna stângă până la înălțimea ochilor lui nea Albu. Câât? pare să strige acesta din urmă, uimit. Trei ore, insistă George, mutându-și în stânga pancarta mică pe care scrie cu litere albastre pe fond alb numele persoanei pe care ar trebui s-o ia împreună de la aeroport și arătând acum cu dreapta același număr trei. Aha, bine, bine! pare să spună Albu și dă din cap că a înțeles.

— Bine, pă dracu'! strigă George, dar șoferul din nou pare nelămurit, nu a înțeles, ce vrea să spună Georgică? Să fie mai clar!

— Nu vii înăuntru să bei o cafeluță, întreabă acum.

Gest de «hai încoa», indicare cu mâna în direcția restaurantului din aeroport, semnul de «cafea mică» cu degetul mare și arătătorul de la dreapta închipuind o ceașcă.

Apoi un gest plictisit al șoferului, nu-mi arde acum de cafea, am băut patru de azi dimineață. Cum vrei dumneata, spune și ridicarea de umeri a lui George. Discuția se termină cu câte un gest de salut schițat de fiecare parte a geamului despărțitor. Șoferul se îndreaptă agale spre cel mai apropiat grup de colegi. Mai toți sunt curioși să afle dacă a mai aterizat vreun avion sau care-i ăla care întârzie și cât.

George pleacă și el, tot agale, spre biroul O.N.T.-ului din interiorul aeroportului.

Își pune pe ghișeu pancarta cu numele de Anne-Marie Lacouture scris pe ea și apucă telefonul. Formează de două ori fiecare dintre cele trei numere ale dispeceratului. Ocupat. Aprinde o țigară și privește din nou estacada. Lumina de după-amiază de vară care o invadează face din fiecare autoturism un obiect strălucitor. Cu cine, dracu, o fi tot vorbind dispecerul ăsta la trei telefoane deodată? După amiaza e singur în birou. O fi coborât să-și ia ceva de mâncare și a pus receptoarele jos? Apucă din nou telefonul și formează un număr de la care i se răspunde aproape imediat.

*

Tocmai te trezești (ațipiseși?) și ești în continuare pe scaunul din spatele lui Maco și-l vezi răsfoind niște fișe, caută date istorice, ani, o idee de speech, se joacă o clipă cu microfonul, caută muzică la radio, nu găsește nimic, cască, «e-al dracu de cald aici în față!», se întoarce spre tine, «ce faci, mă, ai adormit?» «puțin!», zici tu, apoi tot ei, mai tare, către nea Anghel, de parcă nu l-ar fi văzut de trei zile: «ce mai faci, măi, nea Anghele?» și bătrânul continuă să privească foarte concentrat înainte, dar îi ia în serios întrebarea: «uite, nene, cu covrigu! ce, io poci să domn ca ăștia?» și arată în spate printr-o mișcare a capului.

est-ce que les gens d'ici payent beaucoup d'impôts? quelle partie de leur salaire?

«Ăștia?», zice Maco, «le-a căzut greu mâncarea de la Marișici! Ia, uite la baba asta nebună din spatele dumitale cum doarme crăcănată și cu gura căscată, parcă-i moartă!» și nea Anghel se uită în oglindă și zice. «Ehe-he, las' că știe Marișicile astea de la Târgu Neamț să facă sarmale!», dar Maco își continuă ideea care tocmai l-a străfulgerat, «poate moare vreuna p'aici, să vezi ce ne distrăm!» «bate-n lemn», zici și tu și Maco își dă singur un pumn în cap.

E clar că l-a apucat plictiseala.

E la al doisprezecelea circuit de o săptămână pe același traseu.

A douăsprezecea oară când face ruta Oradea-București-Suceava-Oradea în șapte zile cu autocarul.

A douăsprezecea oară în vara asta când șterge de praf aceleași anecdote cu care să le distreze pe babele astea (mereu altele, dar parcă ar fi mereu aceleași), a douăsprezecea oară când încearcă să justifice starea hotelului C. din Piatra Neamț și serviciul lent al motelului din Târgu Neamț unde tocmai ați dejunat, a douăsprezecea oară în aceeași vară când joi la trei, «trecute fix», trebuie să ia microfonul și să vorbească despre călugărul Agapie care a fondat acolo, la trei km nord-vest de actuala mănăstire, un mic schit într-un an pe care îl inventează la iuțeală nedepășind desigur nici limita de jos a secolului al XIV-lea, dar nici cea de sus a celui de al XVI-lea, să spună că acum în Agapia sunt trei sute de măicuțe.

liberté et fréquentation religieuse?

să aștepte ca publicul lui să se mire: «Combien?», «Oui, oui, trois cents nonnes!» și apoi să continue cu Grigorescu care încă de la vârsta de 7 ani făcea icoane fiind ucenic la Snagov, «du côté de Bucarest», «o să le vedeți în muzeul mănăstirii, sunt foarte frumoase!» și să laude apoi florile, curățenia, curcubeul în tricolor pe care pictorul l-a așezat în spatele lui Cristos pentru a semnifica Unirea celor două Principate în chiar anul în care el picta biserica, să vorbească de cele patru sau cinci ore cât poate dura uneori o slujbă duminicală, să le lase iar pe babele din autocar să se mire cu glas tare și în acest timp să-l întrebe pe nea Anghel în românește dacă

nu poate să parcheze mai aproape că «astea, bătrânele, sunt în stare să piardă o oră din parcare până în curtea mănăstirii» și el are întâlnire la Suceava cu Mimi și nu vrea să ajungă la zece noaptea că poate se plictisește și aia și nu-l mai așteaptă și în general i-a cam pierit cheful, «e ceva care nu merge, domnule!», după douăsprezece circuite trebuie să fie și el înțeles. Dar nea Anghel se teme, «nu mă bag, domne, că stă ăla acolo, știu io ce învârte el?» și Maco susține că-i de la aprozar omu', e vânzător, «da' ce vinde ăla la aprozar, nea Maco, e de la miliție, îți spui io!», «fugi, bre, că vinde suc la aprozar!», «Suc? E, cu asta m-ai dat gata! Și cine, dracu, doamne, iartă-mă!, cumpără suc dă la el?», «Păi asta e, că nu cumpără nimeni și d'aia mai vine și el prin fața mănăstirii să mai caște gura, că se plictisește.» «Și ce, adică», intervii și tu, «măicuțele nu beau și ele suc?». Dar nea Anghel insistă, povestește cum a venit ăla o dată la el și l-a întrebat dacă n-are Kent de vânzare și el a zis că are, dar nu-i dă lui, că el scoate legitimația și că ăla imediat s-a schimbat la față și n-a mai zis nimic și a plecat. «Păi, vezi?», zice Maco, «habar n-avea omu' de ce legitimație vorbeai dumneata.» «E de la miliție, domne, vezi-ți de treabă!», mai apucă să zică nea Anghel tocmai când Maco ia din nou microfonul și spune în franceză că pictorul nu a semnat opera decât prin autoportretul în chip de arhanghelul Daniel pe care l-a plasat în ultimul medalion din stânga, sus, pe catapeteasmă și se aude o bubuitură, mașina începe să se clatine, bătrâna din primul scaun din stânga sare din somn ca la bombardament, Maco se ridică în picioare și o oprește să-și ia zborul prin parbriz, autocarul se oprește brusc, ceilalți sar și ei din somn sau somnolență, vociferează neclar, nea Anghel înjură amintindu-și că n-are rezervă, iar Maco strigă: «Calmez-vous, c'est pas grave, ce n'est rien!».

L'avortement est-il autorisé? Les moyens de contraception existent-ils?

Continuând să bombăne în limba română, nea Anghel coboară pe ușa din stânga aproape în același timp cu Maco pe ușa din dreapta.

Persan, le 15.05.19..

Sper că ai primit scrisorile mele. J'attends toujours de tes nouvelles. În acest moment lucrez din greu. Sunt aplecată asupra cursurilor pentru că în curând voi da examenul de CAP. Luni am avut Cap-ul de gimnastică și marți la natație. Le-am luat. Părinții mei pleacă într-o excursie de 5 zile în Israel, iar eu și fratele meu rămânem acasă împreună cu bunicii. Pendant 5 jours je vais pouvoir sortir.

Je voudrais bien retourner en Roumanie. Au fait, tous ceux qui sont venus en Roumanie avec moi t'ont trouvé sympa.

Crosses bises, Corinne!

Écris-moi le plus vite possible et envoie-moi une photo de toi. Merci d'avance!

(Hârtie parfumată cu imprimeu colorat. În spatele literelor strâmbe de liceană care încă mai scrie cu greșeli de ortografie se vede un cuplu de frumoși stând să se sărute. În spatele lor (al frumoșilor) câteva crenguțe de măr înflorit. Pălăria albă de pai cu boruri largi așezată pe iarbă în fața lor completează ansamblul kitsch.)

Merci Georges pour votre gentillesse et votre amabilité au cours de notre voyage en avril! à bientôt, nous l'espérons! Amitiés.

M. Pastor. F. Pastor. J.F. Pastor

(Pe spatele unei cărți poștale conținând o ilustrație în culori țipătoare la povestea motanului încălțat. Explicația ilustrației nu lasă nici un loc dubiului; «Le Chat botté – imagerie Pellerin Épinal»)

Vocea Elenei pare voalată de somn. Susține că nu dormea, se uita la televizor, «e un Shakespeare în reluare pe programul doi, nu pot, dragă, să dorm pe căldura asta!»

— Cum să nu poți, dragă, dacă ți-e somn, culcă-te! spune George.

— Ia nu mă mai dădăci atâta! i se răspunde.

— Vezi că eu nu mai vin până acasă, cred că plecăm direct la Sinaia, avionul ăsta are o întârziere de vreo trei ore.

— Cum să nu mai vii. Și bagajul?

— Știu și eu, o să-l rog pe șofer să vină să-l ia.

— Păi, atunci, vino și tu!

— Și dacă totuși aterizează mai devreme și eu nu sunt aici? Doar știi că niciodată nu se știe exact.

Apoi ea începe să miorlăie, că așa e el, că o lasă singură două săptămâni și nici măcar nu trece s-o vadă, că s-a săturat și ea să-l tot știe pe drumuri, mai ales acum când ea e însărcinată și-și face griji, «vrei să iasă ăla mic nervos? Sau te-ai obișnuit așa? Ai uitat că nu mai ești student? Roagă-i și tu să trimită pe altcineva în locul tău, că nu s-o dărâma O.N.T.-ul din asta.» Până la urmă George îi promite s-o sune din nou peste câteva minute și închide.

La dispecerat, două dintre numere sunt în continuare ocupate. La cel de al treilea cineva ridică receptorul după primul apel și strigă: «Așteptați puțin, vă rog!» Apoi se aud sunete îndepărtate, strigăte. Probabil că Ion, George i-a recunoscut vocea, se ceartă cu vreun șef de hotel din provincie care a ocupat camerele rezervate prin telex. Sau poate vreun autocar a rămas în pană pe undeva, vreun avion a aterizat în altă parte, o fi vreun drum înzăpezit prin nord și Ion se ceartă cu Direcția Drumurilor. Înzăpezit? Pe căldura asta? De ce nu? La dispecerat poți auzi orice, la orice oră, ziua sau noaptea. Dar, oricum, dacă-i Ion, e bine. Așa zic toți când li se întâmplă ceva neprevăzut și cer ajutorul dispeceratului.

În astfel de condiții, totuși, dispecerul trebuie luat cu binișorul. Că, să vezi, nea Nelu, că întârzie avionul trei ore și... nu știu de ce întârzie, o fi fost ceață la Zagreb, dar să știi că eu nu mai pot să vin cu ea până-n centru... păi, da, nu mai veni, nu mai veni, dar trebuia să ia legătura cu cei de la *contractări,* așa au zis, să vină neapărat până la agenție și pe urmă plecăm, eu știu că nu-i nimic, dar eu mi-am luat bagajul cu mine și... da, trimit mașina dar... știi și dumneata că Elena e în luna a opta, n-ai avea dumneata pe cineva (aici trebuie insistat pe cuvântul «dumneata» sau chiar «dumneavoastră», în nici un caz nu trebuie folosit «tu» ca de obicei), pe cineva care să facă circuitul ăsta în locul meu etc., etc.

La capătul din centru al firului se aud hohote de râs. Dacă e Ion, e bine oricum.

De ghișeul din aeroport al O.N.T.-ului se apropie și ghidul Gheorghiță. Are în mână o placă pe care scrie cu

roșu ceva în nemțește. Nu, nu Nekermann, altceva. Ar vrea să știe și el cu cine vorbește George și dacă mai are mult de vorbit, că vrea să folosească și el instrumentul, la cabină nu funcționează nici unul din cinci.

— Dacă vrei la dispecerat, așteaptă, că sunt cu Nelu pe fir.

Gheorghiță își amintește brusc de ceva și se întoarce cu fața spre TIME TABLE. Apoi pleacă aruncând peste umăr spre George:

— După ce termini să nu închizi! Să mă chemi!

Nu precizează de unde să fie chemat. Dispare în biroul vămii.

George aprobă printr-o mișcare din cap.

Se gândește deja la altceva, e chiar melancolică figura lui.

*

Bruxelles, le 8.12.197.

Cher Georges.

J'espère que tu vas mieux que les nouvelles qui sont dans mon Journal ce matin. Citesc foarte des «Le Monde» și te asigur că nu e nici un articol și nici o țară în care totul să meargă bine. Georges, am mare poftă să plec în vacanță sau să primesc foarte mulți oaspeți. Tu când vii pe aici? Aș fi foarte fericită dacă ai veni! Ai promis că peste doi ani, dar, iată, deja a trecut un an. Mi se pare un vis *un peu fou* să mi te imaginez 15 zile în vacanță aici, la Bruxelles. Dacă într-o zi găsești puțin timp de scris, vorbește-mi despre ce faci tu. Te plictisesc atâta cu micile mele probleme, încât ai putea cel puțin să mi le povestești și tu pe ale tale. În România trebuie să fie deja destulă zăpadă. Te duci la schi? Aici nu e zăpadă și plouă fără încetare. Astăzi nu am inspirație, așa că mă opresc aici.

À la prochaine fois, Anne-Marie

(Pe foiță foarte subțire, foșnitoare, cu un filigran – probabil marca fabricii producătoare – pe care se poate citi ELCO UNION SKIN)

Morestel, le 12.05.197.

Bonjour Georges,

Nous avons fait un très bon retour dans notre pays. Suntem bucuroși de revederea copiilor și a casei. Avem capul plin de frumoasele amintiri de la voi. Am fost foarte mișcați (*touchés*) de gentilețea dumneavoastră și probabil că mai târziu vom reveni în România. La noi era frig când ne-am întors, dar a ieșit de ieri din nou soarele. Vă voi descrie puțin orășelul nostru peste câteva zile. În septembrie vom degusta *les spécialités du pays.*

Amitiés, G. Bataillon

*

Privești în față și încerci să descifrezi pe borna kilometrici aflată la vreo cincizeci de metri, cât ar mai fi de mers până la Agapia. Cifra e neclară: poate să fie doi, trei, dar și cinci. Maco însă îți sesizează imediat curiozitatea și-ți strigă de afară: «Mai sunt trei kilometri, dar să nu te pună dracu să pleci pe jos că dacă vin și bătrânele după tine nu le mai adun nici până mâine!» Așa că te calmezi și cobori în șanțul de lângă șosea, așa cum fac și toți ceilalți pasageri ai autocarului. În fond nu mai sunt babe în mașină, dar probabil că așa-i place lui Maco să vorbească despre grup. Sunt chiar și câteva fete singure pe lângă cele opt sau zece cupluri de toate vârstele, pe lângă «monsieur Bernard» celibatarul bețiv care se așază mereu la masa voastră, pe lângă cele patru sau cinci pensionare într-adevăr ramolite și pe lângă familia de farmaciști martinichezi care are un băiețel de zece ani.

les mariages avec des étrangères ou étrangers facilitent-ils la libre circulation des ressortissants roumains?

E drept că dintre fetele singure, două sunt trecute bine de 35 de ani și sunt cam ciudate, iar alte două, mai tinere, sunt ciudate de-a dreptul întrucât se declară «amies» pe față (stârnind adesea spirite răutăcioase din partea cuplurilor, stau tot timpul împreună, nu sunt interesate de nimic și sunt urâte ca dracu. În schimb

Catherine, cea care și-a petrecut ultimele două nopți în camera lui Maco, și Martine, colega ei de cameră, căreia i-ai ținut de urât chiar tu în respectivele două nopți, nu sunt numai funcționare la o bancă din Lyon, ci și suficient de bine făcute ca și, mai ales, foarte binevoitoare.

«Mai bine vezi că figurezi în nota de plată ca ajutor de șofer», spune Maco, «du-te și ajută-l pe nea Anghel să schimbe cauciucul!» Așa că-ți sufleci mânecile și te îndrepți spre partea din spate a autocarului unde bătrânul îți spune că n-are nevoie de tine, se descurcă și singur. Rămâi lângă el, fumând și încercând să înveți ceva privindu-l cum muncește, ascultându-l cum vorbește singur sau cu roata uriașă și cu bucata de sârmă de oțel care a găurit-o. Maco i-a strâns pe toți turiștii în jurul lui pe marginea șanțului și le vorbește despre agricultură arătându-le ceva cu mâna întinsă spre câmp.

*

Elena a devenit de nerecunoscut în ultima vreme. Că e ceva mai nervoasă decât de obicei e normal, scrie și în manualele de puericultură care au umplut casa. George le răsfoiește mai des decât ea. Ea citește romane și reviste ilustrate. Se uită la televizor ore în șir, chiar și luni după-amiază când se transmite emisiunea în limba maghiară din care nu înțelege nimic. Și asta-i normal. Trebuie să se destindă, să nu se enerveze, să fie calmă, dar... și tocmai ăsta e lucrul de care se teme George – imaginează prea multe lucruri în legătură cu viitorul copil. Ea nu a fost niciodată o femeie din alea care fac din apariția copilului un eveniment mai important decât e. Părea să aibă o concepție moderată despre asta, ceva între mentalitatea de țăran a lui George: un copil e un copil, nimic mai mult, nimic mai puțin, și una de intelectuală fină, ca a ei, ca a colegelor ei: copilul nu e un motiv de autoneglijare nici pentru mamă, nici pentru tată, copilul nu e important în sine, ci prin cum va fi educat, instruit, format, crescut sănătos din toate punctele de vedere. Ba chiar, de multe ori, mai înainte, o puteai auzi ironizându-le pe *mamele-kitsch*, cum le numea, pe cele cu simțul măsurii atrofiat de maternitate:

copilul *meu* e cel mai deștept, cel mai frumos, cel mai vânjos etc., etc.

Acum însă imaginează sute de situații pentru cel care din când în când îi mișcă pântecul, se gândește prea mult la viața lui viitoare, la cum va fi, din ce va trăi, ce va iubi, ce va urî, ce va realiza, ce va consuma, în ce vor consta plăcerile lui, unde și cum va călători, ce decizii va lua și ce faimă îi vor face acestea. Ar vrea să știe totul în legătură cu această viață care încă nu a început, să decidă ea totul, să nu lase, până la adâncile bătrânețe ale pruncului încă nenăscut, nici un loc pentru necunoscut, pentru surprize neplăcute, pentru suferințe, umiliri, eșecuri, microbi, accidente, într-un cuvânt, paradoxal, să nu-i lase nici un loc pentru viață, pentru viața lui, numai a lui. Asta e ciudat pentru Elena care-i totuși, de când o cunoaște George, o femeie destul de lucidă. Acum e prea centrată pe copil, prea se abandonează în a-l imagina pas cu pas într-un viitor care începe peste o lună și ar trebui să continue, hăt, până după moartea ei și a lui George.

Și, hai să zicem, nici asta nu e ceva nemaipomenit, decât în raport cu luciditatea ei de altădată. Se mai întâmplă ca femeile să-și piardă luciditatea în preajma maternității, dar, aici e neliniștea, și-a pierdut, viitoarea mamă, și modestia, bunul-simț, multe alte lucruri pe care va trebui să i le formeze tocmai micului ei prinț. Îl imaginează când căpitan de transatlantic, când pilot, când bancher, când actor (june-prim, bineînțeles), îl imaginează mai des consumând după mitologii ale consumului, decât producând sau creând.

Într-o zi s-a trezit discutând despre asemănarea dintre un prunc nenăscut și un personaj de roman. Imaginezi despre el tot felul de povești, încă nereale, construite, înfrumusețate, dramatizate. Abia după ce ai terminat de imaginat aceste povești el devine real, ființă vie și atunci... trăiește sau nu. Asta-i! Când ai terminat romanul, începe viața, adică acea confruntare dură cu publicul, care, după mode, idei dominante, mișcări sociale, alte mituri, îl iubește sau îl ucide. Bine, bine, spunea George, dar tu îl imaginezi mai mult ca pe un personaj de basm și încă nu oricare, Făt-Frumos sau nimic, nu ți-e teamă că devii ridicolă, iubito? Se supărase: «mă faci ridicolă?», dar dincolo de diplomația lui de împăcare, liniștire, calmare, problema rămăsese

deschisă. O lume utopică lua forme în imaginația Elenei, o puternică justificare morală exista pentru această dezlănțuită fantazare, dar, ca pentru orice utopie, puține șanse de întrupare în realitate.

*

Uneori ești surprins de conștiinciozitatea cu care se apucă Maco să vorbească despre probleme destul de anoste în sine, de câte date economice cunoaște și cum explică fenomene dintre cele mai complicate. El nu e decât student la fizică în anul al treilea și, în fond, e fiu de țărani de pe lângă Buzău, de unde o fi învățat așa de bine franceza, de unde știe el să compare sistemul de asigurări sociale din Franța cu cel din România, de unde știe atâtea bancuri bazate pe jocuri de cuvinte în franceză și atâtea expresii argotice care-i lasă cu gura căscată până și pe parizieni? În timpul anului școlar zice că aproape nici nu iese din platforma Măgurele ca să vină până-n oraș să vadă un film, în schimb, cam prin iunie, parcă-l apucă dracii și nu-l lasă, zice tot el, decât prin septembrie după ce a făcut douăzeci sau treizeci de mii de kilometri în autocar. Se mai aranjează să plece încă în timpul sesiunii între două examene, mai întârzie câteva zile toamna când au început muncile patriotice, «ce mai, domne, avem nevoie de bani, te mai distrezi, mai faci rost de o țigară bună, mai dai câte un pachet la doctorii care dau scutiri, asta e!»

scolarisation, système d'enseignement?

N-a avut niciodată ocazia să călătorească dincolo de granițele țării, dar reușește uneori să dea impresia că știe unele lucruri despre Franța sau Belgia de parcă ar fi stat acolo ani în șir. La București le-a spus că hotelul Bulevard seamănă pe dinăuntru cu hotelul George V din Paris și aproape toți cei din autocar au recunoscut că nu fuseseră niciodată în acel hotel. Două sau trei persoane care ziceau că fuseseră i-au dat întru totul dreptate lui Maco.

quel est le salaire d'un ouvrier? quel est l'éventail des salaires?

«Băi, Maco», zici tu, după ce nea Anghel a terminat de făcut pana și s-a urcat la volan cu mâinile murdare zicând c-o să se spele cât timp vizitează ăștia mănăstirea, «da' ești tare-n politică, domne, le-ai făcut la ăștia capu' mare!». «Aiurea!», zice el, însă tu continui să te miri de ce le tot spune ălora la microfon, așa că în jumătatea de oră în care te plimbi alene prin curtea plină de crizanteme a Agapiei dă-mi voie să-ți spun că nu-i nimic de mirare în acest interes

pentru politică pe care-l manifestă prietenul tău, Maco, și pe care nu i l-ai bănuit până acum. Simplul fapt de a vorbi curent o limbă străină și de a o exercita mai ales în prezența vorbitorilor ei naturali este un început de analiză economică. Nu în sensul că poți compara sistemul din țara ta (sau, mai bine zis, suma istorică a sistemelor politice din țara ta) cu cel din țara respectivă, ci pentru că economia însăși înseamnă a vorbi o altă limbă decât limba naturală dată. În românește spui scaun și te gândești la obiectul scaun sau la cele câteva conotații (funcție suspusă, defecare în ritm normal, «scaun la cap» etc.) dar asta este cu totul altceva decât cuvântul scaun din economie care înseamnă câteva milioane de scaune produse util sau inutil într-un timp dat, cu mijloace date, atingerea sau neatingerea unui scop prin această producție, înseamnă starea pădurilor, producția de lemn, starea pieței de mobilă în exterior și în interior, mâna de lucru ocupată sau neocupată, gustul estetic al publicului cumpărător de scaune, reclamă și propagandă etc. Astfel, în limba naturală un «război al scaunelor» pare o expresie glumeață în timp ce economic «războiul puilor de găină», spre exemplu, este o realitate vie, importantă, ceva ce a amenințat la un moment dat cu dizolvarea un sistem economico-politic de talia Pieței Comune. În această limbă paralelă cu limba naturală, schimbarea tonului în timpul adresării cu păstrarea aceluiași interlocutor echivalează cu o revoluție. Reușita sau nereușita depinde de reacția interlocutorului; a păstrat el canalul de comunicare deschis (deci ai reușit) sau l-a distrus (și atunci a reușit el). Să nu-ți închipui însă că această limbă paralelă este vorbită de cineva anume, că ea se învață și se transmite. Nu! Descifrarea ei este aproape imposibilă. Ea se vorbește într-un fel neindividual, dar nici colectiv, e un fel de sumă a tuturor accidentelor de limbaj, ea nu are un cod sau, mai bine zis, codul ei se creează și se distruge continuu, nu are emitent

individual și nici totdeauna receptor individual, e un fel de vorbire intermitentă a unei colectivități, însă cei care reușesc să descifreze numai câteva propoziții capătă, peste noapte, putere. Față de ea, limba literară nu e decât un cățelandru, dar și manipularea abilă a unui cățelandru poate abate uneori din drum ditamai dulăul. Totul e să nu-i confunzi. De asta, deci, vorbitorul altei limbi decât cea maternă face un pas omolog cu pasul pe care-l face omul ales în momentul în care a căpătat puterea. Să nu înțelegi greșit! Nu e vorba de nici un pansemantism aici, ci de *a vorbi două sau mai multe limbi cu aceleași cuvinte.* Cel care știe și folosește curent două sau mai multe limbi realizează deja prima parte a propoziției de mai sus, dar e posibil ca el să fie străfulgerat și de ideea urmării. De asta, probabil, turiștii nu înțeleg uneori propoziții simple rostite de ghid în limba lor maternă și cât se poate de corect gramatical. De asta orice turist care și-a părăsit spațiul limbii lui materne pune mai ales întrebări de economie politică și nu totdeauna înțelege răspunsurile; el este prizonierul limbii în care pune întrebarea și nu poate pricepe un răspuns tradus sau calchiat dintr-o dată din două limbi străine lui: una naturală și una paralelă cu cea naturală. Atunci când nu înțelege chiar nimic, nimic, înseamnă că celei paralele nu i-a sesizat încă niciodată existența, nici chiar la el acasă, și nu e nimic neobișnuit în asta. Se poate întâmpla oricui, dar eu, iată îți interzic să te miri și te rog să-l iei pe Maco așa cum e. În fond eu sunt autorul principal în acest text și dacă nu s-ar putea vorbi mai multe limbi cu aceleași cuvinte tu însuți n-ai exista și nu te-ai plimba prin țară cu autocarul. Ca în orice limbă există și în cea paralelă dialecte, argo-uri, literatură. Urmează, deci, grupul care tocmai iese din biserică îndreptându-se spre mașină!

Urmezi, deci, grupul care, condus de Maco, tocmai iese din biserică și se îndreaptă agale spre autocar. Îmbarcarea durează aproape cinci minute, Maco se impacientează, «dépêchez-vous!», dar își privește ceasul și se liniștește. Suceava nu-i așa de departe.

*

(Carte poștală ilustrată din Morestel – Isère, «Cité des Peintres», Jardin Alpin et Église. În imagine un zid uriaș în spatele căruia se înalță un fel de turn-campanilă.

Turnul ăla reprezintă probabil biserica. Grădina Alpină trebuie să fie vegetația (un fel de iederă) care se revarsă peste zid și florile răspândite printre pietroaiele de pe pajiștea de un verde chimic care ocupă prim-planul. Greu de stabilit cine e amicul G. Bataillon.)

Lisztgaarde, 12.12.19..

(Imagine în culori cu un fel de trăsură ocupată de cinci tipi cu jobene și trasă de două perechi de cai. Apus de soare. Câțiva pomișori subțirei în planul apropiat și, abia ghicit în planul depărtat al imaginii, un turn ascuțit (săgeată), probabil turnul bisericii din satul dinspre care vine trăsura. Un bici lung care se întinde deasupra cailor pare o sinusoidă desenată pe cerul de culoare roșie-arămie. În partea dinspre privitor a trăsurii, adică în partea opusă soarelui mic și galben care apune, se ghicește și raza plăpândă de lumină a unui felinar de vânt. Caii scot pe nări valuri albăstrii de aburi. Pe aceeași parte a hârtiei care se poate împături în trei, un spațiu gol pe care a semnat domnul Peter Broekmeulen și a scris data de mai sus și numele localității în care trăiește el în momentul scrierii. Printre steluțele verzui imprimate pe hârtia bleu mai sunt tipărite și urările «Havää loulua ia Onnellista Uuta Vuotta» care în limba finlandeză trebuie să însemne același lucru cu «Prettige Kerst dagen en Voorspoeddig Nieuwjaar» în olandeză și cu tot ce mai stă scris acolo în japoneză, engleză, arabă, idiș, germană, greacă, franceză, chineză, spaniolă și portugheză. Graficianul care a venit cu oferta lui în întâmpinarea cererii domnului Peter nu s-a gândit, desigur, că acesta ar putea avea o cunoștință în România. Dar cine o fi fost acest Peter care scrie din Olanda?)

Persan, le 30.05.19..

Georges chéri,

J'espère que tu vas bien depuis la première lettre que je t'ai envoyée, car je n'ai pas encore eu de tes nouvelles. În acest moment sunt acasă și mă cert cu fratele meu. În week-end îmi petrec timpul plimbându-mă dacă e timp frumos, dacă nu rămân acasă și mă uit la televizor sau plecăm cu toții la bunici. În ce mă privește,

studiile îmi merg bine, am obținut examenul de gradul întâi de contabilitate și diploma de *dactylo.* La începutul lui iunie voi da CAP-ul și sper să-l iau, nu e nici un motiv să nu-l iau pentru că în clasă am fost prima cu media 14.53 (note până la 20). La sfârșitul lui iunie și în iulie voi lucra la Paris împreună cu mama ca să-mi fac ceva bani de buzunar, iar în august plec în *Ardèche* (Midi) *dans un camping avec mes parents et ma cousine.* Apoi voi căuta de lucru pentru că în Franța sunt mulți tineri care sunt înscriși la șomaj, nu e ca în România. Dacă vii în iunie sau iulie în Franța poți să mă cauți pentru că în week-end sunt acasă. Aș fi foarte fericită să te revăd, *Quel temps fait-il en Roumanie*? Sper că-mi vei scrie pentru că eu mă gândesc mereu la tine.

Grosses bises,
Corinne

P.S. Trimite-mi o fotografie.

(În prim-planul imaginii care este imprimată pe hârtia acestei scrisori pot fi văzuți doi porumbei albi giugiulindu-se. Ei par a fi așezați pe pervazul unei ferestre, alături de o vază cu flori. Prin fereastră (care e numai pe jumătate descoperită de o draperie fluturată de vânt) se vede o grădină cu pomi plini de fructe roșii și o adolescentă cu părul lung ținută în brațe de un tip imberb cu fața angelică și pantaloni albăstrui. Abia după ce va examina cu atenție desenul kitsch al hârtiei de scrisoare pe care sunt înșirate literele strâmbe, George își va aminti cine e Corinne. Avusese, pe la începutul lui martie ’74 (deci acum patru ani), un grup ciudat de francezi, țărani din zonă de munte (Vosges). Erau vreo 80 și păreau toți dintr-un sat, veniți cu mic, cu mare într-o excursie plătită de altcineva decât de ei înșiși, o excursie plătită de vreun sindicat, de vreun deputat escroc sau de vreo loterie națională (caz în care n-ar mai fi fost toți din același sat cum păreau). La *80* de persoane se trimit de obicei doi ghizi și două autocare și atunci George avusese prima dată ocazia să lucreze cu ghidul Maco. Până atunci se știau din vedere și se salutau dar nu mai lucraseră împreună. În ziua sosirii grupului ploua și Maco zisese: «Cine-or fi ăștia, Georgică, dă pleacă ei d'acasă pă vremea asta? Nu tu

sezon, nu tu schi, nu tu plajă, ce vor ăștia, domn'e?» Maco paria chiar cu șoferii că turiștii așteptați vor fi niște bețivani de la țară care nu pot pleca în vacanță în altă perioadă a anului și pe care nu-i interesează în nici un caz mai mult bisericile vechi decât bețiile posibile prin crame cu specific local. Intuiția lui se dovedise adevărată încă din clipa în care, ieșind pe ușa aeroportului și văzând că plouă, vajnici turiști nu se lamentaseră și nici nu făcuseră glume proaste ca alții; erau deja înfierbântați de coniacul Murfatlar care le fusese servit din plin la bordul lui IL 62.

Pe atunci Maco era student în anul întâi și reușise cu greu să-și facă rost de un concediu medical pentru a putea lipsi o săptămână întreagă de la cursuri. George era deja absolvent și angajat al O.N.T.-ului. Corinne era cu părinții, dar întrucât nu existau camere de trei paturi, trebuia să doarmă cu o altă fată din grup, singura care nu era însoțită de familie și de care Maco ținea morțiș să se ocupe îndeaproape. Așa se făcuse că George trebuise să-i țină de urât Corinnei în serile în care ceilalți membri ai grupului se înverșunau împotriva sticlelor de toate mărimile și culorile și râdeau tare în holul hotelului sau prin alte camere, iar Maco îi arăta stampe japoneze Beatricei chiar la ea în cameră. Corinne avea pe atunci 16 ani, era plină de coșuri și tremura de frica părinților (care uitaseră de mult că au venit în vacanță împreună cu ea), dar nu se dădea dusă din camera lui George înainte de venirea lui Maco. Acesta venea obosit și spunea că și-a vizitat niște rude din Brașov sau din Sibiu sau din ce oraș era trecut în programul grupului pentru acea seară. Pe George îl amuzase mai ales simplitatea acestei fete de la țară care povestea naiv tot felul de mici aventuri din clasă sau din discoteca la care avea voie să se ducă o dată pe săptămână însoțită de fratele ei mai mic cu doi ani. Desigur că dacă ar fi arătat altfel, dacă ar fi fost majoră și neînsoțită de părinți, dacă n-ar fi fost atât de stupidă, George, care pe atunci încă nu era însurat, ar fi prescurtat și el aceste discuții interminabile și ar fi răspuns într-un fel gândului pe care-l avea Corinne și și-l ascundea atât de prost încât era greu să-ți abții râsul. Uneori George, când răscolește prin sertare și dă peste câte o scrisoare ca cea de mai sus, își amintește zilele alea și crede că a fost cinic. Poate chiar mai cinic decât

Maco, falsul vizitator de mătuși care nu se jena să-i spună lui George «Merci, bătrâne!» imediat ce Corinne pleca la ea în cameră și intra în vârful picioarelor să n-o trezească pe Beatrice. Numai că, își zice, nu atât cinismul era impulsul atunci când o întreba pe puștoaică tot felul de nimicuri, cât un fel de curiozitate amestecată cu nostalgie. Încerca să *traducă* atmosfera dintr-un liceu de provincie, dintr-un sătuc mai mare, pierdut în Vosges, pe înțelesul amintirii sale despre anii ’65-’67 când era elev într-un liceu dintr-un sătuc mai mare pierdut în câmpul Bărăganului. Adolescența e o vârstă greu de trăit la țară și a te gândi la lucrul ăsta nu e cinism.)

Françoise et moi sommes bien rentrées en Belgique. Timpul e urât, e multă zăpadă, dar asta nu e deloc agreabil într-un oraș. Sperăm că la Poiana aveți multă zăpadă pentru schiori. Mă gândesc la tine și sper să primesc vești.

Te sărut, Margareth

(Carte poștală ilustrată cu 9 imagini color dintr-un oraș vechi și plin de morgă, cu palate vechi, arcuri de triumf, fațade aurite, piețe largi, fațade clasice (probabil cea a unui teatru liric) și construcții așa-zis moderne (Atomium). Între imagini, cu roșu pe fond alb este scris numele orașului în cele două ortografii: franceză și flamandă – Bruxelles/ Brussel.)

*

— Alo, care ești acolo, mă? se auzi în receptor vocea dispecerului Ion.

— George, să trăiți, George... și voi să continue, dar Ion îl recunoscuse.

— Să nu-mi ceri nimic că sunt furios și nici n-am. N-am nici o mașină la dispoziție, dacă ai rămas în pană, n-am în nici un hotel din București o cameră în plus, n-am moral și nici chef să mai telefonez sau să mă cert cu cineva pentru tine. E clar?

— Nea Nelu, Parisu întârzie trei ore!

— Ei și?

— Păi, trebuie s-o aștept pe una, un protocol, o fotoreporteră, face un catalog de reclamă pentru firma

«Loisir et Culture».

— Așteapt-o sănătos, hai, Georgică, tată, nu mă ține că am treabă, fierb ca un rac. Știam că Parisu întârzie, am notat, ce mai vrei?

— Păi, trebuia s-o aduc mai întâi la discuții...

— Ce acțiune?

— 14537!

— Da, păi la opt jumate seara când poți tu s-o aduci aici nu mai are de discutat decât cu mine sau să vorbească singură, dacă vrea!

— Știu, dar...

— Așa că nu te mai mocăi, o aștepți și când vine îi dai drumul direct la Sinaia. Ce dracu, domn'e, parc-ai fi începător!

— Nu, dar, n-am nici bagajul cu mine...

— Uite ce e, dacă vrei om în locul tău, n-am, n-am pe nimeni disponibil.

— Dar, nea Nelu, soția e în luna a opta...

— N-am, dragă, pe nimeni, ce ești turc?

— L-am văzut azi dimineață pe Maco prin agenție, era fără grup.

— Să fii tu sănătos, Maco cred că a și ajuns la Sinaia. Era în trecere cu un grup de cucoane. Venea de la Oradea și mergea spre mănăstiri.

— Ce cucoane?

— Franțuzoaice, așa mi-a zis el când mi-a confirmat sosirea, «nea Nelu, am treiștrei de babe și doi bețivi, structura de camere conformă cu nota de bază, o să mai auzi de mine!».

— Deci nu vrei să mă ajuți, nea Nelu?

— Nu se poate, mă, ce tu nu știi ce-i pe capu' nostru?

— Atunci, salut!

— Salut!

Clic.

— De ce-ai închis, mă, nu ți-am zis că vreau să vorbesc și eu cu el?

Gheorghiță, cu trei nemți furioși (bagaje pierdute, probabil) în jurul lui, prefăcându-se calm, dar mușcând din filtrul țigării, transpirat tot, roșu și eficace.

— Ho, mă, că dai în foc, n-am văzut că ești aici, ce vrei?

Gest de lehamite cu mâna și grimasă (încă una) în timp ce apucă telefonul decis să se răzbune și el tot pe dispecerul Nelu. Oricum, dacă-i Ion, e bine, probabil că se gândește el în timp ce formează numărul. Prima dată răspunde mereu ocupat.

Treceți pe lângă rezervația naturală pe lângă care Eminescu va fi trecut cândva mergând pe jos și unde se află acum o tăbliță cu numele ei: «Pădurea de argint». «Nici nu s-a făcut așa de târziu», spune Maco, «am putea vizita ceva în drum!» Și când autocarul cotește din nou spre Târgu Neamț, nea Anghel spune: «Hai până la moș Cutare ăla din Conțești!» «Hai!» aprobă Maco și se tologește de-a dreptul pe scaunul lui. În spate lumea încă mai are câte ceva de vorbit, își arată unii altora ouăle pictate și iconițele pe care le-au cumpărat de la mănăstire. Nu se mai

> întâmplă nimic demn de a fi semnalat. Te gândești ce să spui sau ce să-ți spun pentru a înlănțui faptele trecute cu cele viitoare, pentru a ajunge, noi doi împreună, la acea continuitate care face cursivitatea unei literaturi și iată că în timp ce noi ne batem capul degeaba, nea Anghel vede pe unul ieșind cu o sarcină de lucernă de pe câmpul din marginea șoselei

și încercând s-o înghesuie la iuțeală în portbagajul unei Dacii verzi. Claxonează ca să-l sperie și când ăla ridică privirea spre el îi face semnul amenințător cu arătătorul ridicat.

«Să vă spun una!», zice nea Anghel, pentru că se plictisește și el să tot tragă de volan toată ziua fără să stea de vorbă cu cineva.

(ANALIZA DE PREȚ)

(povestește nea Anghel T., fost șofer pe ambulanță)

Eram pe o Salvare d'asta, o Dacie combi și țineam dă spitalu județean Ilfov. O alergam pă toate coclaurile. Într-o zi dau de un văr al neveste-mi în satul Plătărești. Io nu-l mai văzusem dă la nunta mea așa că nu l-am recunoscut, da' el m-a cunoscut imediat. Și zice, era ca acuma, aproape toamnă: «Băi, vere, când mai ai drum p'aicea, seara, să vii pă la mine să-ți dau niște gogoșari

să-i pui și dumneata la borcan pentru iarnă!» «Bine, vere!», am zis io așa într-o doară, da' când i-am spus nevestii nu m-a mai slăbit până nu m-am dus. Acuma, io nu m-am prins dă ce a zis el să viu seara, da' chiar așa pă seară m-am dus la el, pă la șapte, stătea să se întunece. «Ai venit la țanc!», zice și scoate o sticlă de coniac. «Ce țanc, domne, io nu pot să beau că-mi pierd carnetul!» «Nu», zice, «dă băut beau io că ai venit pă la mine, da' zisei că ai venit la țanc pentru că acu plecă Getuța după gogoșari.» Și stăm așa vreo oră până bea el jumate din sticlă și mai stăm de vorbă de una de alta. Pă urmă zice: «ce-o fi făcând astea, domne, hai după ele!» Și ne-am urcat în mașină și-am luat-o așa pe un drum d'ăsta dă pământ, numai gropi. Mergem noi așa vreun sfert de oră până trecem de un deal și, când s-o luăm la vale, vedem un ciopor de oi în fața noastră pă o miriște. Dau faza mare și văd două femei, veneau în fața noastră cu niște saci la spinare. Văr-miu ăsta sau cuscru, nu știu ce fel de rudă îmi vine, zice: «Uite-le! Ai girofar? Pune girofaru și sirena!» Bă, nea Maco, domne, când am dat drumu la sirenă și la girofar să le fi văzut cum au luat-o la fugă cu sacii-n spinare și s-au băgat între oi. Am oprit, ne-am dat jos, nu să mai vedea nimic. Ele se lăsase pe vine printre oi, nu să mai vedea nimic. Ăsta începe să strige: «Getuțo, Getuțo, te făcuși oaie, fă!» și murea, al dracu, dă râs. Am strigat la ele vreo cinci minute până când o văz pă nevasta lui că se ridică dintre oi, îi cunoscuse vocea, și zice: «Tu ești, Mite, fir-ai al dracu, ți-ai bătut joc dă noi?» Ăsta se tăvălea pe jos de râs. Pă urmă a trebuit să dăm tot cioporu dă oi la o parte că pierduse Getuța sacu, noroc că era legat la gură.

Ne-am mai înjurat cu ciobanii ăia, în orice caz abia la miezu' nopții am mai ajuns și io la București cu gogoșarii.

*

fără dată

La Traversée du village à gauche en bas. Târgul se ține duminica în jurul halei care se zărește. Chiar în piața de sus (stânga) avem o expoziție de pictură și un vechi

turn medieval din care poți avea o splendidă vedere panoramică asupra câmpurilor din împrejurimi.

Merci encore aux Roumains!

Anne Marie B.

(De ce va fi simțind nevoia, această stimată doamnă tânără – 24-25 de ani – care în cursul voiajului ei în România nu a dormit nici măcar o singură noapte în aceeași cameră de hotel cu soțul ei (dar nici el nu a fost vreo secundă treaz!), să comenteze ceea ce se vede în singura ilustrată color care s-a editat cu imagini din satul ei în stilul în care o fac ghizii la microfon?)

HOROSCOPE

fără dată

(Je n'y crois pas mais il faut reconnaître que tout n'est pas faux!)

CAPRICORNUL

Valabil de la 20 decembrie la 20 ianuarie

CÂTEVA NOTABILITĂȚI CAPRICORNIENE: Kepler, Newton, Pasteur, Proudhon, Saint-Simon, Montesquieu, Nasser, Nixon, Adenauer, Talleyrand, Mazarin, Cézanne. Matisse, Gustave Doré, Utrillo, Molière.

A fi din Capricorn înseamnă a avea în horoscopul de naștere un Soare... etc., etc.

(În josul paginii xeroxate, după cuvintele *manque de fantaisie* care desemnează o ultimă caracteristică a semnului respectiv sunt scrise de mână (ca și cele de sus de tot) următoarele cuvinte: Am găsit asta în revista «Marie-Claire» din luna ianuarie. Ce părere ai? Eu sunt născută în 23/12/1949.)

Pe spatele aceleiași pagini:

Confiture de 197.

12 mere ale dragostei foarte roșii

48 raze de soare în tranșe fine (subțiri, *n. trad.)*

14 fire de nisip cald

12 picături de umor cu garanție nelimitată

101 golfulețe amical însorite

175 fire de surâs tandru

1 linguriță de curaj

1 linguriță de vaccin antigripal
1 crenguță de măslin
Preparare

— În zorii lui 1 ianuarie se reunesc cu tandrețe toate aceste 365 de ingrediente.

— Se extrag toți sâmburii (pépins mai înseamnă și capriciu, *n. trad*.), ei pot lăsa un gust amar preparatului. Amestecați *intimement.* Cântăriți.

— Turnați toată compoziția într-o cratiță mare de aramă pe care o așezați apoi la foc moale. *Porter gentiment a ébullition.*

— Spumuiți cât mai des pentru a elimina proasta dispoziție și lăsați să fiarbă încet (frémir – a fierbe dar și a tremura, a se înfiora, *n. trad.*) cât timp suspinați emoționată și luați un aperitiv *bien tassé.*

— Luați cratița de pe foc și turnați conținutul în 12 cești badijonate în prealabil cu speranță. Lăsați să se așeze și acoperiți cu o aripă protectoare.

— Degustați prima ceașcă fără întârziere.

Anne Marie B.

Je trouve ça très chouette.

(Fără îndoială că cineva care s-ar gândi să lupte cu kitsch-ul și prostul-gust de această formă ar dovedi un curaj nebun și foarte multă lipsă de luciditate.)

De notat totuși că la adunare ies 366 de ingrediente. Se folosește probabil numai în anii bisecți.

fără dată

> On se souvient sans doute que c'est cet été-là que, à la suite des Accords Genève et des négociations avec la Tunisie et le Maroc, la planète entière, pour la première fois depuis plusieurs décennies, connut la paix: cette situation ne se prolongea pas plus de quelques jours et je ne crois pas qu'elle se soit retrouvée depuis. (Este vorba de vara anului 1954, n.n., M.N.)
>
> Georges Perec – Espèces d'espaces

fără dată

(Pe spatele unei cărți poștale ilustrate, culori vii, patru imagini dintr-un sat elvețian de munte. Numele

sătucului mai mare, cu pretenții de stațiune montană, desigur: ENNEY):

Bon souvenir de Suisse où il fait un temps superbe et avec un peu de neige sur les montagnes.

(Încă din această propoziție și din literele ei strâmbe, George poate, dacă vrea, să recunoască stilul Corinnei. Aceeași senzație de milă pentru singurătatea ei de adolescentă împiedicată de diverse condiții obiective să se identifice cu sine. Aceeași impresie că nefericirea prost ascunsă a acestei fete nu vine chiar din urâțenia ei sau din faptul că e puțin prostuță, ci din imensul baraj de kitsch care o înconjură și care nu-i mai îngăduie nici un fel de acces la cultură.)

Nous avons visité une fromagerie. (Se poate recunoaște aici acea curiozitate avidă cu care asculta în autocarul ghidat de George pe valea Prahovei expozeul acestuia despre Miorița, despre mănăstirea Sinaia, despre monumentele ridicate de familia Cantacuzino, despre cum au rezistat românii invaziilor barbare. Se poate recunoaște, de asemenea, și situația ei de unică ascultătoare pe care o va fi avut și acolo, în Elveția, cum a avut-o și aici. George își amintește că el vorbea, ca de obicei, cu spatele la auditoriu (situarea scaunelor în autocar permite!), cu ochii ațintiți pe crestele Coștilei, Omului și Caraimanului și cu intenția de a-și urmări mai ales coerența și accesibilitatea povestirii decât impactul spuselor lui cu publicul său. Asta nu îl împiedica însă să observe prin oglinda retrovizoare cum ceilalți își trec din mână în mână sticle de vin cumpărate de la Alimentara și cum râd la bancuri pe care și le spun între ei pentru a zecea oară.)

> «prostul gust foarte special, sănătos și eliberator, de care erau grozav de încântați stră-stră-stră-bunicii noștri (a se vedea Tintarnarre sau L'Assiette au Beurre), atât de diferit de spiritul satiric modern și legat mai degrabă de spiritul *gaulois,* îi va mai face să râdă pe contemporanii noștri?» – se întreabă, în revista *Lire,* criticul francez Alain Gérard Slama.

*

«Și așa, să făcuse toate oi? Ha-ha-ha!» râde Maco. Ați trecut între timp și peste «Ozana cea frumos

curgătoare», ați traversat din nou Târgu Neamț și ați intrat pe o șosea pe ale cărei pietre kilometrice (frumoasă expresie, parcă am fi în Insula Paștelui!) se vedea scris mai ales cuvântul Fălticeni. «Ce facem, nea Maco, intrăm până la moș „Belează", ăla?! «Intrăm, nene, dă ce să nu intrăm?» «Da, da' nu e în program. Cine plătește benzina?» «Păi, dumneata mergi pe motorină!» «Și motorina cine-o plătește?» «Lasă, le spun că e o surpriză din partea noastră, dacă s-or simți să ne facă și ei o surpriză cu un cartuș de țigări, bine, dacă nu, nu!»

«Nu mă prea amuză pe mine circul ăla!», zice Maco după ce autocarul cotește spre stânga pe un drum nepavat și începe să stârnească praful de-a lungul celor doi sau trei kilometri, câți par a fi până la sătucul pierdut în valea din față. «De ce?», te miri tu, «doar le arăți folclorul la mama lui!». Dar eu din nou îți interzic să te miri de ce face sau spune Maco.

> În fond, a prezenta cuiva folclorul în adevăratul sens al cuvântului echivalează cu a-i da materia primă culturală pentru a primi înapoi de la el surogate industrializate. Numai că de data aceasta nu e cazul:

«Își îmbracă ăla copiii în urși și le cântă cu toba în mână *dabulete-prostulete,* ăsta-i folclor?» «Păi, atunci, de ce-i duci până acolo?» «Dar n-am spus că nu-i amuză pe ei, am zis doar că nu mă amuză pe mine, înțelegi? Moșu' știe foarte bine ce face: le sparge urechile cu toba și pă urmă le vinde măști făcute din cârpe și sculpturi de lemn înnegrit cu ulei ars. Ăștia sunt foarte mulțumiți că reușesc să-și cheltuie *le budget vacances*, iar bătrânul, dacă-i mulțumit de vânzare, le mai dă și o țuică. Iar pe mine mă enervează pentru că mă roagă după aia în autocar să le traduc ce-a zis moșu când cânta *corăghiasca ca la urs* și n-am nici un chef să le mai inventez tot felul de prostii, asta e!».

les Américains viennent-ils en vacances ici?

De fapt, un ghid face un decupaj în lumea înconjurătoare, decupează cum vrea el filmul care se proiectează pe ferestrele autocarului și astfel reușește să

le vorbească într-o altă limbă cu cuvintele și cu gramatica limbii

> franceze. El are de-a face cu niște copii care nu merg pe picioarele lor (ci pe roțile autocarului condus de nea Anghel), nu știu să mănânce (Maco le face meniuri și le spune că pentru sarmale mămăliga înlocuiește pâinea), nu vorbesc și nu înțeleg ce li se spune dacă ies singuri pe stradă la Piatra Neamț sau la Suceava și tocmai de asta trebuie să li se dea lucruri gata privite, gata vorbite, gata mestecate. Un scriitor ar trebui să fie un simplu ghid pentru extratereștri. Deci nu trebuie să te miri de ce îți spun eu să faci sau să accepți, dar nici să te lași încântat de «corăghiasca ca la urs» sau de măștile de cârpe. Nu te miri deloc,

așadar, de faptul că, în timp ce în curte se desfășoară *spectacolul.* Maco a luat-o pe Catherine cu el în poiana din spatele casei artistului popular din Conțești, Neamț, și te dezmeticești la timp ca să apuci și tu să faci același lucru cu Martine. Nu voi intra desigur în amănunte și nu-mi voi imagina acum ce poate să facă o funcționară de bancă din Lyon în spatele unei șuri dintr-un sat din Moldova. Mă voi mulțumi să te regăsesc peste câteva ore la o masă din restaurantul hotelului Bucovina din Suceava consumând împreună cu nea Anghel și cu «monsieur Bernard» cea de-a cincea butelie de Riesling de Murfatlar.

*

Pe urmă, ar mai fi de strigat la nea Albu prin ușa întredeschisă (dacă ieși pe estacadă nu mai ai voie să intri înapoi decât trecând din nou prin filtrul «antideturnare» de la parter), de rugat acesta să dea o fugă până la tine acasă după bagaje. În timp ce-i explici cum să ajungă și la ce ușă să sune, Albu întreabă de aprobare. Îi spui că ai primit-o telefonic de la dispecerul Nelu și că i-o vei trece tu pe foaie mai pe urmă. Te crede pe cuvânt sau se gândește și el că, dacă-i Ion, e bine, că nu te încurcă și nu te pune pe drumuri ca alții. Până să urci în restaurantul de deasupra sălii de așteptare să ceri

un ness, aștepți să-și termine Gheorghiță oful pe care-l are de recitat în receptor și s-o mai suni o dată pe Elena. Te așezi, părând obosit, pe una din băncile din fața sălii de îmbarcare.

Probabil că acum Elena s-a înfuriat puțin, nu-i place deloc să se confrunte cu situații neprevăzute, o sperie orice abatere de la program, de la scenariu, de la planul făcut de ea mai înainte sau de la uzanțe și sistemele de așteptări acceptate. Aș putea spune că pe tine, dimpotrivă, tocmai lucrurile neprevăzute te bucură, că în general nu acorzi calificativul de «rău» oricărui lucru neprevăzut și că iei deciziile cu un oarecare recul tocmai pentru că nu te împotrivești surprizei în sine, ci aștepți să afli conținutul ei temporar și abia după aceea iei o măsură. Ai fi putut, spre exemplu, să pleci spre casă și să-l suni după aceea pe Ion. Să-i spui că ești bolnav, ai căzut, ești lat, aștepți să mori și abia ai făcut un efort să-l suni ca să-i amintești că peste trei ore, la Otopeni, ar trebui să fie un ghid care să o întâmpine pe madame Lacouture. Atunci cu siguranță că ar fi găsit un înlocuitor și ai fi rămas acasă în seara asta, ai fi pasat excursia și ai fi însoțit alta peste două zile, n-ar fi fost, desigur, nici o catastrofă. Condiția era numai ca tu să vrei să se întâmple așa. Iată, acum pierzi trei ore din timpul tău util fumând și bând cafele în restaurantul aeroportului, trăind prima abatere de la programul atât de bine stabilit al acțiunii 14537, consumând, deci, conținutul unei surprize, dar având în același timp și reculul necesar pentru a analiza cu atenție și conținutul altora. Spre exemplu, cel al comportării ciudate a Elenei.

O vei suna, totuși, peste câteva clipe și-i vei explica din nou de ce nu poți să vii până acasă, de ce trebuie să trimiți numai mașina să-ți ia bagajul și de ce tu trebuie să rămâi, pentru orice eventualitate, în aeroport. Vei îngroșa pretextul cât mai mult având grijă să nu depășești limita aia dincolo de care devii suspect și nu convingător. Ea va riposta, prefăcându-se numai că nu înțelege și adresându-ți reproșuri prea generale pentru ca tu însuți să nu-ți dai seama că în sfârșit a acceptat explicația ta.

Vei fi însă surprins când vei afla că a umblat în sacoșa ta și că are impresia că nu prea ți-ai luat haine groase cu tine. Dacă se face frig între timp, doar mergi la

munte, mergi, hăt, în nordul țării, ce dacă aici sunt acum 32 de grade, pe acolo se poate întâmpla foarte ușor să plouă, să ningă, cum pleci tu, așa, numai în blugi și cămăși subțiri și cu mânecă scurtă, cu un singur costum etc., etc.? Totuși, vei zice tu, după câte mi-aduc aminte, în ultimii 10 ani am tot fost plecat la munte la începutul lui octombrie și am avut totdeauna vreme frumoasă. Nu octombrie te sperie pe tine. Vei susține că ți-ai pus totuși și un pull-over. Ei, da, va zice ea, ăla subțire de tot, vezi că ți l-am pus eu și pe ăla grena de lână pe care l-ai cumpărat anul trecut din Maramureș. Nu de alta, dar să nu te trezești că-ți mai cumperi unul din cauza frigului, știi că nu stăm prea bine cu banii și ar trebui să fim mai economi, acum că vine și ăsta mic, se pot ivi tot felul de cheltuieli neprevăzute... și tot așa pe pagini întregi, pardon, pe minute întregi de conversație telefonică, de parcă tu deja te-ai fi trezit în nordul țării, într-o regiunea foarte friguroasă și ți-ai fi cumpărat un pull-over de 500 de lei din cauza frigului și ai fi și făcut o gaură ireparabilă în bugetul familiei. Bineînțeles că aici vei fi nevoit s-o întrerupi și-i vei spune:

— Dar, à propos, cu ce ocazie te-ai gândit să te uiți în geanta mea de voiaj?

Și atunci ea va schimba brusc tonul, șoptit ți se va părea că-ți vorbește, ți-a pus ceva înăuntru, o scrisoare, cum o scrisoare?, mi-ai scris mie?, nu, nu, mă gândeam s-o trimiți tu undeva, așa poate ajunge mai repede, unde?, cum unde, tu ce crezi?, nu știu, vei declara naiv în chiar clipa în care îți va trece prin minte că poate s-a gândit să-i scrie unchiului ei din Belgia.

*

Monsieur Bernard, care tocmai a achitat cele cinci sticle vrea să știe, ca în fiecare seară, dacă vinul ăsta este «de la région, d'ici» și tu îi spui «oui», pentru că n-ai nici timp și nici chef să-i explici unde vine Dobrogea și ce caută vinul ei la Suceava. Maco e în bucătărie și face nota de plată și meniul pentru micul dejun de mâine, iar monsieur Bernard spune «ils ont de bons vins par ici» și tu din nou îi răspunzi «oui», tocmai când nea Anghel se ridică de la masă și spune: «Eee, io mă duc să mă culc, să-ți las ușa deschisă?» «Vezi matale, dacă întârzii,

încui-o!» și să răspunzi și familiei martinicheze care trece pe lângă masa voastră spunându-vă «Bonne nuit!». În restaurant au mai rămas numai câteva «turiste», cum ar spune Maco, strânse în jurul unei mese la care s-au consumat mai multe sticle de Murfatlar decât la a voastră și având «le fou rire», adică râzând ca proastele. Către această masă se îndreaptă ca atras de un magnet monesieur Bernard și este primit cu aplauze. Tocmai când observi că ești singur la masă îți îndrepți privirea către partea opusă a restaurantului unde Catherine și Martine reintră în sală. Ele au plecat primele sus, să creadă cei din grup că sunt fete cuminți și se culcă devreme, acum s-au întors. Se așază la o masă, își aprind țigările și fumează cu multă distincție. Când te observă, Catherine te cheamă îndoindu-și arătătorul sub formă de cârlig de mai multe ori în direcția ta «Ça va?» întrebi tu apropiindu-te de masa lor. Martine te privește fix drept în ochi, Catherine ar vrea să știe unde-i Maco. La masa turistelor, acum în spatele tău, se aud răcnete de râs și se mai comandă un rând. Spui că Maco are de lucru și pleci să-l cauți în oficiu încurajat de Martine din priviri și de Catherine prin cuvinte. În biroul șefului de unitate Maco stă cu Mimi pe genunchi și discută cu un șef de sală pe care îl vezi numai din spate. Pe birou e o sticlă de vin și trei pahare pe jumătate pline. Mimi râde.

«Ce-i, mă?» te întreabă Maco. «Vreau și eu două sticle de vin să le luăm în cameră», spui tu și-i faci cu ochiul. El se ridică și vine cu tine la bar. Mimi vine și ea, dar Maco îi dă cheia și o expediază în camera lui pe scara de serviciu să n-o vadă *recepția.* «Ce-i spun lu' Catherine?» întrebi după ce pleacă Mimi. «Spune-i că numai peste vreo oră termin actele, să coboare atunci că ieșim la o plimbare.» «Bine». Maco dispare pe scara de serviciu, tu reintri în sală chiar în momentul în care monsieur Bernard varsă paharul de vin pe fața de masă făcându-le pe convive să delireze de râs. Cu cele două sticle și cele două fete urci în camera ultimelor. După numai o jumătate de oră sticlele s-au golit. Catherine îți face cu ochiul și zice că iese puțin la plimbare. După ce iese și Martine stinge lumina în urma ei, o auzi bătând în ușa lui Maco din sfert în sfert de oră. Pe la unu și jumătate bate în sfârșit în ușa propriei camere. Martine îi deschide în timp ce tu îți aranjezi ținuta. Intră furioasă și

se trântește pe pat cu fața în pernă refuzând să răspundă la întrebările pe care i le pune Martine într-un ciudat dialect al limbii franceze. Toate limbile au dialecte, de ce n-ar avea și franceza *patois*-uri? Ieși pe culoar. Bineînțeles că nea Anghel a încuiat ușa. Dinăuntrul camerei în care ar trebui să dormi se aud sforăiturile bătrânului amestecate cu un buletin de știri în limba sârbo-croată. A uitat radioul deschis. Îți trebuie încă o jumătate de oră până când să reușești să ajungi la patul tău și să te cufunzi într-un somn adânc.

*

Acum stai proptit în coate de masa din restaurantul aeroportului și încerci să faci punctul, să învârtești obiectivul unui imaginar aparat de fotografiat până ce se clarifică totul, linii, culori, nuanțe și iluzii optice.

Adică, vrea să spună soția ta că nu întâmplător i-a venit în minte încă din vară să-ți spună că se gândește uneori la unchiul ei, că ce-o fi făcând, cum îi va fi mergând pe acolo și ce-ar fi să-i scriem. A zis atunci că nu-i are adresa, dar că știe cum ar putea să facă rost de ea, că-și amintește de un vechi prieten de-al unchiului ei care a întâlnit-o cândva pe stradă și că i-a zis că dacă vrea adresa lui Marcel i-o poate da. Acum o și găsise, deci! Va să zică se gândise să-i scrie și să-i spună ce? Îi chiar scrisese, de vreme ce scrisoarea se afla deja în sacoșa ta de voiaj și călătorea spre tine în portbagajul mașinii lui nea Albu. Ba mai găsise de cuviință și să-i scrie, așa, din inițiativa ei și fără să te consulte și pe tine. Pe tine să te roage numai s-o plasezi unei turiste de-a ta care pleacă după circuitul ei prin România în Franța sau în Belgia. Tu erai numai bun pentru a face ca acea scrisoare să ajungă «mai repede»!

Ei, da, asta da surpriză. Ce să te mai miri că avioanele pot să întârzie și trei ore pe o vreme ca asta, când e cald, nu e ceață și cerul pare o lacrimă de copil?

Prin geamul uriaș al aeroportului, George chiar privi în mod involuntar cerul și remarcă trecerea spre roz a culorii lui care fusese până atunci bleu deschis. Așa cum era așezat, se gândi el, se afla cu fața spre nord și avioanele care veneau la aterizare pe pista principală a aeroportului trebuiau să apară din stânga lui, adică dintr-

acolo de unde cerul se colora intens în nuanțele unui superb apus de soare la începutul lunii septembrie. Se vedeau casele mici de dincolo de șoseaua națională 1 și, profilată pe cerul roșietic, pădurea care se întinde până în apropierea clinicii de geriatrie din vecinătatea aeroportului. Un avion care s-ar fi apropiat de aeroport s-ar fi văzut mai întâi ca un punct negru care se mișcă pe fondul în culori poetice. Se uită cu mai multă atenție și nu descoperi nici un astfel de punct nici în apropierea orizontului, nici mai sus pe cer. Își privi ceasul tocmai în momentul în care un grup gălăgios de ghizi se apropie de masa lui.

Aveau fiecare câte un alt avion de așteptat, dar grija lor de acum era să-l lămurească, fiecare în felul lui, desigur, pe Gheorghiță, ghidul nemților care-și rătăciseră bagajele, asupra felului și timpului în care pot fi recuperate acele bagaje. Nu-l întrebară nimic pe George.

*

(De altfel, pe colțul corespunzător propoziției de mai sus «*Nous avons visité une fromagerie»,* cartea poștală conține o imagine surprinzătoare. În planul îndepărtat se văd două culmi de munte acoperite de brazi și una mai înaltă, golașă, cu dâre de zăpadă netopită încă; la poalele lor începe o depresiune care continuă ca o câmpie foarte plată până în prim-planul imaginii; câteva puncte albe și roșii situate la poalele culmii celei mai apropiate, adică acolo unde începe depresiunea, semnalizează existența satului Enney. Ai zice că te afli la Gheorghieni și te uiti spre Ceahlău (ba nu la Gheorghieni, ci chiar la Joseni) sau că te uiți spre Făgăraș din Drăguș, spre Piatra Craiului din Zărnești.)

Dehors nous avons fait un feu de camp. Au café du village il y a eu une bagarre entre les Français et les Suisses. Les Suisses ne peuvent pas nous blairer.

(Extraordinar! va exclama George după ce va consulta un dicționar de argot și va constata că *blairer* nu există, dar că *blair* înseamnă nas și că «se bouffer le blair» înseamnă a se certa strașnic. Izbucnirea ei de mândrie e sinceră și autentică. Nu se poate să vină câțiva adolescenți elvețieni și să le sufle în ciorbă câtorva adolescenți francezi nici chiar în discoteca din satul

primilor! Nici chiar adulții din Enney n-au acest drept, cum bine precizează Corinne):

Ce sont des adolescents français avec les vieux du village.

(Deci ăștia cu ăia s-au bătut sau și-au halit nasul – cum ar suna în traducere mot-à-mot expresia «se bouffer le blair». Prin meciul de catch dintre aceste două echipe minabile a fost revigorată mândria naționalistei, prostuței și micuței Corinne.)

Tous les soirs je fais le mur et je vais au café car on doit se coucher à 10 h pour moi c'est trop tôt.

(Adică ce eram noi în stare să credem că ea, Corinne din Persan, Vosges, este o simplă țărăncuță care se culcă la 10 seara și nu se duce la discotecă? Credeam că i-e frică să sară gardul pensiunii în care au cazat-o elvețienii? Chiar cu greșeli de limbă franceză, ea, eleva strălucită, prima din clasă cu media 14 și nu știu cât, nu se jenează să spună cât de bine se distrează la Enney. O, mult mai bine decât la Persan, fără îndoială!)

Nous avons fait une boum (probabil «boom», dar asta e deja altă limbă europeană), c'etait con.

(Ai zice că din când în când sensibilitatea ei se trezește și dă verdicte exacte, numai că «c'est con» pare a fi folosit în sensul admirativ și nu peiorativ. Dar să citim cu atenție propoziția care urmează.)

Je préfère nettement la Roumanie, les habitants sont plus sympas.

E greu de descifrat intenția ei din momentul scrierii acestei propoziții. A vrut să-l flateze discret, cu diplomația ei rudimentară pe simpaticul Georges sau s-a gândit pur și simplu că băștinașii din Carpați, care au ignorat trecerea grupului de francezi pe acolo, sunt de preferat băștinașilor din Alpii elvețieni care s-au apucat să se bată cu francezii «au café» dându-i palpitații proaspetei bacalaureate?

Écris-moi pour me donner de tes nouvelles.

Grosses bises! Corinne

*

Dimineața îl găsești pe Maco în holul recepției cu o mutră disperată și încercând să vorbească la telefon cu

Bucureștiul. Din când în când urlă în receptor: «Aloo, aloo!» Apoi: «Alo, Bucureștiule, aici ghidul Mihai Macovei. Ma-co-vei! Cum? Portarul? Dă-mi numărul lu' tovarășu Cernu!» Și probabil că telefonul se închide pentru că Maco o ia de la capăt.

Afli că în timpul nopții una din doamnele din autocarul vostru a făcut infarct și a murit. Tot grupul e furios pe Maco, dacă ar fi fost găsit la timp, el ar fi chemat doctorul și poate că...

«Dar băuse, domne!» spune Maco fără să vorbească cu cineva anume și încă ținând receptorul la ureche. Însă moartea e ceva care vorbește o cu totul altă limbă.[18]

Va trebui, se pare, să răspundă pentru absența lui din hotel în timpul nopții sau, dacă se va dovedi, pentru că a fost în cameră și a refuzat să răspundă.

> Asta e soarta lui, îți spun eu, adică cel care i-a ales-o: să traducă mereu dintr-o limbă într-alta.

*

— C'est toi, alors? zise Anne Marie. Abia ieșise printre ușile de sticlă groasă în sala de așteptare a aeroportului. George își aminti imediat chipul ei, o mai văzuse cândva și, mai ales, citise o mie de scrisori insipide de la ea. Nu răspunsese vreuneia.

— Bienvenue! prescurtă el formula oficială, dar ea se agață de gâtul lui și-l sărută. George privi jenat în jur și descoperi figura lățită în zâmbet a unuia dintre agenții de circulație care-l privea de afară împreună cu șoferul Albu.

Dar ce păcat că nu ne-am propus să scriem un roman polițist! Am fi avut ce înlănțui chiar acum. Pașii fermi pe asfalt, ai ei, ai lui și ai șoferului Albu. Zgomotul celor trei portiere. Mărturisirea ei că «j'ai divorcé», apoi amănuntele cu firma de turism la care s-a angajat fotoreporteră. Asta îi permite să călătorească mult și pe gratis. Nu cunoaște plăcere mai mare. Ba, poate, da: aceea de a avea foarte mulți bani. Dar o să vină și asta curând. O dezinvoltură exagerată încearcă ea să afișeze. Nea Albu: «asta nu te iartă, Georgică!». Și ea, curioasă: «qu'est qu'il dit?» Vorbește de drum.

Apoi telefoanele lui din ce în ce mai dese acasă. Elena, nu te mai gândi la prostii! Vreau ca fiul meu să aibă de toate. Va avea. Să nu-i lipsească nimic. Și din ce se va alcătui personalitatea lui dacă nu va trece și prin lipsuri? Ești un monstru! Și tu o mamă-kitsch!

Pozele ei, care vor fi toate incolore, deși Kodak.

Piatra rece a mănăstirii Sinaia și nu iarba anemică din curtea ei interioară. Zeci de copii pe tabloul votiv și nu vioiciunea de spirit din polemica Bălenilor cu Cantacuzinii. Săgețile Peleșului pe un cer fără scamă de nor etc., etc.

«Tu es un peu maso, Georges!» Adică nu-ți place să profiți de fiecare ocazie. (Asta, de obicei seara când el zice că vrea să telefoneze acasă. Bon, et après?) Dar ce de Profit și nu Bucurie, de ce fiecare ocazie și nu viața?

Pe urmă cheile Bicazului și căutarea celor mai teribile unghiuri. Să amețească deodată cel care va răsfoi pliantul «Loisir et Culture» și va da peste poza făcută de ea aici în chei. Să leșine, să fie reanimat și să cumpere imediat o excursie. Măreție. Monumentalitate.

Și brăduții pitici care se cațără pe o stâncă golașă în bătaia vântului rece? Pe ei de ce nu-i vede nimeni?

Ei, așa mai departe, mănăstirea Bistrița, Voronețul, Humorul. De ce, Georges, nu-ți mai amintești de Anne Marie și de hotelul C. din Piatra Neamț? Eram obosit, spune el și pleacă să dea telefoane.

Și apoi, bomba, într-o zi pe la prânz, când intrați și voi în Suceava. Maco e reținut pentru cercetări, cineva îl va înlocui pe traseu mai departe. Ajutorul de șofer, unul Daldea, se sperie și pleacă acasă cu trenul. George se duce spre ea, acolo afară, în fața hotelului, unde și-a instalat trepiedul și măsoară lumina. (Ea să măsoare lumina soarelui cu un aparat cât o pară!) Îi zice: O femeie a murit astă noapte aici în hotel. O franțuzoaică bătrână. Atac de cord. Și ea, sec: Cum o chema? Și el se întoarce la recepție și vine cu numele doamnei. E puțin buimac, interzis, dar va fi și mai și. Lacouture Suzanne– 82 ans.

— Je suis riche, Georges, tu sais, je suis riche! zice ea și aruncă cu para aia din mână în mijlocul străzii. Ați văzut vreodată un exponometru strivit de un pneu? Nimic deosebit!

Se bucură sau e nebună, se întreabă George și încearcă să o privească cu luciditate.

Apoi declarațiile (familia răposatei, adică domnișoara Lacouture Anne Marie, fostă madame B., nu ridică nici o pretenție – doar e unica moștenitoare!), telefoanele, telexurile, confirmări, ștampile, acțiune contramandată – reportera nu mai vrea să fotografieze nimic. Europassistance va organiza incinerarea rapidă și septică plus repatrierea urnei. Pas de problèmes!

Dar drumul, ca de obicei, va fi continuat într-un fel.

Pentru neglijență în serviciu, Maco va fi pedepsit după ce termină turul. Se îndreaptă deci spre Oradea și speră s-o revadă pe Dilaré.

George să-i cumpere delegatei firmei «Loisir et Culture» un bilet la avionul de București. Dacă vrea poate reveni cu același avion sau cu mașina șoferului Albu. Preferă ultima soluție. Daldea e încă în tren și nu știe nimic. Îi e milă de Maco și dor de copiii lui. Mai dor decât altă dată. Așa de dor nu i-a fost niciodată.

Atâția oameni deci se află pe drum. Timpul e frumos, e soare, e încă prea cald pentru octombrie. Sute de nuanțe ale toamnei pot fi admirate pe drum și totuși...

Niciodată călătoria n-a avut un asemenea gust. Un gust de surogat la care fabrica a greșit dozele sau a pus praful de supă concentrată la un loc cu detergenții. Ceva de genul ăsta. Doar șoferul Albu nu-și pierde cumpătul și emite ipoteze îndrăznețe de detectiv particular.

Calul cu frâu incorporat zburdă drept spre ținta dinainte stabilită

El stătea în picioare în fața biroului lui din sufragerie, lampa de pe birou era aprinsă deși era ora zece dimineața, și-și examina cu atenție pălăria iugoslavă din păr de iepure australian pe care o cumpărase cu câteva zile în urmă. Tu ai trecut prin spatele lui și îndreptându-te spre bucătărie i-ai spus: «Bună dimineața, bătrâne!». Ca de obicei l-a iritat că i-ai zis «bătrâne», și-a reprimat iritarea și ți-a răspuns înțelegător: «Bună, bună!» Când tu tocmai aprindeai focul la aragaz a intrat și el în bucătărie (terminase de examinat pălăria iugoslavă și o lăsase pe birou) și ți-a zis: «Auzi, cică nu e bine să bei cafea că face cancer la pancreas, au descoperit americanii». Ai pus apă în ibric și cum el plecase din nou în sufragerie te-ai dus după el și l-ai întrebat: «Dar acum bei și dumneata o cafea, nu?» ca și cum i-ai fi zis «de ce, dracu, nu ți-ai făcut-o singur?» și el, continuând să citească eticheta aia de trei cuvinte cusută în interiorul pălăriei, ți-a răspuns: «Desigur, desigur!»

Pe urmă iar a venit în bucătărie și tot fără pălărie și a început să-ți spună și că brazilienii s-au supărat și au făcut scandal, comunicarea asta putea să le deregleze economia națională. «Da', ai zis tu, ce crezi că ăia n-au făcut-o special?, ce s-au gândit ei?, ia să luăm la ăștia cafeaua mai ieftin!» A părut să rămână o clipă descumpănit, ca orice om bătrân crezuse în această nou descoperită nocivitate a cafelei, dar acum îl tenta și să descopere împreună cu tine subtilitatea jocului economic al americanilor. «Dracu să-i ia, au zis că au făcut statistici prin spitalele lor.» Deci avusese timp să citească și ziarele de dimineață nu numai eticheta pălăriei și tot nu se apucase să-și facă singur cafeaua, părea din ce în ce mai pierdut în casa asta uriașă care fusese în întregime a lui.

La doi ani după pensionare se despărțise de soție și trebuise să cedeze o mare parte din apartament. Acum, în scriptele ICRAL-ului, casa conta ca fiind compusă din două garsoniere. Una, a lui, fostul dormitor, și una, în

care fuseseși repartizat când veniseși de la Baia Mare, fostul lui birou cu bibliotecă înzidită, și o mare suprafață în folosință comună, adică sufrageria de 50 de metri pătrați, bucătăria, baia, holurile, terasele și WC-ul de serviciu. Încă de când intraseși prima dată aici te șocase delabrarea care se instalase în toate mobilele, mizeria din baie și din bucătărie, funcționarea capricioasă a instalațiilor și nu-ți făcuseși nici un fel de iluzie că tocmai tu vei fi cel care le va pune la punct. Apoi ai început să-l cunoști pe bătrân. Te așteptai să aibă mai multe tabieturi, să te săpunească la cap cu cine știe ce principii morale pe care nu reușise să le inculce nici copiilor lui și probabil nici fostei soții de vreme ce divorțaseră, să ajungeți repede la cine știe ce conflicte și la atitudini ostile. Dar el, în afară de neștiința de a fi burlac, adică în bucătărie, era un om de aur, discret (stătea ore în șir la el în cameră citind, ieșea zilnic până la facultate și rămânea trei-patru ore chiar dacă nu avea de predat nici un curs din jumătatea lui de normă pe care o ceruse după divorț și părea s-o păstreze pentru încă multă vreme), politicos, deloc pisălog și chiar cu o conversație agreabilă atunci când tu aveai musafiri în sufragerie și aveai chef să-l chemi și pe el să stea de vorbă. Avusese, se pare, funcții în economie și fusese implicat în unele decizii ale perioadei în care tu, încă copil, le resimțiseși numai prin faptul că de la un moment dat nu mai trebuia să te duci la pâine cu un carton galben (asemănător cu cartela de cantină studențească de mai târziu) sau prin bucuria de a mânca salam de București în loc de carne de vițel tăiat la voi în curte și pe care mama ta nu voia niciodată s-o pregătească cu usturoi. Dar despre astfel de lucruri nu prea îi plăcea să vorbească. Avusese probabil o răspundere dificilă atunci și voia s-o uite sau avea dorința de a nu contrazice bunul-simț comun, opiniile colegilor tăi care, deși erau naive din punctul lui de vedere, trebuiau respectate? În ultima vreme, însă, te zgândărea cu tot felul de întrebări serioase, parcă te-ar fi sondat în legătură cu o anumită problemă, iar tu, ba îi răspundeai în glumă, ba te ambalai inutil, ba îl pedepseai lăsându-l să-și facă singur cafeaua.

Acum se așezase la măsuța din bucătărie, evitase să pună coatele pe masă, să nu-și murdărească costumul lui

bej, elegant, pe care-l asortase destul de inspirat cu o cravată verde *uni* și aștepta împreună cu tine să se fiarbă cafeaua. Nu părea să fie deranjat de faptul că tu ești în pijama și că pijamaua e murdară, voia să-ți spună ceva sau să te întrebe, avea încredere în răspunsul pe care ai fi putut să i-l dai. «Ai văzut ce se înarmează ăștia?» a întrebat, de parcă înarmarea Statelor Unite devenise dintr-o dată strâns legată de cancerul pancreasului. Nu i-ai răspuns și el s-a simțit dator să continue, să se explice cumva. «Ăia n-au simțit niciodată ce înseamnă războiul mondial, dar acum trăiesc o psihoză tâmpită. Noi, aici, suntem într-un fel protejați. Iar nu i-ai răspuns și el iar a continuat.» «Il n'y a que le provisoire qui dure.» «Adică?» ai întrebat tu luând ibricul de pe foc și punând cu linguriță caimacul în cești. «Adică, domne, traiul lor bun pare definitiv, dar psihoza asta o fi ea chiar așa de provizorie?» «Și pe dumneata de ce te îngrijorează?» ai râs tu și ai pus din nou ibricul pe aragaz. Aici a părut dintr-o dată tulburat. El nu știa să pregătească o mărturisire, o lua prea pe departe și se pierdea pe drum, alteori te trezeai că-ți spune dintr-o dată lucruri care ar fi necesitat oricum o introducere și care, dacă pe el îl frământaseră, nu era deloc sigur că și pe tine te preocupau în vreun fel. I-ai adus cafeaua și ți-a mulțumit recunoscător, mai mult din ochi decât prin ce a îngăimat, însă a părut speriat când a văzut că rămâi în picioare cu ceașca în mână, gata să pleci spre camera ta. Ți-a pus deodată trei întrebări: «N-o bei aici? Ți-e frig? Sau te grăbești, azi parcă lucrezi după-amiază?» Nu i-ai răspuns nimic și te-ai așezat.

A trebuit apoi să te miri aflând că băiatul lui, chirurgul, a cerut să emigreze în America și că el este foarte supărat de o așa întâmplare. Nu pentru că o să trebuiască să renunțe la jumătatea aia de normă la facultate, pensia e destul de mare, îi ajunge, și așa nu are ce face cu banii, ci pentru că doi dintre copiii săi erau prea sub influența fostei lui soții. Iar cel de-al treilea, mezinul, nu voise să studieze, era muncitor. De fapt, era greșeala lui, prea-i învățase pe toți trei să trăiască mai bine decât media. Când i-ai dat dreptate a părut din nou tulburat, s-ar fi bucurat poate dacă l-ai fi contrazis disculpându-l. Atunci a sunat telefonul și te-ai dus să răspunzi. Era Mariana care te anunța că a plecat de la

serviciu cu o treabă urgentă în oraș și că rezolvând-o mai repede decât se aștepta ar veni până la tine să bea și ea o cafea. Te-ai dus la tine și ai strâns patul, ai deschis fereastra, ai apropiat fotoliile și ai luat scrumiera de pe măsuță ca s-o golești. Când ai revenit în bucătărie el deja își băuse cafeaua. Te aștepta, «Îmi vine o prietenă în vizită!» i-ai zis și i-ai făcut cu ochiul. «Cine?» a întrebat el ca unul care știe câte tipe vin la tine și cam ce hram poartă fiecare. «Una care n-o să facă niciodată cancer la pancreas», ai zis tu. «Asta cum prinde o oră liberă, cum vine până aici să bea o cafea.» «Ahaa, e Mariana!», a schițat el un zâmbet și s-a dus în sufragerie să-și pună pe cap pălăria aia nouă și să-și ia servieta și să vină din nou în ușa bucătăriei să te salute ceremonios. «Ai văzut ce pălărie mi-am luat?» «E mișto!» «Mă duc la facultate, trebuie să spun ce cred despre decizia lui fi-miu. Așa că te las să te desfășori.» Aici n-ai mai știut ce să-i răspunzi și l-ai condus până la ușă, ascultându-i gluma lui că dacă o întâlnește cumva pe Mariana pe scări o invită să bea o cafea în oraș și admirându-i tăria psihică, neobișnuită pentru un tip de aproape 70 de ani. «Și dacă merge cu mine ce te faci?», a zis el din ușă. «Ce să fac, mă supăr și plec în America», i-ai răspuns și el a coborât scările râzând.

A doua zi au telefonat de la spital crezând că tu ești familia lui și că pot să-ți comunice ție diagnosticul nemilos pe care tocmai i-l stabiliseră.

Acțiunea (romanului) «Black Money»

> Este posibil ca un lucru nou să-l facă ridicol pe omologul său mai vechi, dar și invers. Pe ce forțe trebuie, deci, să mizăm: pe cele care fac să dăinuie omenirea sau pe cele care o fac să progreseze?

— Mă, băieți! zise președintele cine-fan-clubului.

Apucă apoi jumătatea de lupă uriașă de pe biroul lui cu obiecte bizare. Pentru cineva care ar fi ascultat o înregistrare a conversației, lunga perioadă de liniște care urmă ar fi fost, desigur, un motiv de neliniște. Pentru cei de față însă, lungul șir de gesturi se constitui după o gramatică strictă într-o continuare firească a propoziției ce părea încheiată. Tăcură privind.

Uriașa jumătate de lentilă convexă se ridică mai întâi până la înălțimea ochilor președintelui și fu plasată perpendicular pe direcția privirii lui. Din fotoliul în care se afla, G.V. văzu prin bucata de sticlă o parte din sprânceana dreaptă a președintelui. Maco, fiind ceva mai înalt, privi dinții îngălbeniți de tutun ai bătrânului. Se vedeau uriași, înspăimântători, animalici. Așa un rânjet, mai rar! Cei doi tineri se priviră scurt. Păreau să fi înțeles amândoi același lucru. Ar trebui să spunem că diametrul lentilei, de-a lungul căruia fusese tăiată, era de circa 15 centimetri. Dimensiunea aceasta e de necontestat și ea justifică faptul că «băieții» erau deocamdată de acord cu demonstrația. Fără să-și miște mâna, președintele întoarse capul și privi pe fereastră.

Dimanche, 21 janvier 1979

Cher Michel.

Hé bien, Monsieur Maco(vei), on a la mémoire courte ou la plume lourde, je vois. Alors, moi je projette tranquillement sur tout ce qui ressemble de prés ou de loin à un Roumain, et la Roumanie m'oublie! Heureusement que je ne fais pas la collection de timbres parce qu'avec toi, je n'agrandirais pas beaucoup mon stock de timbres étrangers, n'est-ce pas?

J'avais pensé à donner ta peau à Giscard pour qu'il te l'apporte, mais je crois que par la poste, ça ira plus vite.[119]

Je voulais aller en Roumanie à Noël mais je n'ai pas d'argent. Je crois que je ne suis pas démerdarde. Si l'amour donne des ailes, pour les idées, c'est raté!

Ceci dit, je t'ai toujours à l'œil ou dans l'idée – comme tu voudras – en attendant de t'avoir... ailleurs. Do you see what! mean? J'étouffe d'envie d'être là où est ma lettre au moment où tu la lis.

Voilà. Comme le disait Barthes, le discours amoureux n'est qu'une suite d'affirmations... Alors, affirmons! Inutile, je crois, de te préciser ce que j'ai à t'affirmer.

Martine[120]

Prin lentilă se vede acum o ureche uriașă, mult mai mare decât capul care o poartă, iar de afară, prin fereastra deschisă se aude vocea de beţiv a cuiva care mai devreme bătuse cu pumnul în uşa cu glasvand a vecinului.

— Să trăiți, io sunt zugravu, doamna-i acasă?

— Nu, spune interlocutorul lăsând să se înțeleagă din ton că nu arde de nerăbdare să continue discuția.

— Da'... cu cine am onoarea, nu vă supărați?

Se aude un mormăit indescifrabil (sic! *n.a.*).

— Aaaa, sunteți soțul! Îmi pare bine, Bădușoiu. Am mai făcut rost de niște materiale în plus... O să vin eu să le urc prin pod... Dar nu comentăm asta acum, comentăm că credeam că-i doamna acasă că zicea că la pensie ne mai dă niște bani.

— Nu-i acasă.

— Noi am aranjat partea asta care ploua, dumneavoastră nu erați acasă, dar nu vă mai faceți griji... Ca să continuăm... și cu materialele astea... foarte greu le-am făcut rost. Niște bani... știți!

— Păi, cum ați vorbit cu soția, eu nu mă bag, nu știu.

— Domnule, nu vă supărați, sunt d'aci dă vizavi, dă la teatru, sunt zugravu, poate vreți să vedeți un spectacol...

— Nu.

— Da' doamna când vine?

— Mai pe seară. Îi spun că ați fost pe aici.

— Da, Băduțoiu, zugravu, dă la teatru.

Apoi cu o voce mai scăzută:

— Daa' un W.C. n-aveți la-ndemână?

— Domnule, vă rog!

— Lăsați, trec mâine. Io aduc materialele, să știți! Au trecut patru zile de când a luat doamna pensia.

— Îi spun că veniți mâine.

— Le urc în pod... Io îmi fac treburile mele și io și pe urmă comentez.

— Bine, îi spun. La revedere!

— La revedere!

Nu există nici un indiciu că urechea uriașă ar asculta ceea ce aud cei doi privitori ai ei. Posibilitatea, totuși, există.

Problema reală este însă cu totul alta: urechea noastră auctorială trebuie să mai rămână în această cameră de la parterul casei de cultură orășenești, sediul cine-fan-clubului, sau poate să se călătorească aiurea? Ea deja a ieșit puțin pe fereastră!

Venind încoace, băieții au făcut mai întâi un tur prin piață și prin fabuloasele secții ale unicului magazin de antichități din oraș. Există voci care-i spun talcioc și voci care susțin că nu e decât o vânzare sub consemn. «Sunt cam obosit azi!», zicea Maco. «Și eu.» aproba G.V. de parcă această experiență a trupului putea fi în vreun fel transmisă. «Nu vindem obiecte de argint», scria cu cerneală pe un carton așezat în vitrina cu tacâmuri. Servicii complete sau descompletate, tăvi, clești, suporturi. Cam câte persoane se vor fi servit într-un fel sau altul de aceste sute de furculițe, cuțite, linguri și linguriște? În spatele lor auziră pe cineva vorbind în bulgărește. Un cuplu. Amândoi abia trecuți de patruzeci de ani, aproape obezi, curat îmbrăcați, sobri. Traversează încăperea, privesc în treacăt cele două vitrine, se grăbesc spre secția în care sunt expuse mobile vechi și tablouri. G.V. își încordează auzul. «Ce-or fi zicând?» «Habar n-am!, zice Maco, ce-ți închipui, că știu șapte limbi?» Nu, dar am putea presupune după mimică! Intră între timp și o pereche mai tânără. Aceștia vorbesc românește și stau multă vreme îmbrățișați în fața vitrinei pline cu tacâmuri. Privesc fix cu una din mâini abandonată pe

șoldul celuilalt, cu cealaltă proptiți de vitrină. Amprenta câtor perechi de buze se va fi imprimat în memoria imposibil de explorat a metalului acestor tacâmuri? «Aș putea să-ți traduc ce zic ăștia care tac în fața vitrinei!» «Și eu!» «Ei?» «Ei, vor s-o ia de la lingură!» «Chiar crezi că sunt îndrăgostiți?» «Mda! Un stadiu anume, de altfel destul de frecvent».

Mobilele nu par să intereseze prea multe persoane. Cei doi rotofei examinează de aproape un tablou învechit. Femeia chiar cu buricele degetelor. Maco, totuși, încearcă să prindă câteva sunete. G.V. privește cu atenție o «marină» de alături. Coada ochiului său o transformă pe femeie într-o siluetă albăstruie. Hi, hi, hi! se aude râsul acesteia în contrast puternic cu volumul ei real.

Lentila (jumătatea de fapt!) stă acum paralel cu tăblia biroului. Sprâncenele președintelui s-au unit într-una singură ce seamănă cu un bor de pălărie de plajă. Maco râde. Și el are dinții îngălbeniți de tutun. Cei doi vorbitori ai limbii lui Bai Ganiu s-au îndepărtat chicotind. G.V. scoate cu două degete cartea de vizită din rama tabloului:

> tablou ulei pe pânză «natură statică»
> cu ramă veche cu defecte în partea de
> jos (rama – *n.n.*) semnat Vasilescu
> lei 2990 ind. 43951/a

Ce vor fi înțeles cei doi vizitatori străini, posibili cumpărători de altfel, din această mâzgălitură cu pixul? «Probabil prețul», spune G.V. «Ah, da, asta da, sigur!» În spatele lor se aude acum vocea tânărului amorez:

— Sunt destui dilii care să dea o mie dă lei pe așa ceva!

Pare să comenteze «marina» de lângă tabloul vechi cu rama stricată. Fata doarme confortabil cu ochii deschiși și cu trupul lipit de al omului ei.

Maestrul își lipește brusc sticla rece și groasă de dosul palmei stângi. O îndepărtează apoi încet până când porii pielii capătă o dimensiune amenințătoare. Amenințarea este explozia, aș zice. Șeful cenaclului S.F. se oprește la timp. Pori și striații, fire răzlețe de păr, puncte roșii inexplicabile, canale marțiene, ridicături

albastre pe sub care bunul-simț bănuiește că se scurge sângele roșu. Un peisaj demn de a fi privit cu luare aminte de cei doi învățăcei care s-au ridicat între timp de pe fotolii și s-au aplecat peste birou. Lentila tăiată nu-i decât o fantă prin care cei trei privesc în altă lume: a noastră!

Veți coborî alene scara în spirală a magazinului și vă veți pierde în mulțimea pestriță. «Azi dimineață am răsfoit niște scrisori vechi și mi-a venit o idee!» «Ce idee?, întreabă Maco, și eu am citit azi o scrisoare de la o franțuzoaică. Mi-a fost turistă în vara trecută și mi-a scris toată iarna. E nonșalantă și are umor.» «Mie nu-mi plac coincidențele», va insista G.V.

Maco își înfige cu obrăznicie degetul arătător sub lupă, deasupra mâinii președintelui de cenaclu. Câteva secunde privirile celor trei rămân ațintite pe unghia nu tocmai îngrijită și care a căpătat dimensiunea unei farfurii zburătoare deasupra peisajului.

— Ar fi coincidență dacă am avea amândoi aceeași idee. Simplul fapt că amândoi am recitit scrisori vechi de dimineață nu prea contează! Veți intra apoi amândoi în curtea bisericii fostei mănăstiri Zlătari. Prin ușa deschisă a lăcașului de cult veți vedea luminițe mici în întuneric. Veți urca treptele. «Eu n-am intrat niciodată aici», va mărturisi Maco. «Nici eu, zice G.V., hai să vedem cum arata!» «Le-o arătam turiștilor din autocar pentru că nu-i nici o parcare pe aproape. Îi duceam să vadă Mitropolia pe dinăuntru și-i asiguram că toate celelalte biserici ortodoxe sunt la fel cu ea.» «Bine, bine!» va spune G.V. plictisit în timp ce va încerca să se obișnuiască cu întunericul dinăuntrul bisericii.

În ușa altarului un preot bătrân vorbește în șoaptă cu două femei. Una dintre ele se așază în genunchi, cealaltă se retrage spre absida din stânga a naosului. «Sunt câteva icoane pline de aur și pietre!», va constata G.V. «I-aș fi lăsat cu gura căscată dacă-i băgam aici», zice Maco. «Îhî,» aprobă G.V. S-au apropiat și ei de absida din stânga și privesc în tăcere icoana sfintei Paraschiva. Femeia cea tânără se află lângă ei. E îmbrăcată în pantaloni, arată bine din spate. Maco își lasă privirea să întârzie pe dosul ei, apoi se întoarce spre scaunul voievodal și are surpriza să vadă că în el e o fetiță de vreo cinci-șase ani. Fetița tocmai încearcă să se

ridice în picioare în scaun. Preotul bătrân din ușa altarului o privește crunt pe deasupra capului femeii îngenunchiate. Cea tânără părăsește brusc vitrina cu moaștele nu știu cui, lângă care tocmai se ruga, și se duce la fetiță.

— Hai, mamă, fii cuminte că acu' ne citește și pe noi!

Băieții au timp s-o vadă și din față pe tânăra mamă. E o femeie frumoasă, are o privire stranie și ține în mână un petec de hârtie, un acatist probabil.

— Hai, bă d'aici, să nu ne citească și pe noi, va spune Maco, obraznic. În timp ce veți coborî treptele el va adăuga: Ai văzut ce femeie mișto și crede în acatiste!

— Cine știe ce-i lipsește și ei, va râde G.V. Săraca!

De ce trebuie să acceptăm să spunem că acest peisaj de sub lupă (dosul mâinii sau degetul) face parte din eu? Probabil numai pentru că literatura a știut să ne oblige s-o facem!

Veți da colțul și veți trece agale prin fața bărulețului de pe strada Stavropoleos. Ce legătură poate exista între cuvântul Stavropoleos și un bar? G.V. zice că are nevoie să meargă la W.C. Veți intra împreună în bar. În timp ce Maco rămâne proptit de zid și examinează cu falsă atenție exponatele din vitrina frigorifică, G.V. se va afla pe tron și-și va nota ceva în carnet.

— Mă duc în audiență la «Iorga», spune un băiat de vreo 40 de ani care stă proptit de bar în dreapta lui Maco. În timp ce barmanul șterge pahare și se preface că-l ascultă cu interes pe bișnițarul bătrân din fața lui, Maco descifrează propoziția pe care tocmai a auzit-o. E aceeași schemă ca la bar–Stavropoleos: pe strada Iorga se află serviciul de pașapoarte și unul care arată ca un bișnițar trecut de 40 de ani și spune că se duce acolo în audiență nu poate fi decât «o lichea. Vrea să ajungă undeva unde crede că nu va munci deloc, dar va putea să-și cumpere o mașină și un magnetofon.» Deci jocul hazardului îl face pe tip să pronunțe tocmai numele omului care ar fi fost *cel mai cutremurat de scârbă să afle că un român dorește să-și părăsească de bunăvoie țara.*

— Știi ce spunea bătrânul că trebuie să faci în ziua în care-ți vine o idee formidabilă?, întreabă G.V. după ce

tocmai a ieșit din W.C.-ul barului și-și pune carnetul în buzunar.

— Știu, zice Maco.

Ies.

«Mă, băieți, eu, în ziua în care am avut cea mai grozavă idee din viața mea (cel puțin așa mi s-a părut!), știți ce-am făcut? M-am autoanalizat toată ziua. Mi-am amintit cum am dormit, cum m-am trezit, ce-am făcut, ce-am mâncat, tot.»

— Ha-ha-ha! Știu de ce ți-ai amintit chestia asta! zice Maco.

— De ce?

— Pentru că te-ai dus la W.C.

Râd amândoi.

Până la urmă bătrânul cenaclist nu spusese nimănui care era acea idee formidabilă din pricina căreia își analizase o zi întreagă trupul și urmele lăsate de el în natură.

— Acum poți să spui la ce te-ai gândit.

— Spune întâi tu, ripostează Maco.

— Nu, uite, eu am notat aici în carnet câteva propoziții. După ce spui tu, ne uităm în carnet și vedem dacă-i același lucru, bine?

— Știi că mă gândeam să-i cerem moșului aparatul și niște peliculă și să facem un scurt-metraj trăsnet cu ideea asta.

— Mde!

— Numai că, pentru film îți trebuie imagini. Asta și caut acum plimbându-mă cu tine pe aici.

— Mda, până aici... seamănă. Să vedem care-i ideea!

Coborâseră spre piață.

Soarele de septembrie îi însoțea lateral în timp ce eu veneam la numai câțiva pași în urma lor. Trebuie să vă mărturisesc că mă plictiseam urmărindu-i, nu spuneau nimic interesant, în fond. Deci mă plictiseam urmărindu-i! Nici nu știu cum să vă fac să mă credeți. Poate nici nu-i necesar, nu-i așa? Ce contează dacă lucrurile s-au întâmplat chiar așa sau nu? Doar nu suntem niște ziariști care trebuie să acopere cu documente, filme și benzi înregistrate orice dezvăluire. Accesul nostru la realitate se merită a fi mai direct decât atât.

Uite, eu când eram mai mic, să tot fi avut vreo 12 sau 13 ani, m-am îndrăgostit prima dată. Și, poate știți cum e, prima dată e ca prima dată, e mortal și e definitiv. Aleasa mea era o colegă de clasă (care între timp a devenit vânzătoare la un magazin de mobile pentru bucătării și a dat naștere câtorva copii fără a se fi măritat vreodată cu mine) pe care o sorbeam din priviri tot timpul. Bineînțeles că în același timp mă și lăsam privit de ea, plăcerea aceasta fiind chiar mai mare. Va să zică în timpul orelor o priveam eu, din spate – ea stătea în prima bancă –, iar în recreație mă privea ea mâncându-și sandvișul pentru că eu făceam toate năzbâtiile și giumbușlucurile posibile și-i atrăgeam privirea. Suferința mea (nu se poate dragoste fără suferință) începea după-amiaza când plecam amândoi la casele noastre și deci nu ne mai puteam vedea unul pe altul. Ce credeți că am putut inventa atunci pentru a-mi prelungi plăcerea primei iubiri? M-am gândit că printr-un sistem anume (nu știu prea bine cum îmi imaginam că funcționează) ea mă poate vedea tot timpul, oricât de departe aș fi de ea și orice aș face. În consecință mă purtam de parcă aș fi fost în fața ei; eram spiritual în toate discuțiile pe care le purtam cu părinții, vecinii, rudele etc. Mă spălam pe mâini foarte des, îmi făceam lecțiile cu ușurință și zâmbind tot timpul, mă jucam frumos, săream gardurile cu multă eleganță în mișcări, eram bun cu copiii mai mici și curajos cu cei mai mari, dormeam liniștit și visam frumos. Așadar, la mine, prima dragoste s-a manifestat prin dorința de a fi supravegheat. Sper să înțelegeți, deci de ce, cam tot de pe atunci încoace, îmi iubesc personajele supraveghindu-le.

De exemplu, în timp ce G.V. și Maco se plimbau prin cartierul pieței, șeful cenaclului și cineclubului de anticipație de pe lângă Casa de cultură orășenească, tovarășul Primotei Vasilie, de profesie inginer de sunet la un studio cinematografic specializat în reclame comerciale, se afla la serviciu și se plictisea privind pentru a șaptea oară scurt-metrajul intitulat «Vizitați motelurile Centrocoop». Nu avea adică nici un chef să se apuce de lucru pentru a-i realiza numitului film banda sonoră. Își amintea unele întâmplări din tinerețe.

Maco, în acele momente, tocmai spunea:

— Să luăm drept cadru pentru story-ul nostru o societate în care principiul retribuției după calitatea muncii să fie luat *ad litteram* și pus în practică.

Nu ne aflam în piață chiar cu ocazia tradiționalei sărbători a Moșilor, dar o tablă de materii încă am mai putea dresa:

o pungă de plastic se rupe și mere verzi se răspândesc pe trotuarul murdar, binevoitori aplecându-se pentru a culege câte un măr și a-l aduce în mâna grosolană a bietei femei, munte roșu de ardei capia sprijinit dintr-o parte de barajul fragil al câtorva lăzi de lemn, dovleci turcești, de copt, acoperiți parțial de o prelată cu dungi multicolore, ceva în genul umbrelelor de plajă ale unui cazinou celebru.

— În sensul dat, retribuția după calitatea muncii ar trebui să fie diferită *calitativ.*

— Cum adică?

— Păi, să zicem că banii ar avea *culori diferite* în funcție de calitatea muncii prestate și ar fi mai numeroși sau mai puțin numeroși în funcție de cantitatea de muncă.

— Aha, zice G.V., apoi tace. Pare surprins de ce i s-a spus.

fasole verde târzie și vinete negre într-un cărucior a cărui oiște roșie stă ridicată drept în sus, oiștea, fiind scurtă, seamănă puțin cu o coadă de capră, saci de plasă fină, portocalie, plini cu câte 20 kg cartofi fiecare, tarabe de ciment, unele goale, altele îngrozitor de murdare, țeline mari cu frunze lungi învelite într-o față de masă din plastic verde cu flori albe, blugi crăcănați, păr blond, pulovăr vărgat orizontal în culori țipătoare – din spate siluetă foarte tânără, din față obraz surprinzător de veșted.

— Deci produsele, după calitate, pot fi cumpărate numai cu bani de o anumită culoare?

— Exact! Să zicem, luând ca bază culorile curcubeului, că banii negri ar fi cei mai valoroși și deci cu ei poți cumpăra produsele de cea mai bună calitate. Ar veni, apoi, în ordine, banii violeți, indigo, albaștri, verzi, galbeni, oranj și roșii. Cei albi, ar exista și d'ăștia, n-ar valora aproape nimic, cu ei aproape că n-ai putea cumpăra altceva decât rebuturi și solduri.

> Situația cititorului nu e, în schimb, deloc ușoară. Oricâte merite i-am afla, nici unui nu-l scutește de pericolul de a se lăsa lesne purtat prin boschete adânc tenebroase, prin labirinturi împuțite, atras acolo de spectacole pe care în viață le-ar refuza cutremurându-se, chemat de crime și dezastre, de vreo stârpitură sau de vreo pațachină certată cu morala, fascinat de gesturi, vorbe și scene de duzină, cărora le-ar cunoaște toate fețele chiar și numai dacă ar deschide fereastra și ar asculta cum își petrec viața, în cea mai frumoasă dintre lumi, vecinii lui de vizavi – Zamfireștii cu băiat la Cambridge, Grozăveștii cu Trabant prevăzut cu dispozitiv de alarmă. Cofetaru cu cooperativă personală la Buzău și desfacere pe trei continente. Naumescu, tenor la estradă, vânător de văduve și testamente...
>
> M.H. Simionescu, *Scopul sau cauza*

vânzător guraliv de «naftalină cristal» ținând în mână un bulgăraș uriaș din respectiva substanță și băgându-l cu dezinvoltură sub nasul tuturor trecătorilor.

— Și dacă nu e naftalină? se îndoiește cu voce tare G.V.

Vânzătorul se înroșește la față și holbează ochii cu furie. Spumegă. Îi ia drept martori pe toți cei prezenți la acea oră în piață. Ridică bulgărele alb deasupra capului. Strigă:

— Auziți, oameni buni!

Apoi adaugă pe un ton mai potolit:

— Dacă nu e naftalină, mi-o arunci mie în ochi și mă chiorăști cu ea!

Este chiar momentul în care nasul inginerului de sunet Primotei Vasilie a devenit un fel de gogoașă necoaptă pleoștindu-se ca o mustață de haiduc de o parte și de alta a bărbiei proaspăt rase.

Din curte se aude zgomotul ușii deschise de vecina Casei de cultură. E după-amiază și, chiar dacă soțul declarase mai devreme că ea nu-i acasă, bătrâna a ieșit să verse găleata cu gunoi.

— Bine, spune G.V. mângâind cu privirea un maldăr de gogonele, dar nu e sigur că toate obiectele, serviciile și situațiile care pot fi plătite cu bani au tot atâtea stadii calitative câte culori are curcubeul.

— Desigur, vor interveni corecții, racordări, simplificări, echivalări.

— Cum?

— Prin ceea ce m-am gândit să numesc *ritualul artistic de cumpărare.* Oamenii vor desfășura cu ocazia fiecărei adjudecări de bunuri o muncă de convingere asupra vânzătorului. Ei trebuie să reușească să-l convingă pe acesta mai ales că respectivul produs le este necesar, apoi că există o legătură directă între calitatea lui și culoarea banilor cu care vrea să-l cumpere. Toate mijloacele nebrutale de convingere ar fi admise și deci expunerea va îmbrăca forme artistice. Iar vânzătorii vor fi tineri, copii chiar, și în felul acesta își vor desăvârși educația.

(Acela a fost momentul în care Maco a dispărut pentru câteva minute atât din câmpul meu de vedere cât și din cel al lui G.V. A dispărut pur și simplu în mulțime sau s-a ascuns după colțul vreunei clădiri. Când a revenit avea o figură stranie – părea că tocmai a făcut o faptă urâtă, o infracțiune. Știți, se mai întâmplă uneori ca un personaj cu o moralitate fără prihană în poveste să-și permită, odată ieșit din cadrul stabilit al acesteia, să comită cele mai abominabile fapte. Scriitorul nu le consemnează pentru că nu le cunoaște și, chiar de le-ar afla cândva, dezvăluirea lor ar alcătui altă poveste.)

Era, deci, puțin cam prea roșu la față și părea speriat, vinovat. A continuat să vorbească încercând să dea impresia că nici nu s-a întrerupt vreun moment:

— Mi se pare un principiu foarte bun pentru că oamenii, altfel, au tendința ca și atunci când ei fac o muncă de mântuială să se declare nemulțumiți de calitatea produselor ce li se oferă spre consum. Suntem cel puțin nerușinați, dacă nu nedrepți.

— Dar banii nu sunt folosiți numai pentru cumpărături!

— Exact, numai că în sistemul la care m-am gândit, faptul că *totul* se poate cumpăra nu mai este un lucru de rușine. Dragostea ar însemna într-adevăr o punere a banilor împreună, dar aceasta ar fi în același timp și un acord al calităților personale, al caracterelor și aspirațiilor. Ritualul de cumpărare desfășurat de parteneri ar fi o operă de artă: romanul lor, dacă vrei!

— Mdeh. Te-ai gândit și la Dilaré?

— M-am. Dacă ar fi după religia ei, ea chiar că ar trebui cumpărată cu bani grei.

Deja ieșiseră din piață și se îndreptau spre un mic părculeț din spatele tribunalului. Primotei Vasilie decidea să mai proiecteze încă o dată scurtmetrajul cu motelurile – încă nu-i venise nici o idee pentru ilustrația muzicală. De fapt, gândul lui, atras de cine știe ce imagine colorată de la începutul filmului, plutea pe apele tulburi ale trecutului.

Cu aproape douăzeci de ani în urmă, pe vremea când încă se mai numea Vasile Brâncă (celor trei fiice ale sale li se spunea în cartier «Brânci»), își terminase facultatea la fără frecvență și deținea funcția de președinte de sindicat într-o mare uzină. Fiica cea mare tocmai intrase la Facultatea de drept. Își cumpărase și un Fiat, era întrucâtva mulțumit. Acum știe că starea aceea de *aproape mulțumire* e cea mai periculoasă; dorințele cresc, iar atenția și eficacitatea scad. Băuse ceva, nu mai știe cu cine, și se întorcea cu Fiatul spre casă. Era seară. A accidentat mortal o femeie și a fugit. Era sigur că va scăpa nepedepsit. Era nedrept ca acel cineva sau ceva care-l adusese până aproape de mulțumire să nu-l ajute și acum când avea într-adevăr nevoie. Sectoristul, care-i cunoștea funcția, îi telefonase pe la zece și jumătate seara. El nu recunoscuse nimic, se prefăcuse mirat, dar reținuse adresa și numele femeii accidentate. Ajunsese cu un taxi puțin înainte de miezul nopții la locuința familiei îndoliate. Oameni simpli, departe de a fi mulțumiți de ceva, ușor de înduplecat cu o sumă mare de bani. Încă mai credea că scapă ușor. În dimineața următoare venise la uzină cu Fiat-ul, iar la ora nouă și jumătate ieșea pe poartă cu coșciugul femeii pe capotă. La prânz însă totul se prăbușise. Nu conta lipsa de pretenții a familiei moartei, ci fuga lui de la locul faptei. Nu mai putea fi ajutat. Își duce jumătatea de lentilă la frunte. Părul lui scurt, sur și țepos pare o pădure de mesteceni.

Fanta este un mod de a organiza privirea și nu o tăiere arbitrară a materiei privite!

— Deci *totul* poate fi cumpărat?, insistă G.V.

— Da, precizează Maco, dar numai dacă poți îndepărta din vecinătatea acestei propoziții orice nuanță de imoralitate, de neuman.

— Bine, băi, Maco, dar ai tu dreptul să-ți vină o asemenea idee?

Maco pare surprins.

— Cum adică, în ce sens?

— Așa! Dreptul moral, intelectual, social.

— Nu m-am gândit.

Parcul e plin de copii. Se aud țipetele lor și vocile blânde ale mamelor și ale bunicilor grijulii.

«lasă-le p'alea că nu sunt ale noastre»

«a meu a meu a meu
a meu a meu a meu
a meu a meu a meu»

copilul fuge cu lopățica de plastic în mână, bunica aleargă după el.

«lasă-le acolo, mamă, uite c'avem și noi, lasă, lasă!» «aaaa,a,aaa, ameu»

«lasă, că-s a' lu' Bebe, mamă, alubebe alubebe alubebe, lasă!»

în afară de mame, copii, bunici și alți însoțitori, în parc mai este și o pereche de îndrăgostiți, stau îmbrățișați pe o bancă, el – cam plictisit; ea – gata să accepte tot felul de umilințe – îl soarbe din ochi, invidia ciudată, cumva blândă, a unora dintre privitori, indiferența lor.

«asta-i a mia a lu' mimia»

«nu i-o da, mamă, ți-o rupe, nu, nu!»

Până la urmă, în timp ce Vasilie nu era acasă, «Brânca mare» a terminat facultatea cu greu. Celelalte două „brânci” s-au măritat și sunt casnice. «Brânca bătrână» a murit, nu se știe de ce, poate de inimă rea, de plictiseală sau de obezitate. Acum nimeni nu mai poartă numele Brâncă. Primotei Vasilie a fost reabilitat. Are un post și o treime de leafă în plus de la casa de cultură. Mdeh!

Puse jumătatea de lentilă pe tăblia biroului cum ar fi pus un punct frazei, «În fond – se gândește G.V. – orice literatură este un S.F.; o legătură a minții cu viitorul speciei!» Pe gangul dintre cele două clădiri se aud pași și vocea bătrânei:

— V-am ieșit cu plin!

— Îhmhî, plinul dă gunoi? îi răspunde printr-o întrebare vocea de bețivan a zugravului de la teatru.

— Eee, plin să fie!

— Da? Atunci de ce nu ne mai dați și nouă niște bani că ați luat pensia de patru zile? Așa a spus soțu' dumneavoastră.

— Cine a spus, tovarășe, eu? Poate dumneata!

— Da, doamnă, da' știți, ca să făcem și noi rost de niște materiale...

— Întâi să terminați reparația la ce-ați stricat tot voi, beților.

Bătrâna pare să-și fi ieșit din fire. Trântește cu furie găleata și capacul tomberonului. Strigă:

— Săriiiți! Domnu Primotei, lume bună, mă omoară beții!

Soțul doamnei a ieșit din casă și încearcă s-o facă pe mediatorul: «vă reclam la teatru, lasă, dragă, că găsim noi alți zugravi, ne adresăm cooperativei, da, da, la cooperativă, dacă nu plecați vă reclam la regizorul-șef» «ete scârț, nouă să ne dați banii pentru care-am muncit!» «după ce că-mi plouă în casă să vă mai dau și bani!» «da, doamnă, da' noi suntem zugravi, nu reparăm acoperișu', noi...» Trei perechi de urechi normale încearcă să nu ia în seamă ce se aude prin fereastra deschisă.

Primotei Vasilie oftează de parcă ar trebui să rezume ceea ce tocmai a spus.

— Măi băieți, spune el, puneți-vă la punct o tehnică. Altfel, cine știe?, poate într-o zi vă vine o idee mare și vă vine degeaba.

Asta era și concluzia la care ajunsese de dimineață în timp ce se holba la motelurile filmate din toate unghiurile: «Poți să ai o mie de idei, dacă nema putirința... măcar o tehnică!» Ceva bun trebuie să fi existat și în etapele istorice care n-au dat rezultatele scontate.

«nu-i voie, mamă, nu-i voie, nu-i a ta!»

«dă înapoi mașinuța, dă înapoi mașinuța!»

«cu astea nu-ți dau voie să te joci că le lași p'acolo și ți le *ia* copiii!»

o mamă ceva mai nervoasă își lovește copilul.

copilul țipă și nu vrea să dea drumul din mână unei mașinuțe de plastic.

femeia se înfurie și mai tare și-l lovește și peste față pe țânc (până atunci îl lovise doar peste fund).

copilul țipă mai tare, dar tot nu descleștează mâna.

Maco ar vrea să intervină, dar G.V. tocmai vrea să spună ceva.

— Idioata! Crede că obrazul e mai vulnerabil decât fundul!

Maco râde.

— N-o fi auzit de călcâiul lui Ahile!

Aș vrea la rându-mi să intervin, dar nu mai am unde. Cine-romanul intitulat provizoriu «Black Money» de către posibilii lui autori nu se va face; președintele Primotei l-a respins din capul locului în numele bunului-simț. Personal nu cred că simplul exercițiu al bunului-simț a dus vreodată la descoperirea de mari adevăruri. G.V. s-a reîntors cuminte în sânul familiei. Maco a fost amendat (din nou) la câteva minute după terminarea convorbirii cu Primotei, pe stradă. Deci am avut dreptate când am presupus că în cele câteva momente cât a rămas nesupravegheat (acolo în piață) a săvârșit o faptă antisocială. Poate vreo cleptomanie – credea G.V. – ăsta e punctul lui vulnerabil, călcâiul lui! Da' de unde, spun și eu din incomoda mea poziție de supraveghetor, vulnerabilitatea e o suprafață continuă a trupului, rezistența așijderi. Acasă la el, în cutia poștală, au găsit două scrisori de dragoste: una de la Dilaré, cealaltă de la Martine. Sunt șanse mari să scape iarăși.

Decalogul

sau cele câteva propoziții omologate de povestitori ca amendamente la așa-zisul instinct al proprietății ce se manifestă în timp ce ascultăm, spunem sau trăim

o poveste

1. Lucrurile se întâmplă așa cum le înțelegeți, restul e alcătuit din figurile de stil ale povestitorului.

2. Dacă două povești apar undeva împreună, una dintre ele pune stăpânire pe cealaltă.

3. Când o poveste este proprietar și alta obiect posedat, *nu* e obligatoriu ca sensurile lor să fie asemănătoare.

4. Dacă ceea ce ați văzut sau ați auzit poate fi transformat în poveste, nimeni nu vă poate interzice s-o faceți.

5. Peisajul unei țări străine poate fi descris, al patriei se povestește.

6. Povestitorul, ascultătorul și eroul unei povestiri sunt coproprietari.

7. Corpul ne aparține altfel decât un obiect; trebuie povestit.

8. Povestea este o mică întreprindere. Desigur că există și monopoluri, concerne, trusturi, dar ea reușește să le reziste.

9. Între om, un obiect, un peisaj, o lume și povestea fiecăruia dintre acestea există o relație asemănătoare cu cea de proprietate.

10. Numai că instrumentele prin care limba exprimă relațiile de proprietate sunt imprecise și oscilante și nu știm de ce. (Se pare că există o singură limbă care face excepție de la această regulă, dar ea nu poate fi vorbită de un om viu.)

O căutare în zăpadă

Aventura conștiinței mele a început în iarna anului 1953, nu cred să fie vreun cetățean român care să nu fi auzit de viscolul din iarna acelui an. E, atunci a fost! Aveam, după cum se poate deduce dintr-o simplă lectură a buletinului meu de identitate, vârsta de 3 (trei) ani. Viscolul a durat trei zile (dacă apar cumva inadvertențe vă rog să mă corectați!) și aveam să aflu mai târziu că întreaga țară a fost acoperită cu un strat gros de zăpadă. Cei care își amintesc mai bine decât mine evaluează, când sunt întrebați, grosimea stratului în metri. De obicei între doi și cinci metri. Casa noastră din marginea satului de câmpie în care m-am născut fusese acoperită în întregime. Nu-mi amintesc nimic despre cele trei zile (sau mai multe) cât a durat viscolul. Prima mea amintire datează din prima zi de după viscol. Era liniște și nu era frig.

Deszăpezirea, în cazuri ca acela, când casa e în întregime acoperită, începe prin deschiderea ușii. Se face apoi un tunel sau o potecă până la grajdul vitelor și apoi altele către depozitul de lemne, către fântână, către closet și către poartă. Probabil că tatăl meu le mai făcuse și în zilele anterioare (eu nu-mi amintesc nimic) și, cum ele fuseseră stricate de viscol, trebuiau refăcute. Toate acestea erau de fapt făcute atunci când eu am pătruns conștient în lumea din afara casei părinților mei. Dacă mi se cere, cred că pot descrie acea imagine centimetru cu centimetru și cred de asemenea că pot povesti minut cu minut ce mi s-a întâmplat în acea primă oră de respirație liberă. Când am ieșit am văzut munți de zăpadă. Sunt totuși convins că nu știam atunci ce este acela un munte. Zăpada era destul de moale ca să poată fi tăiată cu lopata în cuburi mari care apoi erau aruncate într-o parte și în cealaltă a locului care trebuia deszăpezit. Aveam de-a face, așadar, cu niște munți alcătuiți din cuburi mari de zăpadă. Am urcat pe niște scări de zăpadă și am ajuns cam la înălțimea streșinei casei. M-am plimbat printre crengile subțiri care se aflau în vârful nucului de lângă casă, printre alți arbori, peste acoperișurile grajdului și cotețului de păsări, peste garduri a căror existență nici n-o bănuiam. A fost ca o

levitație sau ca un mers pe picioroange (ambele comparații sunt imperfecte) și e cert că la acea înălțime medie nu m-am mai mișcat niciodată. Ce imagine despre relief îți poți face în asemenea condiții și ce repere să stabilești într-o astfel de lume atunci când pătrunzi în ea prima dată?

Știu că cerul era limpede și că deci unul dintre repere era orizontul. În unele locuri piciorul meu se afunda în zăpadă până la genunchi, dar aceste locuri nu puteau fi bănuite și deci nu erau capcane, situarea lor era mai degrabă aleatorie decât sistematică – pot fi ele considerate repere?

Bineînțeles că nu eram băgat în seamă de cei mari care lucrau la decuparea casei din zăpadă. Se săpa adică, în zăpadă, un șanț lat de un metru (știam eu atunci cât înseamnă un metru?) de-a lungul pereților care erau de paiantă și s-ar fi putut înmuia și dărâma odată cu topirea zăpezii. Fără să-i bănui cu adevărat utilitatea, acea lucrare îmi plăcea. Cum arăta, cum se desfășura etc. Mi-au dat o minge mică și albastră și m-au lăsat să mă joc.

Joaca consta în aruncarea mingiei și în recuperarea ei după un scurt sau mai lung marș prin zăpadă. Mingea se îndepărta destul de mult uneori, mai ales pentru că stratul de zăpadă era destul de întărit, dar nici recuperarea ei nu era în nici un fel dificilă. Am descoperit însă, destul de repede, că micul obiect de cauciuc nu se duce întotdeauna în direcția în care o arunc și că, imediat ce începe să se rostogolească apare și posibilitatea ca el să devieze de la linia dreaptă. Aș traduce acum că am aflat datorită mingiei că stratul de zăpadă nu era uniform, suprafața lui era vălurită, era compusă din dealuri, munți, văi, vâlcele, văgăuni, gropi, cotloane, șanțuri, striuri și urme.

Datorită jocului descoperisem deci o mulțime de detalii, repere nebănuite ale acelei lumi care păruse simplă, lucruri pe care privirea, neatentă din cauza frumuseții, nu le descoperise de la început, jocul a devenit dintr-o dată altceva. Continuând acest altceva, m-am depărtat de casă, am urcat și am alunecat, m-am scufundat și m-am ridicat ajutându-mă cu mâinile, am trecut peste garduri, zăplazuri, pârleazuri și tufe fără să știu că ele se află sub zăpadă, am nădușit și am obosit. Uneori văile în care coboram erau destul de adânci ca să

nu-i mai pot vedea pe cei care lucrau la deszăpezire, alteori, desigur, mă aflam pe un loc mai înalt și puteam vedea mai departe decât până atunci. Probabil că începusem să obosesc în clipa în care m-am gândit că ar fi bine să am un partener de joacă, să am pe cineva care să-mi arunce înapoi mingea, dar nici oboseala și nici acest regret ivit fără veste nu m-au făcut să mă opresc. Erau prea multe teritorii de descoperit și atracția mea pentru surprizele ce-mi apăreau din albul uniform al zăpezii era prea puternică.

Pentru a nu trece din nou peste locuri în care mai fusesem (purtat de mișcarea imprevizibilă a mingiei) am încercat să fac eu însumi semne pe zăpadă, însă era greu ca ele să aibă aceeași importanță ca cele deja existente și, de la o distanță anume, destul de mică, ele nu mai erau vizibile, în doi, desigur, ar fi fost mai ușor, dar nu e sigur deloc că am fi fost mult mai orientați, mai ales dacă ne-am fi și mișcat unul față de altul.

Între timp viața acelei margini de sat se mai animase, din când în când mai trecea câte cineva cu o sarcină de paie sau cu un braț de lemne, puteau fi auzite sunete îndepărtate sau voci, însă toate acestea nu se apropiau deloc de partea dinspre câmp în care mă jucam eu. Și totuși, la un moment dat, aruncând cu putere mingea și ștergându-mi apoi fruntea cu mâneca, am traversat o fracțiune de timp în care n-am mai urmărit mișcarea pe zăpadă a micuței pete albastre. Din priviri n-am putut s-o regăsesc nici imediat și nici mai pe urmă. M-am deplasat în direcția în care o aruncasem și tot n-am găsit-o. Încă nu mă neliniștisem după prima căutare. Dar după alte căutări, după încercări de refacere a traseului ei, după ce am căutat și locul din care o aruncasem și m-am prefăcut că o arunc din nou pentru a-mi imagina mai ușor cam pe unde a putut să se oprească, după toate acestea deci, mi s-a părut totuși anormal că n-o mai găsesc.

Nu știu cum raționează un puști de trei ani în astfel de situații ce par a fi fără ieșire, dar eu, când îmi amintesc de albul acela nesfârșit care nu mai voia să-mi înapoieze obiectul colorat pe care tocmai i-l aruncasem, mă simt cuprins de furie. Atunci a fost puțin altfel. M-am gândit că, în timp ce eu căutam cu multă atenție mingea într-un loc în care ea nu era, pe acolo unde ea se

oprise a trecut cineva și a luat-o. Era posibil ca cel care o luase să nu fi fost observat de mine pentru că fusesem prea concentrat asupra locului în care căutam. Am ridicat privirea până la recuprinderea primului reper sigur, orizontul, și am încercat să-mi imaginez care dintre cei câțiva oameni care puteau fi văzuți de mine între limitele lui ar fi putut trece mai înainte prin preajma mea. Nici unul. Se năștea în mine o furie neputincioasă, adică un ne-caz. Rog însă pe toți cititorii să nu se grăbească să taxeze acest lucru drept un tip anume de frustrare, bacovianism sau mai știu eu ce! Deși această întâmplare este mai degrabă una de reevaluat în fiecare zi decât o amintire, eu încă n-am mers să caut colecțiile de ziare din acel an, cărțile și documentele, alte obiecte sau mărturii care să mă ajute să înțeleg ce se petrecea în iarna lui 1953 în lumea care, fără s-o cunosc, mă determina. Poate voi face asta cândva, poate nu.

Cred însă că trebuie să fi costat cam un leu o minge ca aia atunci, dacă nu mai puțin, și deci nu înțeleg de ce cineva care ar fi găsit-o nu mi-ar fi aruncat-o înapoi, ci ar fi luat-o cu el, ar fi furat-o.

Tatăl meu, pe care l-am întrebat de mai multe ori dacă n-a văzut pe cineva trecând pe acolo sau pe acolo sau pe dincolo arătându-i cu mâna pe rând diferite direcții în care presupuneam eu că a dispărut mingea, mi-a răspuns de fiecare dată cu nu și și-a continuat munca. Într-un târziu însă, când s-a oprit să-și tragă sufletul, s-a uitat la mine și a zis:

— Ce, bă, ți-ai pierdut mingea? Bă, da' prost ești! Cum s-o pierzi, mă, pe zăpadă?

A înfipt lopata în zăpadă și a venit cu mine s-o caute. Părea convins că o găsește imediat, mi-o dă și se întoarce apoi să-și vadă de treabă. După vreo oră de căutări am fost chemați la masă, dar și după masă am continuat să căutăm împreună până ce s-a-nserat. În ziua aceea, după ce a dat de mâncare la vite, tatăl meu s-a culcat furios.

Ei, bine, știți dumneavoastră ce înseamnă o căutare în zăpadă într-o zi atât de liniștită ca cea de după un viscol ca acela?

(Autenticitatea unui text ca cel de mai sus pare de necontestat. Cu toate acestea, e greu de stabilit cine este

autorul tuturor propozițiilor. Sper că nu v-ați grăbit să-l identificați cu Mircea Nedelciu și să credeți că aceasta e vreo povestire autobiografică de a lui. De altfel, mici semne ale inautenticului apar încă din prima propoziție: «Aventura conștiinței mele a început...», ca și din altele situate mai încolo: «Nu știu alții cum sunt, dar eu, când îmi amintesc...» etc., etc.)

Desigur că după aceea se mai întâmpla destul de des să-și aducă aminte de mingea pierdută și să mai dea o raită pe acolo pe unde credea c-o pierduse. Zăpada începuse să se topească și oricând te puteai trezi că găsești mingea acolo unde nu te-ai fi așteptat să fie. O, nu, aceasta nu devenise o preocupare a lui de zi cu zi, dar senzația că obstacolele sunt mai puține odată cu venirea primăverii, ca și obsesia că mingea este totuși pe undeva pe acolo îl făceau să mai caute din când în când. Cu timpul, gardurile care delimitau curtea casei apăruseră deasupra stratului de zăpadă, arborii, tufele, acareturile, alte obiecte până atunci neștiute deveniseră vizibile și în funcție de poziția lor puteau fi stabilite tot felul de trasee de căutare. Numai că, pentru a căuta un obiect pierdut în zăpadă, atunci după viscol, toate aceste repere, deși existau și înainte de viscol, nu puteau fi adevărate repere, erau adică inoperante. Ultima pată de zăpadă, rămasă netopită într-un colț al curții, între gardul viu dinspre câmp, gardul de beton dinspre stradă și o tufă de răchită timpurie din care se tăiau uneori nuiele pentru împletit coșuri, a fost și ea suspectată că ascunde mingea. N-o ascundea.

Așadar, în afară de comportarea lui ciudată din primăvara anului 1954, trecută de altfel neobservată, puține lucruri au mai putut stârni imaginația bolnăvicioasă a celor care l-ar fi privit din afară; a fost un copil normal. A fost un adolescent normal. A fost un tânăr normal. Este un adult aproape normal. Fiți fără grijă, scriitorul nu minte, dar nici nu cred că-i place minciuna celui care se preface că citește.

> *De asta, deci, auzeai paşi pe iarba udă din spatele tău. Dar nu erau decât pașii tăi refuzați de iarbă, respinși. În momentul în care ai călcat-o, erai asupritorul ei, stăpânul, cel care posedă, cel care prin simplul fapt că păşeşte spune oribila sintagmă:*

al meu al meu al meu
al meu al meu al meu
în chiar ritmul paşilor pe care i-ai auzit o vreme în spatele tău
răsunând ca tuburile unei orgi verzi.

MIRCEA NEDELCIU,
Efectul de ecou controlat.
Editura Cartea Românească, 1981, p. 175

virtual project
virtual-project.eu
ISBN 973-8119-76-6
PROZA SCURTA de MIRCEA NE
150 RON

{1} Primul amendament: Toate aceste lucruri s-au întâmplat chiar așa. Dacă ceva vi se pare a fi «înflorătură», de vină e modul meu de a povesti (*n.a.*).

{2} Dacă două povești apar undeva împreună, atunci, cu siguranță, una din ele este proprietatea celeilalte. Cât timp au stat separate, n-au fost decât concurente (*n.a.* – al doilea amendament).

{3} Al treilea amendament. Când o poveste este proprietar și alta obiect posedat, nu e obligatoriu ca sensurile lor morale să fie asemănătoare (*n.a.*).

{4} Încălcarea unei astfel de interdicții este cumva un furt, o împroprietărire frauduloasă? (acesta nu este un amendament – *n.a.*).

{5} Cred că descrierea presupune o vedere turistică a peisajului străin, în timp ce «narațiunea peisajului» este singura relație de proprietate cu cel natal. Vizita de plăcere e altceva decât iubirea statornică (amendament?) (*n.a.*).

{6} Dar a cui ar fi povestea? Personajul o va spune cuiva abia peste ani, eu o spun chiar acum, cel care o ascultă o poate repovesti (*n.a.*).

{7} Corpul nostru ne aparține altfel decât un obiect și de aceea, pentru a-l avea într-adevăr, trebuie să știm să-l povestim corect (amendament, *n.a.*).

{8} Inserturile nefiind, de fapt, decât presiuni recente ale trusturilor, concernurilor sau monopolurilor intertextualității asupra micilor întreprinderi (eficiente?) care sunt povestirile (amendament, *n.a.*).

{9} N-are voie să știe până la un moment anume al povestirii când, după plan, îi voi da voie să afle unele lucruri sau mai multe sau îi voi dezvălui totul.

{10} *Proprietatea cuiva* asupra unui astfel de personaj este o problemă de păstrat în suspensie (*n.a.*).

{11} Așa cum am auzit-o de la șoferul Vasile T. am scris povestea de mai sus și am citit-o la un cenaclu. Un critic serios a spus că așa ceva, dar mult mai bine, a scris, înaintea mea, Hašek. Vă închipuiți că am fost foarte rușinat și surprins. Vreau să spun că nu mă așteptam ca șoferul Vasile să-l fi citit pe Hašek (pe care nici eu nu-l citisem în întregime) și să-mi vândă mie pontul ăsta răsuflat, iar rușinat am fost pentru că se descoperise că povestea era un plagiat (tot plagiat este și când îl copiezi pe Hašek și când îl copiezi pe Vasile). Mai târziu m-am gândit că aceasta nu e decât povestea lui Gheorghe, iar pe Vasile și pe Hašek îi pot cita corect, cum se face (*n.a.*).

{12} Poveste cu proprietar necunoscut. A se licita pe parcurs! (*n.a.*)

{13} Personajul încă fără nume dar, cum să zicem altfel?, principal în povestirea «La fața lucrului» (*n.a.*).

{14} Fără alte amendamente! (*n.a.*)

{15} Un drept al meu, printre altele! (*n.a.*)

{16} Dar acest personaj din subsol (nu din subterană, atenție!) acest *n.a.* care-și permite să intervină tot timpul, el în ce relație de proprietate se află cu cei de deasupra liniei? E el sclavul sau stăpânul acelora? (*n.a.*)

{17} Când o poveste se însoțește cu altă poveste am mai văzut ce se întâmplă. Dar când o poveste însoțește un om sau un obiect? Atunci ea este povestea cutărui om sau cutărui obiect! Numai că posesia se exprimă prin cel mai ambiguu instrument al limbii: cine-i proprietarul și cine posedatul? (*n.a.*)

{18} În acea limbă se pare că toate povestirile devin romane, iar exprimarea posesiei nu suferă de ambiguitate (amendament, *n.a.*).

{19} În acea perioadă președintele Franței, V. C. d'Estaing, tocmai încercase să facă o vizită în România, dar, din cauza condițiilor meteorologice, avionul prezidențial nu putuse ateriza la Otopeni și vizita fusese amânată pentru luna martie a aceluiași an (*n.a.*).

{20} Duminică, 21 ianuarie 1979. Dragă Michel, Ei bine, domnule Maco(vei), avem memoria scurtă sau pana grea după câte văd. Deci eu îmi fac liniștită planuri cu privire la tot ceea ce seamănă de aproape sau de departe cu un român și România mă uită!

Noroc că nu fac colecție de timbre pentru că, din partea ta, nu mi-aș mări prea mult stocul de timbre străine, nu-i așa? Mă gândisem să te dau în urmărire lui Giscard să mi te aducă, dar cred că tot cu poșta merge mai repede. Am vrut să vin în România de Crăciun, dar nu am bani. Cred că nu sunt descurcăreață. Dacă dragostea îți dă aripi, idei nu prea-ți dă! Acestea zise, te am mereu în vedere, sau în gând – cum vrei – așteptând să te am... altfel. Înțelegi la ce mă gândesc? (în engleză în original, *n.t.*) Mor de poftă să fiu acolo unde e scrisoarea mea în timp ce o citești. Așa. Cum zicea Barthes, discursul amoros nu e decât o suită de afirmații... Deci, să afirmăm! Inutil, cred, să mai precizez ce am să-ți afirm. / Martine (trad. M. N.).

Table of Contents

Povestirea eludată
Tipografi și topografi
Provocare în stil Moreno
La fața lucrului
O zi ca o proză scurtă
Amendament la instinctul proprietății
    I
    II
    III
    IV
    V
Voiajul chimic
Calul cu frâu incorporat zburdă drept spre ținta dinainte stabilită
Acțiunea (romanului) «Black Money»
Decalogul
O căutare în zăpadă

Table of Contents

Povestirea eludată 6
Tipografi și topografi 16
Provocare în stil Moreno 33
La fața lucrului 49
O zi ca o proză scurtă 60
Amendament la instinctul proprietății 72
I 72
II 78
III 89
IV 94
V 100
Voiajul chimic 109
Calul cu frâu incorporat zburdă drept spre ținta dinainte stabilită 144
Acțiunea (romanului) «Black Money» 148
Decalogul 163
O căutare în zăpadă 164